GLASNIK POSTULATURE

BLAŽENI ALOJZIJE

Stepinac

GODINA XXII. (2015.) 11. listopada BROJ 3.-4. CIJENA 10 KUNA

ISSN 1331-9124

Blaženi Alojzije Stepinče, moli za nas!

»Vjera nije kabanica koju možeš po volji okretati!«

(Bl. Alojzije Stepinac, 25. listopada 1935.)

»Nemate pravo zaboraviti svoju povijest«

PAPINA RIJEČ

Papa Franjo se u subotu 6. lipnja 2015. u sarajevskoj prvostolnici susreo sa svećenicima, redovnicima, redovnicima, sjemeništarcima i bogoslovima. Nakon ulaska u katedralu pohodio je grob sluge Božjega Josipa Stadlera, potom je saslušao svjedočenja o proživljenom trpljenju zbog zvanja i vjere koja su izrekli vlč. Zvonimir Matijević, svećenik Banjolučke biskupije, fra Jozo Puškarić, član Franjevačke provincije Bosne Srebrene, i s. Ljubica Šekerija iz Družbe kćeri Božje ljubavi.

Nakon njihova svjedočanstva Sveti Otac je održao kratki nagovor iz kojega donosimo nekoliko misli:

»Sama svjedočenja već govore za sebe. To je sjećanje vašega naroda! Narod koji zaboravlja svoja sjećanja nema budućnosti. Ovo je sjećanje vaših očeva i majki u vjeri: ovdje su govorile samo tri osobe, ali iza njih stoje mnoge osobe koje su propatile na isti način.

Drage sestre, draga braćo, nemate pravo zaboraviti vašu povijest. Ne da se svetite, nego da stvarate mir. Ne da biste gledali na ova svjedočenja kao ne nešto čudno što se dogodilo, nego da biste voljeli kao što su oni voljeli. U vašoj krvi, u vašem pozivu je poziv, u njemu je krv ovo troje mučenika. Tu su krv i poziv mnogih redovnika i redovnica, mnogih svećenika i sjemeništaraca i bogoslova. Autor *Poslanice Hebrejima* kaže: 'Molim vas ne zaboravite vaše pretke, one koji su vam prenijeli vjeru.' Oni (pokazuje na svjedoke) su vam prenijeli vjeru; oni su vas naučili kako se živi vjera. Sam Pavao nam kaže: 'Ne zaboravite Isusa Krista', prvog Svjedoka. Oni su pošli Isusovim stopama.

Oživljavati sjećanje radi stvaranja mira. Neke su mi riječi posebno ostale u srcu. Jedna, ponavljana: *oprost*. Čovjek ili žena, koji se posvete na službu Bogu i ne oproste, ne služe ničemu. Oprostiti prijatelju koji te uvrijedio nekom ružnom riječju ili s kojim si se svađao ili nekoj sestri koja je ljubomorna na tebe, nije naročito teško. Oprostiti onome tko te tuče, tko te muči, gazi, koji ti prijeti s uperenom puškom da će te ubiti, to je teško. Oni su to učinili i propovijedaju da to treba činiti.

Druga riječ koja mi je ostala jest onih 120 dana u koncentracijskom logoru. Koliko puta nas duh ovoga svijeta nagna da zaboravimo naše pretke, patnje naših predaka! Tamo su dani bili izbrojani, ne dani, već i minute jer je svaka minuta, svaki sat muka za sebe. Živjeti onako svi zajedno, prljavi, bez hrane, vode, po vrućini i hladnoći, i sve to mnogo dana! A mi se žalimo kad nas malo boli zub ili kada želimo imati televizor u svojoj sobi, sa svim komotnostima, ili koji prigovaramo poglavarima kada ručak nije baš najbolji... ne zaboravite molim vas svjedočanstva vaših prethodnika. Mislite o tome koliko su propatili. Mislite o onih šest litara krvi koje je ovaj svećenik, koji je prvi govorio, morao primiti da bi preživio. Živite životom dostojnim križa Kristova (...).

Blago vama kada imate tako blizu ova svjedočanstva, nemojte ih molim vas zaboraviti. Neka vaš život raste s ovim sjećanjem. Mislim na ovog svećenika kome je umro otac dok je bio dijete, onda su umrle i majka i sestra i ostao je sam... Ali on je bio plod ljubavi, bračne ljubavi. Pomislite na onu sestru mučenicu: i ona je bila kći svoje obitelji. Pomislite na ovog franjevca s dvije sestre franjevke; i dolazi mi u pamet ono što je kardinal govorio: što se dogodi s vrtom života, tj. s obitelji? Dogodi se ružna stvar, dogodi se da ne cvjeta. Molite se za obitelji da bi u njima cvjetali mnogi sinovi i bilo mnogo zvanja.

I na kraju, želim vam reći da je ovo bila povijest okrutnosti. I danas, u ovom svjetskom ratu, vidimo mnoge, mnoge okrutnosti. Činite uvijek suprotno od okrutnosti: njegujte nježnost, bratstvo, oprost. I nosite križ Isusa Krista. Crkva, sveta majka Crkva takve vas želi: malene, male svjedoke, pred ovim malim svjedocima, male svjedoke križa Kristova.

Bog vas blagoslovio, i molim vas – molite za mene. Hvala.«

Ususret proglašenju svetim bl. Alojzija Stepinca

Blaženi Alojzije STEPINAC, nadbiskup zagrebački i kardinal, rođen je 8. svibnja 1898. u Brezariću, župa Krašić. Bogoslovni nauk završio je u Rimu, gdje je zaređen za svećenika 26. listopada 1930. Papa Pio XI. imenovao ga je 28. svibnja 1934. nadbiskupom koadjutorom s pravom nasljedstva, a posvećen je za biskupa 24. lipnja 1934.

Nakon smrti nadbiskupa dr. Antuna Bauera 7. prosinca 1937., bl. Alojzije postao je rezidencijalnim nadbiskupom zagrebačkim. Komunistički je režim nadbiskupu Stepincu, zato što nije želio odijeliti Katoličku Crkvu u Jugoslaviji od Svete Stolice, montirao politički sudski proces i 11. listopada 1946. osudio ga na 16 godina robije i potom na pet godina gubitka građanskih prava.

Nadbiskup je kaznu izdržavao u Lepoglavi od 18. listopada 1946. do 5. prosinca 1951., kad je na daljnje izdržavanje kazne premješten u župnu kuću u Krašiću. Hrvatski sabor je 14. veljače 1992. osudio politički sudski postupak i presudu nadbiskupu Stepincu.

Papa Pio XII. uvrstio ga je za njegovu hrabrost i trpljenje 12. siječnja 1953. u Zbor kardinala. Umro je na glasu svetosti i mučeništva u Krašiću 10. veljače 1960. i, premda je umro kao zatvorenik, pokopan je u zagrebačkoj katedrali. Njegov grob mjesto je trajne molitve i uslišanja.

Godine 1981. u Rimu je službeno otpočeo kanonski postupak za njegovo proglašenje blaženim i svetim. Papa Ivan Pavao II. proglasio ga je blaženim u Mariji Bistrici 3. listopada 1998.

Nakon proglašenja bl. Alojzija Stepinca blaženim, na njegov zagovor dogodila su se brojna čudesna uslišanja i ozdravljenja. Jedno čudesno ozdravljenje predočeno je Kongregaciji za svete, a Medicinski je kolegij, na sjednici održanoj 30. siječnja 2014., donio zaključak kako je spomenuto ozdravljenje s medicinske strane neprotumačivo.[1] Štoviše, zaključak komisije glasi: »*Karakteristike ozdravljenja:* brzo, potpuno i trajno, znanstveno neobjašnjivo temeljem znanstvenih spoznaja (5/7); znanstveno objašnjivo (2/7)«.[2]

Dana 3. lipnja 2014. zasjedala je Teološka komisija o spomenutom čudu i jednoglasno donijela odluku da se spomenuto čudesno ozdravljenje dogodilo na zagovor bl. Alojzija Stepinca.

Nakon što su se u javnosti pročuli glasovi o skorom proglašenju svetim bl. Alojzija Stepinca, razveselio se sav katolički svijet, a osobito se radosno ta vijest proširila u hrvatskom narodu.

Bila je to radost kakvu su hrvatski narod i Katolička Crkva doživjeli 12. siječnja 1952. kad je, nakon »prežalosnog procesa«,[3] osuđeni i zatočeni nadbiskup Stepinac uvršten u Zbor kardinala. Taj je događaj hrvatski slikar Jozo Kljaković[4] opisao ovim riječima: »Hrvatskom borcu time je dana zadovoljština za sva poniženja koja su mu talog podzemlja i ulične bludnice u sudnici, i izvan sudnice, nanijeli. Pobijedili su pravda i moral. Osuda velikosrpskih ko-

* R. Labaš, Bl. Alojzije Stepinac u susretu s Kristom, 2010.; u župnoj crkvi Gospe od Ružarija u Preku

1 Usp. *Positio super miro*, str. 329.–334.

2 *Relatio Consultae Medicae diei 30. 1. 2014*, str. 334.

3 Tako je tu sudsku lakrdiju prozvao papa Pio XII.

4 Jozo Kljaković (Solin, 1889. – Zagreb, 1969.) svjedoči da je mlad »otišao u Srbiju za Balkanskog rata, bio Jugoslaven, čovjek razočaran u svome jugoslavenstvu«. Priznaje da su ga Srbi, među kojima je živio, »odjugoslavenili«. Nakon što je ustaška i njemačka vlast zatvorila njega i Ivana Meštrovića godine 1941. kao anglofile i veleizdajnike, nadbiskup Stepinac je više puta za njih intervenirao i omogućio im izlazak iz zatvora te odlazak u Rim. Kljaković piše: »Nadbiskup Stepinac je nekoliko puta za nas intervenirao. Za svakoga se zauzimao i svakoga je branio. I kao čovjek i kao svećenik.«, KLJAKOVIĆ, Jozo, *Čovjek bez maske*, Solin, 2014., str. 19.

munista – kojom su htjeli poniziti i dotući hrvatski narod – promašena je. Hrvatski narod danas slavi u Nadbiskupovu usponu svoj simbol vjerske i nacionalne pobjede. Velikosrbi i komunisti izbezumljeni su. Reagiraju prostački i bjesomučno.«[5]

Pokušaj ometanja kanonizacije

No, dok je vijest o proglašenju svetim bl. Stepinca u gotovo čitavom kulturnom svijetu izazvala radost, u krugovima koji se ne mogu pomiriti s postojanjem samostalne hrvatske države i s djelovanjem Katoličke Crkve u njoj započela je bjesomučna kampanja, hajka na osobu bl. Stepinca, Svetu Stolicu i Katoličku Crkvu.

Vrhunac te hajke bila su pisma, »molbe« predsjednika Srbije Tomislava Nikolića i patrijarha Srpske Pravoslavne Crkve (unaprijed: SPC) Irineja Svetom Ocu Franji, da se zaustavi postupak kanonizacije blaženog Alojzija Stepinca.

Naime, predsjednik Nikolić je u pismu upućenu Svetom Ocu naveo da bi odustajanje od Stepinčeve kanonizacije bilo mudro, i moli da se ne čini nikakav potez koji bi bilo koga uvrijedio, pogotovo u vezi s odnosom prema povijesti, Drugom svjetskom ratu i ulozi Alojzija Stepinca u njemu.[6]

Patrijarh Irinej izjavio je u razgovoru za »Politiku« kako bi za sveca smio biti izabran samo onaj koga svi kršćani smatraju takvim te da se Stepinca prikazuje u boljem svjetlu nego što je on stvarno bio.[7]

* Bl. Alojzije Stepinac u pohodu župi Pokupsko

A boravak u Srbiji mons. Dominiquea Mambertija, papina tajnika za odnose s državama, krajem lipnja 2014. iskorišten je kako bi se preko njega Svetome Ocu poslalo pismo koje navodi da će kanonizacija kardinala Stepinca dovesti do pogoršanja odnosa između Srbije i Hrvatske.[8] Čini se da su u tom vidu djelovali i mons. Orlando Antonini, nuncij u Republici Srbiji, te mons. Stanislav Hočevar, nadbiskup beogradski.

Ove intervencije i protivljenje, trenutno ili trajno, proglašenju bl. Alojzija svetim potvrđuju da napadi na njegov sveti lik i djelo u protuhrvatskim i protukatoličkim krugovima nisu ništa manje agresivni ni politički pogubni no što su bili za njegova života. Kako je vidovit bio Kljaković kad je početkom srpnja 1953. ustvrdio, da oni svoje napade na Kardinala grade »na neistini, na poluistini, na izvrtanju činjenica, na falsifikatu dokumenata, na iskrivljivanju hrvatske povijesti i na montiranju raznih fotografija ili fotografija prikazanih tendenciozno, u drugom značenju. Savršen bizantinsko-komunistički sistem laži ili politički realizam.«[9]

Štoviše, govoreći o mržnji Srba prema nadbiskupu Stepincu, jer su palili svijeće na Lenjinovu i Staljinovu grobu, a nisu je htjeli zapaliti na Stepinčevu grobu, Kljaković tvrdi da je to iz njihove mržnje koja je mnogostruka i neizlječiva bolest. Evo doslovce njegovih riječi: »Oni su mrzili Stepinca trostrukom mržnjom: kao pravoslavci – katolika, kao istočnjaci – zapadnjaka, mrzili kao Srbi – Hrvata.«[10]

A liječnik dr. Miroslav Međur, nekadašnji pouzdanik jugoslavenske i hrvatske tajne policije (UDBE), koji je u tom svojstvu nadzirao obdukciju mrtvoga tijela nadbiskupa i kardinala Stepinca u noći s 10. na 11. veljače 1960., reče tijekom srpske agresije na Republiku Hrvatsku: »Ona mržnja koja se po završetku Drugoga svjetskog rata usmjerila na hrvatski narod i nadbiskupa Stepinca i ovaj nemili rat danas (1991.–1994.) proizlazi iz istog srpskog gena.«

5 Isto, str. 53.

6 *Večernji list* od 03. 07. 2014. – http://www.vecernji.hr/hrvatska/predsjednik-nikolic-i-patrijarh-irinej-ne-zele-svetog-stepinca-948223 i od 01. 07. 2014. – http://www.vecernji.hr/hrvatska/srpski-predsjednik-zahvalio-papi-franji-na-potpori-i-spomenuo-stepinca-947881

7 Usp. http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Patrijarh-pisao-papi-o-Stepincu.lt.html; *Večernji list* od 02. 07. 2014. – http://www.vecernji.hr/balkan/srpska-pravoslavna-crkva-protiv-kanonizacije-kardinala-stepinca-948061 i Jutarnji list od 03. 07. 2014. – http://www.jutarnji.hr/template/article/articleprint.jsp?id=1203324

8 *Večernji list*, Blogosfera od 11. 07. 2014. – http://blog.vecernji.hr/tomasevic/vatikansko-srbijanski-odnosi-i-kanonizacija-stepinca-5435

9 KLJAKOVIĆ, *Čovjek bez maske*, str. 54.

10 *Treći srpski intelektualac (I)*, str. 131.

Projekt ocrnjivanja bl. Alojzija Stepinca po Marku Aureliju Rivelliju

Nakon proglašenja blaženim kardinala Alojzija Stepinca SPC je pojačano započela kampanju protiv svetačkog i mučeničkog lika bl. Alojzija Stepinca. U toj raboti sudjelovalo je više autora,[11] ali među njima svojim klevetničkim pristupom odskače Marko Aurelije Rivelli, čija je knjiga istinski zločin nad istinom. Naime, stav protivljenja proglašenju svetim blaženog Alojzija Stepinca prepoznatljiv je u sustavnoj propagandi koja je nastala nakon godine 1991., tj. nakon međunarodnog priznanja samostalne i neovisne države Hrvatske. Sveti Sinod SPC nije do proglašenja blaženim Alojzija Stepinca Svetoj Stolici uputio nijedan prosvjed protiv moguće beatifikacije. Iz toga se može zaključiti da su uspostava hrvatske države i Stepinčeva beatifikacija bile povod za nemilosrdnu hajku, koju je tada započela i u europskoj javnosti. Činila je to pisanom riječju i organiziranjem međunarodnih simpozija.

* Ovih dana protekla je 69. obljetnica sramotnog suđenja koje je protiv nadbiskupa Stepinca montirao komunistički režim. Na slici bl. Alojzija Stepinca stražari uvode u sudnicu. Apostolski nuncij J. P. Hurley ustaje u znak poštovanja prema Nadbiskupu, premda ga je predsjedavajući suda upozorio da to ne čini.

Jedno od sredstava te promidžbe jest i spomenuta knjiga koju je dr. Marko Aurelio Rivelli objavio pod naslovom »L'Arcivescovo del genocido. Monsignor Stepinac, il Vaticano, e la dittatura ustascia in Croazia, 1941–1945 – Nadbiskup genocida. Mons. Stepinac, Vatikan i ustaška diktatura u Hrvatskoj, 1941.–1945.«[12] Za moto svoga pisanja on je uzeo Senekinu izreku: »Onaj koji ne prijavi zločin koji mu je poznat potpomaže ga.«[13]

Dobro je prije čitanja Rivellijeve knjige znati da je on u Italiji poznat kao »popožder«[14] te da je u razgovoru koji je s njim vodio Vittorio Bellavite, glasnogovornik pokreta *Noi Siamo Chiesa* u Italiji, nanizao više izjava[15] koje u sebi ne samo da su kontroverzne, nego žele prikriti njegovu rabotu koja je zloupotrijebljena u pisanju ove knjige i u promidžbi povijesnih falsifikata koji se odnose na nadbiskupa Alojzija Stepinca, Katoličku Crkvu u Hrvatskoj i hrvatski narod. Stoga ova knjiga nije »povijesna studija« napisana »objektivno«, već djelo koje donosi »vrlo zanimljive činjenice o političkim uvjetima u Državi SHS, te uzrocima osnivanja ustaškog pokreta u inozemstvu«, koje autor osobno ne poznaje, ponajčešće krivo tumači, a neke i falsificira.

Prema tvrdnji samoga Rivellija, ova je knjiga njegova »proširena doktorska dizertacija« iz 1981. godine na Sveučilištu La sapienza u Rimu. Autor za sebe tvrdi da posjeduje »strast prema historijskim znanostima«, premda reče: »Po profesiji nisam povjesničar, to je jedina knjiga koju sam napisao.«[16] To njegovo očitovanje dovodi u pitanje pravičnost njegova pisanja i njegovu stručnost.

Navedena Rivelijeva knjiga ne samo da je puna netočnosti i krivih zaključaka, nego je prepuna kleveta i krivotvorina. I neki hrvatski mediji prenijeli su dio optužbi koje donosi Rivelli, a u najnovijoj hajki protiv bl. Stepinca navode ih i srpski mediji. Tako, uz *Politiku,* koja tvrdi da je skorašnja kanonizacija veliko iznenađenje za srpske arhijereje,[17] beogradske *Večernje novosti* tvrde da je Stepi-

11 FALCONI, Carlo, *Il silenzio di PIO XII* (1965.); RIVELLI, M. A, *L'arcivescovo del genocidio* (1998.); AARONS, M. & LOFTUS, J., *Unholy Trinity. How The Vatican's Nazi Networks Betrayed Western Iintelligence Of The Soviets* (1992.); DALIN, G. David, *La leggenda nera del papa di Hitler* [The Myth of Hitler's Pope], (2007.); CORNWELL, J., *Hitler's Pope. The Secrete History Of Pius XII*, London, (1999.); GOLDSTEIN, Ivo, (suautor GOLDSTEIN, Slavko) *Holokaust u Zagrebu*, izd. Židovska općina Zagreb i Novi Liber, Zagreb, (2001.); ĐURIĆ, Veljko, *Golgota Srpske pravoslavne crkve 1941–1945*, Beograd, [3]1998.; *Magnum crimen*, [ponovljeno izdanje], (priredio: KRESTIĆ, Vasilije), Jagodina, izd. Gambit, 2005.

12 RIVELLI, Marco Aurelio, *L'Arcivescovo del genocido. Monsignor Stepinac, il Vaticano, e la dittatura ustascia in Croazia, 1941–1945*, Kaos Edizioni Milano 1999. [dalje: RIVELLI]

13 SENECA, *Le troiane*, u: RIVELLI, str. 5.

14 Usp. http://mismocrkva.blogspot.com/

15 Usp. http://mismocrkva.blogspot.com/

16 Usp. http://mismocrkva.blogspot.com/

17 *Večernji list* od 02. 07. 2014. – http://www.vecernji.hr/balkan/srpska-pravoslavna-crkva-protiv-kanonizacije-kardinala-stepinca-948061

nac aktivno sudjelovao u stvaranju fašizma, da je masovno »pokrštavao« srpsko stanovništvo na katoličanstvo i da je inspirirao genocid nad srpskim, židovskim i romskim narodom.[18]

Istinita, objektivna i pravedna historiografija već je davno ove apsurdne optužbe odbacila. Stoga je i znatan dio medija mišljenja da se kanonizacija bl. Stepinca ne može bitno usporiti i da se ugled Blaženika ne može osporiti.

Čistoga ne treba prati

Vjerujući u Božji zahvat u život i djelo bl. Alojzija Stepinca, radi raskrinkavanja lažnih srpskih mitova protiv bl. Alojzija Stepinca, s istinoljubivim raspoloženjem napisao sam knjigu pod naslovom *Zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac i Srpska Pravoslavna Crkva prema Marku Aureliju Rivelliju*, i ona će početkom listopada biti predstavljena hrvatskoj javnosti. Vjerujem da će svaki čitatelj ovu knjigu dobronamjerno uzeti u ruke kako bi se osobno mogao uvjeriti u lažnu propagandu kojom Srpska Pravoslavna Crkva i Republika Srbija ocrnjuju »najsvjetliji lik Crkve u Hrvata« bl. Alojzija Stepinca, Katoličku Crkvu i hrvatski narod.

Kao promicatelj postupka za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca, u toj sam knjizi nastojao prikazati stvarni prinos dr. Alojzija Stepinca mirnom suživotu na ovom području Europe, gdje je Božja providnost predvidjela domovinu srpskom i hrvatskom narodu. Alojzije Stepinac nije nikada njegovao mržnju prema bilo kojem narodu, već je kao istinski rodoljub držao da je pretjerani nacionalizam guba za čovječanstvo. Tako ga je on 9. srpnja 1935. definirao u pismu nunciju Pellegrinettiju.[19]

Nakon proglašenja blaženim kardinala Alojzija Stepinca SPC je pojačano započela kampanju protiv svetačkog i mučeničkog lika bl. Alojzija Stepinca. U toj raboti sudjelovalo je više autora, ali među njima svojim klevetničkim pristupom odskače Marko Aurelije Rivelli, čija je knjiga istinski zločin nad istinom.

Iz činjenice da je on volio svoj hrvatski narod i veselio se uspostavi njegove samostalne države, mnogi su zlonamjerni ljudi pokušali ocrniti njegov svijetli lik, oblatiti ga pred domaćom i svjetskom javnošću, pa čak i spriječiti da mu se oko glave postavi svetokrug. U istinoljubivu svijetu uvijek su činjenice bile dokaz istine i pravde te zalog mira i suživota, a bl. Alojzije Stepinac baš je na tim temeljima izgradio duhovnu baštinu koja je kadra i hrvatskom i srpskom narodu, Katoličkoj Crkvi i SPC, biti svjetlo u suvremenoj pomutnji i mraku bezboštva. Stoga, neka ova knjiga bude ponuda istine koja se prihvaća otvorena i prijateljska srca. Njegov pogled prema Bogu ne mogu potamniti ni zločudni autori poput Rivellija, koji je pišući svoj pamflet o bl. Alojziju Stepincu učinio gnjusno djelo, zločin nad nevinim čovjekom.

Naime, dok je SPC prešućivala zločine koje su u Srbiji činili srpski političari nad vlastitim narodom i njenim svećenstvom, a i danas ih prešućuje, dotle ona krivotvorinama stvara mitove i zlu krv prema hrvatskom narodu i Katoličkoj Crkvi, blateći bl. Alojzija Stepinca, koji je i srpskom narodu učinio čudesna djela ljubavi.

Rivellijevi tekstovi u spomenutoj knjizi uspoređeni su s činjeničnim stanjem i postupcima bl. Alojzija Stepinca praćeni popisom dokumenata koji to stanje potvrđuju, a Rivellija demantiraju i demontiraju. Te tekstove i popis dokumenata preuzeo sam iz knjige *Blaženi Alojzije Stepinac. Svjedok Evanđelja ljubavi prema dokumentima i svjedočanstvima prije, za vrijeme i nakon Drugoga svjetskoga rata*, Knjiga 1.–3., Zagreb, 2010.

Za bolje poznavanje uloge SPC u osporavanju potpisivanja konkordata između Kraljevine Jugoslavije i Svete Stolice te zločina koje je za vrijeme Drugoga svjetskog rata na hrvatskom okupiranom teritoriju izvela talijanska okupacijska vojska, poslužio sam se i knjigom »Nikola Moscatello, savjetnik Jugoslavenskog poslanstva pri Svetoj Stolici. 'Uspomene' u svjetlu dokumenata. Doprinos povijesti katolicizma u Jugoslaviji (1922–1946)«, koju je za tisak pripremio Fabijan VERAJA, a objavio ju je Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima u Rimu 2014. godine.

Za lakše razumijevanje političkog djelovanja SPC u vrijeme Drugoga svjetskog rata poslužila mi je knjiga povjesničarke Ljubice Štefan *Srpska pravoslavna crkva i fašizam*, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 1996. Ona je mukotrpno radila u arhivima crkvenih i državnih ustanova u Beogradu i Srbiji te iznijela podatke koji svakog istinoljubivog i dobronamjernog

18 Usp. *Večernje novosti* od 29. 03. 2014. – http://www.novosti.rs/vesti/planeta.300.html:484922-Papa-Franja-daje-oreol-Alojziju-Stepincu; Večernji list od 30. 03. 2014. – http://www.vecernji.hr/hrvatska/novosti-stepinac-je-ratni-zlocinac-jer-je-inspirirao-genocid-929917 i Jutarnji list od 03. 07. 2014. –http://www.jutarnji.hr/template/article/articleprint.jsp?id=1203324

19 PELLEGRINETTI, Ermenegildo (Camaiore, 27.III.1876. – Rim, 29.III.1943.) naslijedio je 1922. godine mons. Francesca Cherubinija, prvoga nuncija u Beogradu (od 2. ožujka 1920.). Mons. Pellegrinetti se u zemlji, gdje su na dnevnom redu bile »tužbe i svađe«, istaknuo osobito u pripremi konkordata između Svete Stolice i Kraljevine Jugoslavije, oblikovanju Katoličke akcije te suradnji s mjesnim biskupima i redovničkim zajednicama. Imenovan je kardinalom 13. prosinca 1937.

* Nadbiskup Alojzije Stepinac s predstavnicima vojnoga vrha, Komunističke partije Jugoslavije i sovjetskih predstavnika na vojnoj paradi na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu, 27. srpnja 1945.

čitatelja dovode pred nove spoznaje, a one dobronamjernu čitatelju i tražitelju mogu omogućiti istinit, pravedan i objektivan sud o bl. Alojziju Stepincu.

Ekumenizam nije prebrajanje kostiju

U ovoj knjizi izneseni su dokumenti koji svjedoče o Stepinčevoj ljubavi prema vlastitom narodu, što je sigurno kršćanska vrlina, a ne zločin, te o njegovoj ispravnoj i čistoj savjesti. Tu ljubav treba lučiti od politike u koju se blaženi Stepinac nije htio miješati. On je bio pastir duša i učitelj kršćanskih načela. Znano je da su fašizam, nacizam i komunizam u svojoj bîti bile protukršćanske ideologije i da ih je blaženi Stepinac odlučno pobijao i javno osuđivao. Te su ideologije bile osvajačke u pohlepi za tuđim teritorijem i gospodstvom nad ljudima. Stoga je nepravedno pripisivati nadbiskupu Stepincu suradnju s tim ideologijama, a još je pogubnije optuživati ga za zlodjela protiv nedužnih ljudi. Mostove među ljudima, osobito kršćanima, mogu izgrađivati samo Božji ljudi, koji tuđe poštuju, ali i svoje cijene, koji su kadri jedni druge prihvatiti u Kristovoj ljubavi i opraštanju, u molitvi i baštini sakramenata. Kad to postane načelo ekumenskog zbližavanja na Balkanu, tada će otpasti brojni prijepori i na vidjelo doći ljubav kao vrhovno načelo kršćanskog života, koje je do mučeničke smrti živio i u smrti posvjedočio blaženi Alojzije Stepinac.

Kao njegov nasljednik, zagrebački nadbiskup kardinal Franjo Šeper, prefekt Kongregacije za nauk vjere, u Rimu je pripovijedao kako na ekumenskom susretu u Srijemskim Karlovcima s patrijarhom Srpske Pravoslavne Crkve Germanom, 26. lipnja 1968. pravoslavni sugovornici nisu htjeli ni *Oče naš* izmoliti s katolicima.

U ovoj knjizi susrećemo i nauk SPC prema kojem »Katolička Crkva ne samo da nije prava Crkva Kristova, nego se i zaplela u najveću zabludu«. A taj nauk utkan je i u najnoviji plan po kojem do temelja treba srušiti Katoličku Crkvu. Zašto ta mržnja u izvori-

Znano je da su fašizam, nacizam i komunizam u svojoj bîti bile protukršćanske ideologije i da ih je blaženi Stepinac odlučno pobijao i javno osuđivao. Te su ideologije bile osvajačke u pohlepi za tuđim teritorijem i gospodstvom nad ljudima. Stoga je nepravedno pripisivati nadbiskupu Stepincu suradnju s tim ideologijama, a još je pogubnije optuživati ga za zlodjela protiv nedužnih ljudi.

štu misli gdje bi trebala stolovati ljubav? Zašto se u teološkoj misli SPC Katoličku Crkvu predstavlja kao »predstavnicu 'puta grešnog sveta'«?[20] Zar se doista u SPC uvukla teološka nesnošljivost prema Katoličkoj Crkvi, i to ne radi »Filioque«,[21] nego radi nauka o papinoj nepogrješivosti. Naime, teolog SPC Justin Popović, govoreći o tri glavna pada u povijesti ljudskoga roda, naveo je tri ključna: Adamov, Judin i papin. Papin pad je po njemu: »Hteti zameniti Bogočoveka čovekom.« Doslovce je ustvrdio:

»Nepogrešivost je prirodno Bogočovečansko svojstvo i prirodna Bogočovečanska funkcija Crkve kao Bogočovečanskog tela Hristovog, kome je večna glava – Istina = Sveistina: Druga Ipotas Presvete Trojice: Bogočovek Gospod Isus Hristos. Dogmatom o nepogrešivosti pape papa je, ustvari, proglašen za crkvu, i on, čovek – zauzeo mesto Bogočoveka. To je završni triumf humanizma. Ali u isto vreme i *druga smrt* (Otkrivenje 20,14; 21,8) pa-

20 Dr. K. B, »Pravoslavna crkva prema katolicima«, *Katolički list*, 82. (1931.), br. 47, 19. studenoga, str. 553.

21 Riječ je o istini katoličke vjere da je Duh Sveti istobitan s Ocem i sa Sinom i da proizlazi od Oca i Sina, a u pravoslavnoj tradiciji ova se istina vjere ispovijeda riječima: »Vjerujemo u Duha Svetoga... koji izlazi od Oca.«

pizma, a kroz njega i sa njim i svakog humanizma. No, prema Istinitoj Crkvi Hristovoj, koja od pojave Bogočoveka Hrista postoji u našem zemaljskom svetu kao Bogočovečansko telo, dogmat o nepogrešivosti pape je ne samo jeres već svejeres. Jer nijedna jeres nije tako radikalno i tako integralno ustala protiv Bogočoveka Hrista i Crkve Njegove, kao što je to uradio papizam kroz dogmat o nepogrešivosti pape – čoveka. Nema sumnje, to je jeres nad jeresima. To – strahota nad strahotama. To – neviđena pobuna protiv Bogočoveka Hrista. To – avaj! – najjezivije proterivanje Gospoda Hrista sa zemlje. To – ponovna izdaja Hrista. To – ponovno raspinjanje Gospoda Hrista, samo ne na drvenom već na zlatnom krstu papskog humanizma. A sve je to – pakao, pakao za jedno biće zemljino što se čovek zove«.[22]

Čitajući ovu poruku, s pravom se pitamo: »Nije li napad SPC i politike Republike Srbije na bl. Stepinca i Katoličku Crkvu strategija da se, rušeći Katoličku Crkvu u zemlji i narodu Hrvata, hineći teološke pretpostavke, uspostavi svetosavska crkva i država?«

Jer, kad bi nauk i disciplina u Crkvi bili u polazištu za razgovor, za ekumenizam, onda bi se doista raspravljalo o teološkim temama, a ne prekapalo grobove i prebrajalo kosti, što je prvotno dužnost političke vlasti koja je jedina odgovorna za zločine učinjene nad nevinim ljudima. I u nedavnim susretima njegove Svetosti gospodina Irineja, patrijarha SPC, s mons. Želimirom Puljićem, nadbiskupom zadarskim i predsjednikom HBK, te s mons. Marinom Barišićem, splitsko-makarskim nadbiskupom, nismo vidjeli ni doživjeli zajedničku molitvu.

Stoga se nadamo da će zlobna trublja iz pravoslavne i srpske strategije protiv Katoličke Crkve i hrvatskog naroda, prepoznatljiva po ozloglašavanju bl. Alojzija Stepinca, istinskog mučenika za istine katoličke vjere kao najdragocjenijeg dara u hrvatskom narodu umuknuti, da bi mogli zavladati »međunarodni mir i bratstvo, hrišćanska ljubav i milosrđe.«[23]

Mostove među ljudima, osobito kršćanima, mogu izgrađivati samo Božji ljudi, koji tuđe poštuju, ali i svoje cijene, koji su kadri jedni druge prihvatiti u Kristovoj ljubavi i opraštanju, u molitvi i baštini sakramenata. Kad to postane načelo ekumenskog zbližavanja na Balkanu, tada će otpasti brojni prijepori i na vidjelo doći ljubav kao vrhovno načelo kršćanskog života, koje je do mučeničke smrti živio i u smrti posvjedočio blaženi Alojzije Stepinac.

Naime, katoličko poimanje ekumenizma isključuje svaku politizaciju činjenica i svoje napore usmjeruje na »stjecanje istinitije spoznaje nauka i života«, na istinoljubivo »vrednovanje rastavljenosti kršćanskih zajednica«, a sve to s ciljem da se uklone doktrinalna i disciplinarna razilaženja te ustrojstva Crkve, što je zapreka punom crkvenom jedinstvu.[24]

Neka i ovaj broj *Glasnika* svakom čitatelju podari mir i radost, život po načelima vjere i spremnost umrijeti za nju po primjeru bl. Alojzija Stepinca. Dok svim čitateljima od srca zahvaljujem, preporučam im i nadalje moliti za što skorije proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca i poručujem: »Oremus pro invicem! – Molimo jedni za druge!« A primjer i nauk bl. Alojzije Stepinca prema Kristu i njegovoj Crkvi neka nas po molitvi koju je sluga Božji Franjo Kuharić sastavio za proglašenje svetim kardinala Stepinca »učvrste u borbama života na putu vječnog spasenja«.

Zahvala

Nakon dvadeset dvije godine uređivanja *Glasnika bl. Alojzija Stepinca* zahvaljujem svim suradnicima i čitateljima *Glasnika* koji su me svesrdno podržavali u mome uredničkom radu. Ovo je zadnji broj *Glasnika* koji uređujem, pa je ta zahvala ujedno i poziv čitateljima da lik i djelo bl. Alojzija Stepinca ubuduće mogu pobliže upoznati na portalu Zagrebačke nadbiskupije.

Time ne prestaje moje praćenje dovršetka kanonskog postupka za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca. Naime, kanonski je postupak sretno priveden završetku. Državni tajnik Svete Stolice kardinal Pietro Parolin to je svečano potvrdio u pismu koje mi je uputio 14. travnja 2015.: »Cijenim Vaše zalaganje i stručnost u vršenju dužnosti promicatelja postupka za proglašenje svetim blaženog Alojzija Stepinca. Riječ je o vrlo važnom i savjesno obavljenom poslu koji će zasigurno biti od velike koristi u skoroj budućnosti.«

Stoga je pitanje čina same kanonizacije povezano uz dogovor između začetnika kauze, Zagrebačke nadbiskupije, odnosno zagrebačkog nadbiskupa, i Svete Stolice. Istina, bit će to u manje napetim odnosima između Katoličke Crkve i Srpske Pravoslavne Crkve i naroda u ovom dijelu Europe.

U Zagrebu, 7. rujna 2015.
dr. Juraj Batelja, postulator

22 POPOVIĆ, Justin, *Pravoslavna Crkva i ekumenizam*, izd. Manastir Hilandar, Sveta gora Atonska, ²1995. (Solun, ¹1974.), str. 120.–121.

23 Dr. K. B, »Pravoslavna crkva prema katolicima«, *Katolički list*, 82. (1931.), br. 47, 19. studenoga, str. 553.

24 Usp. *Unitatis Redintegratio*, dekret o ekumenizmu, br. 3.

Rivellijeva zavjera laži. Blaženi Alojzije Stepinac i Srpska Pravoslavna Crkva

Ovih dana Postulatura je objavila knjigu Rivellijeva zavjera laži. Blaženi Alojzije Stepinac i Srpska Pravoslavna Crkva, autora dr. Jurja Batelje. Pozdravno slovo knjizi napisao je mons. Mile BOGOVIĆ, biskup gospićko-senjski, a recenzije povjesničari dr. sc. Zlatko BEGONJA i dr. sc. Josip JURČEVIĆ

Čitateljima je preporučujemo kako bi se iz bližega upoznali o djelovanju nadbiskupa Stepinca:

1. u Drugom svjetskom ratu;
2. o njegovom odnosu prema vojnim svećenicima te ratnim stradalnicima, osobito u logorima;
3. o vjerskim prijelazima, zaštiti Židova i osudi rasne ideologije;
4. o njegovom odnosu prema Srpskoj Pravoslavnoj Crkvi i srpskom narodu;
5. o ulozi Srpske Pravoslavne Crkve u Drugom svjetskom ratu i njezinom odnosu prema nacizmu i rasnoj ideologiji te ulozi njenih episkopa i svećenika prema vlastitom narodu, Židovima i Romima, prema logorima, njemačkom i talijanskom okupatoru, prijelazima iz katoličke u pravoslavnu vjeru te njenoj ulozi u provedbi velikosrpske politike u hrvatskom narodu.

Knjiga je predstavljena u Nadbiskupijskom Pastoralnom institutu u Zagrebu, Kaptol 29a u utorak 13. listopada 2015. godine.

Molitva za proglašenje svetim blaženoga Alojzija Stepinca

Gospodine Bože, ti si blaženom Alojziju Stepincu udijelio milost ne samo vjerovati u Isusa Krista nego i trpjeti za njega. Neustrašivim apostolskim žarom i ljubavlju prema Crkvi ostao je vjeran do smrti.

Ubroji blaženoga Alojzija među svece sveopće Crkve, da nam bude primjer i zagovornik u borbama života na putu vječnoga spasenja.

(Po njegovu zagovoru udijeli mi milost ...)

Po Kristu Gospodinu našemu. Amen.

Nakon toga izmoli: Oče naš, Zdravo, Marijo, Slava Ocu, sa zazivom: *Blaženi Alojzije Stepinče, moli za nas!*

OBAVIJEST ČITATELJIMA GLASNIKA

Vjernici koji na zagovor bl. Alojzija Stepinca budu uslišani – zadobiju tjelesno ili duhovno ozdravljenje ili koju osobitu milost – neka opis uslišanja i cjelovitu liječničku dokumentaciju dostave na adresu: dr. Juraj Batelja, postulator • Kaptol 18, p. p. 949 • 10001 ZAGREB

U Muzeju bl. Alojzija Stepinca na Kaptolu 31 možete nabaviti medalju bl. Alojzija Stepinca – odlivenu u srebru ili bronci, uokvirenu staklenim okvirom – koja može biti drag dar ili uspomena. Cijena je 150 kn.

* Pogled na dio vjerničkog mnoštva pred prvostolnom crkvom

»Hostija sveta Tebe sakriva, al' vjera zbori: ovdje je Bog!«

Euharistijski kongres u Zagrebu 1923. (2)

J. BATELJA

Hrvatski su se katolici u program Međunarodnih euharistijskih kongresa postupno uključivali i ostvarili velebno djelo euharistijskoga pokreta, koji je Crkvi u Hrvata osvjetlao lice pred političkim protivnicima kojih nije manjkalo. Također je učvrstio unutarnje jedinstvo katolika koje je, uslijed nasrtaja raznih, osobito bezbožnih, ideologija i političkih prilika, bilo ugroženo.
U nizu prikaza euharistijskih kongresa u hrvatskim biskupijama između dvaju svjetskih ratova u prvoj polovini dvadesetoga stoljeća, kako župnih tako i dekanatskih, krajevnih, biskupijskih i nacionalnih, želim na korijenima novije povijesti Crkve u Hrvata prepoznati preporodnu snagu euharistijske evangelizacije suvremenog čovjeka i društvenih prilika u kojima živi i proročki govor Crkve, koji je po slavljenju, čašćenju i blagovanju Euharistije svakom čovjeku dostupan i shvatljiv.

Drugi dan kongresnih svečanosti

Premda je u nedjeljno jutro padala kiša, kongresne svečanosti su se odbijale po ustaljenom redu.

Svečana pontifikalna Misa i propovijed

U nedjelju 19. kolovoza zbog kiše je nuncij Pellegrinetti svečanu pontifikalnu Misu u 6 sati slavio u prvostolnoj crkvi. Slavlju su pribivali zagrebački nadbiskup dr. Antun Bauer, vrhbosanski nadbiskup dr. Ivan Šarić, dubrovački biskup Josip Marčelić, senjsko-modruški biskup, Antun Marušić, mostarski biskup fra Alojzije Mišić, ljubljanski biskup A. B. Jeglič, dr. Karlin, križevački vladika dr. Dionizije Njaradi, šibenski biskup Jeronim Mileta, zagrebački pomoćni biskupi dr. Dominik Premuš i dr. Josip Lang, fra Rafo Rodić, Lajčo Budanović, opat trapista Diamant, apostolski administrator Hardy i mnogi drugi prelati, te brojno svećenstvo, predstavnici građanskih i vojnih vlasti te gradskog poglavarstva. Svečanu propovijed izrekao je đakovački biskup dr. Antun Ak-

* Djevojačko društvo iz Brdovca u teoforičkoj procesiji

* Sinjani s barjakom Gospe Sinjske u procesiji

* Djevojačko društvo Srca Isusova iz Stenjevca u euharistijskoj procesiji

šamović, a nakon Mise nuncij je svim sudionicima kongresa podijelio papinski blagoslov.

Svečano zborovanje

U 11 sati započelo je na Kaptolskom trgu i u Bakačevoj ulici svečano zborovanje svih sudionika kongresa. Na velikoj tribini zauzeli su mjesta izaslanik Sv. Oca nuncij Pellegrinetti, svi nad/biskupi i crkveni dostojanstvenici, pokrajinski namjesnik dr. Čimić, ministar vjera dr. Vojislav Janjić, vojni zapovjednik Srećković, sav episkopat, svećenstvo i Središnji odbor za kongres.

Predsjednik Odbora biskup dr. Lang otvorio je zborovanje govorom u kojem je istaknuo i ovo: »Kao predsjedniku Odbora, koji se morao pobrinuti za ovo Euharistijsko slavlje, čast mi je danas i slatka dužnost, da Vas sve pozdravim u ime Gospodina našega. I činim to s veoma velikom radosti. Kako da ne? Ta u radosti srca i vi ste dohrlili amo u bijeli Zagreb. Raduje se danas duša vaša, a raduje se s vama i cijela Hrvatska, raduju se s vama dobri katolici svih krajeva naše države, raduju se zacijelo i anđeli Božji i čitavo nebo, kad vidi, kako su Hrvati i katolici svih južnoslavenskih zemalja pohitali, da Bogu svojemu u Otajstvu sakrivenom podaju čast i poklon, koji Mu pripada, te Mu iskažu najiskreniju ljubav srca svojega. To je dostojno slavnoga grada Zagreba, to je dostojno mile naše Hrvatske domaje, to je dostojno svih vrlih katolika naše države. Ta zar nije nama Isus sve u svemu? Zar nije i nama predao sve, što je imao: i nauku Svoju i primjere Svoje i zasluge Svoje i Krv Svoju i Crkvu Svoju i Majku Svoju i svega Sebe dušom i tijelom? Zar ne boravi On i danas među nama i boravi već stoljeća i stoljeća? On je hranio i branio oce naše i djedove naše, On hrani i brani i nas bez prekida, On će hraniti i braniti djecu vašu i unučad vašu do na kraj svijeta. On je bio vazda narodu našemu, a jest i sada, najbolji Prijatelj, najveći Dobročinitelj, premili Spasitelj naš. Pa stoga, to je zaista najljepši dan u Hrvatskoj, gdje se vas narod zajedno kao jedno srce i jedna duša Spasitelju svomu može da pokloni i za sve dobro najusrdnije zahvali.«

Nakon zahvala svima koji su pripomogli u organizaciji i proslavi kongresa, osobito gradonačelniku i građanima grada Zagreba,

* Teoforička procesija prolazi Ilicom

* Izaslanik Pija XI. nosi Svetootajstvo ulicama grada Zagreba

* Mons. Pellegrinetti s nadbiskupima Šarićem i Bauerom na zborovanju

biskup Lang je zaključio: »A hvala velika Tebi, mili narode Božji. Mnogima i mnogima od nas nije bilo lako doći, ali sve ste pregorjeli i mnoge žrtve doprinijeli i evo dođoste. Za Boga dragoga plemenito srce vaše uvijek kuca. O bili vazda Bogu svome u Otajstvu mili i dragi! Neka Bog blagoslovi i vas i djecu vašu i domove vaše, Ljubav Kristova dovela vas amo, ljubav Kristova neka vas vazda zakriljuje i štiti. Onim svetim plamenom, kojim se ovih dana razgorjelo srce vaše prema Svetootajstvenomu Spasitelju, tim svetim plamenom raspalite mila čeda vaša, pa i zadnje čeljade u kući vašoj, da posvuda u našim krajevima bude vladala ljubav Kristova i mir Kristov do vijeka!«

Kad je biskup Lang završio uvodni i pozdravni govor, za predsjednika zborovanja izabran je dr. Velimir Deželić st., za potpredsjednike mons. Milan Strahinšćak i Alojz Strojar iz Ljubljane, a za bilježnike dr. Stjepan Markulin i prof. Ljudevit Dostal.

Nakon što je dr. Deželić pozdravio nuncija i sve okupljene, pročitano je pismo koje je Sv. Otac uputio Kongresu. Zatim je u ime Slovenaca, kojih je na kongres došlo oko 4.000 osoba s glazbama i barjacima, sudionike kongresa pozdravio ljubljanski biskup dr. Jeglič, a dr. Deželić je priopćio da je kongres pozdravio i westminsterski nadbiskup Bourne. Nakon toga je u ime kardinala Bournea i engleskih katolika kongres pozdravio isusovac o. Karlo Ćiril Martindale, a u ime francuskih katolika o. Gabriel Gasque, profesor na »Ecole Gerson« u Parizu.

Slijedio je referat o rezolucijama »Euharistija i Crkva« i »Narod prema svećenstvu«, koji je održao predsjednik dr. V. Deželić. Dr. Dostal je pročitao rezolucije Kongresa, koje su jednodušno prihvaćene.

Potom je biskup križevački dr. Njaradi govorio o rezolucijama »Obnova kršćanskog života po Euharistiji« i »Provedba obnove«. Odnosne rezolucije pročitao je dr. Dostal i one su jednodušno prihvaćene. U svemu bilo je predloženo i prihvaćeno 14 rezolucija.

Na završetku zborovanja, u 1 sat poslije podne, izaslanik sv. Oca mons. Pellegrinetti svim nazočnima je podijelio papinski blagoslov.

Svečana teoforička procesija

U 2 sata poslije podne počele su pod svojim zastavama pridolaziti pred katedralu skupine sudionika Kongresa. Dočekivali su ih redatelji i prema određenom redu svrstavali u povorku ovim redom: na čelu školska mladež, zatim vojne glazbe, sudionici iz Vojvodine, zatim biskupije: Pečujska, Subotička, Đakovačka, Modruško-senjska, zatim Banjolučka, Vrhbosanska i Mostarska iz Bosne i Hercegovine, vjernici iz Srbije i Crne Gore, druga glazba salezijanaca iz Ljubljane, Zagrebačka nadbiskupija, Križevačka biskupija, potom biskupije Dubrovačka, Hvarska, Krč-

* Oltar i slika Presv. Srca Isusova na Jelačićevu trgu

* Grkokatolička crkva sv. Ćirila i Metoda bila je domaćin vjernicima grkokatolicima prigodom Prvoga hrvatskog nacionalnog Euharistijskog kongresa

* Teoforička procesija kreće iz katedrale ulicama grada Zagreba

ka, Splitska, Šibenska i Zadarska, treća glazba omladinska iz Ljubljane, pa biskupije Ljubljanska i Mariborska, zagrebačke župe s raznim društvima, razne korporacije u Zagrebu, Društvo sveudiljnog klanjanja, srednjoškolska i sveučilišna omladina (»Domagoj« te »Ćiril i Metod« iz Beograda), Treći red sv. Franje, divizijska glazba, ukrasna skupina sa simbolima sv. Euharistije: a) euharističko srce; b) znakovi muke Kristove; c) jaganjac; d) simbol sv. pričesti. Nakon njih koračali su: pjevački zbor, redovnici, svećenstvo, episkopat, pa »nebo« s nositeljem Presvetog Sakramenta, a iza »neba« ministar vjera g. Janjić s namjesnikom Čimićem i načelnikom ministarstva dr. Lanovićem, general Srećković s pukovnikom Simovićem, gradonačelnik Heinzel s gradskim zastupstvom i činovništvom, a iza njih preko 500 časnih sestara i brojno građanstvo. U povorci je sudjelovalo i izaslanstvo iz Francuske pod francuskom zastavom. Nebo su nosili seljački momci iz Šestina i zagrebačke okolice, a pred »nebom« je 80 djevojčica u počast Svetom Otajstvu sipalo cvijeće.

U 4 sata, nakon što je veliko zvono prvostolne crkve dalo znak za početak, procesija je s Kaptola krenula Bakačevom ulicom, Jelačićevim trgom, Dugom ulicom na Markov trg. Nuncij je »pod nebom« sv. Sakrament nosio sve do Trga sv. Marka gdje su on, ministar vjera, general zapovjednik i namjesnik Čimić napustili procesiju, a Presveti Sakrament naizmjenično su nosili svi biskupi. Procesija se odatle kretala Mesničkom ulicom u Ilicu do Krajiške ulice, zatim Prilazom preko Wilsonova i Mažuranićeva trga, kroz Reinerovu i Trenkovu ulicu na Zrinjevac, pa kroz Strossmayerovu ulicu na Jelačićev trg.

Zagreb nije vidio takvoga prizora. A sve to u uzornom redu! Naime, procesija je pružala »prekrasnu šaroliku sliku narodnih nošnjâ. Još nikad nije se našao hrvatski seljački narod u svojoj prerazličitoj narodnoj nošnji na okupu, kao sada. A uz hrvatski narod bilo je i bratskog slovenskog veoma velik broj također u slikovitoj narodnoj nošnji. U povorci je bilo preko 300 što crkvenih i društvenih zastava«.

Na Jelačićevu trgu bio je postavljen i svečano okićen oltar sa slikom Presv. Srca Isusova. Nakon što je iskazana počast Presve-

* Prizor teoforičke procesije

* Dr. Velimir Deželić, hrvatski književnik, govori na zborovanju

tom Sakramentu, okupljenima se kratkim nagovorom obratio đakovački biskup Akšamović. Kad je nagovor završio, papinski izaslanik, svi biskupi i više od 300 svećenika zajedno sa svim narodom kleknuli su pred Svetootajstvom, nadbiskup Bauer je s dvojicom biskupa predmolio, a narod je za njima ponavljao ovu posvetnu molitvu:

»Euharistijsko Srce Isusovo, Srce Boga-čovjeka,

Spasitelja svijeta i Kralja nad svim vladarima!

Hrvatski Tvoj narod priznaje da je od Tvoje dobrote primio lijepu svoju domovinu, da se u njoj slobodan razvija Tebi na slavu i da postigne svoj vječni spas. – Dar je ljubavi Tvoje što si ga među prvim narodima Evrope pozvao u svoju svetu Katoličku Crkvu, što si ga sačuvao od krivovjerstva i jačio te je bio kroz stoljeća predziđe kršćanstva. Tvojoj nauci zahvaljuje svu prosvjetu svoju. Tvojim zapovijedima svoje poštenje i napredak.

Priznavajući to, mi se klanjamo Tvojoj Božanskoj mudrosti, moći i ljubavi, kojom vladaš hrvatskim narodom iz Presvetoga Sakramenta.

Znademo ipak, o Božansko Srce, da smo Te toliko puta ranili prestupajući zakon Tvoj, osobito grdnom psovkom i kletvom, pa smo zato osjetili težinu desnice Tvoje. Mi sad kao narod žalimo

Kroničar je zabilježio da su »ulicama, kuda je procesija prolazila, prozori bili iskićeni cvijećem, sagovima i svijećama« i da je »u samoj procesiji moglo biti do 80.000 ljudi, a na ulicama bez sumnje druga stotina tisuća gledalaca«.

grijehe svoje i moleći Te za proštenje, svečano izjavljujemo da ćeš Ti odsada vladati zakonom svojim u srcima našim, jezikom našim, obiteljima našim, gospodarstvom i društvima našim, u javnom i državnom životu našemu.

Tebi se evo danas s nama sav hrvatski narod posvećuje kao svome Kralju i Tebi izruča sebe i sve svoje. U Tebe, koji si istina, put i život, stavljamo svu nadu svoju, uvjereni da će nas istina vjere Tvoje osloboditi, put zapovijedi Tvojih mir nam povratiti, snaga nas života Tvoga euharistijskoga preporoditi.

Molimo Te, dakle, o Božanski Kralju naš, da žarkom ljubavi Srca svoga ražariš srca naša te Ti ostanemo vjerni u svetoj rimokatoličkoj Crkvi. Ti nas vodi i blagoslovi da izvršimo narodnu zadaću svoju koju nam ljubeznom Providnošću namjenjuješ, da preko nas Ti zavladaš i srcima ostale slavenske braće naše te se svi u Tebi radujemo u sretnoj vremenitoj i vječnoj domovini. Amen.«

Nakon što je »izmoljena posvetnica sv. Euharistiji i po otpjevanoj himni presv. Srcu Isusovu krenula je procesija nazad u katedralu«.

Kroničar je zabilježio da su »ulicama, kuda je procesija prolazila, prozori bili iskićeni cvijećem, sagovima i svijećama« i da je »u samoj procesiji moglo biti do 80.000 ljudi, a na ulicama bez sumnje druga stotina tisuća gledalaca«. Potom je zaključio: »Dojam, koji je učinio ovaj Euharistički kongres, a naročito svečana procesija bio je golem. Nitko se nije mogao oteti dubokim utiscima, koje im je utisnulo euharistijsko slavlje. Ljudi, koji već davno ne htjedoše čuti za Boga, bili su sretni, što su doživjeli ovaj dan. Napose je veličajan završetak procesije na Jelačićevom trgu, gdje se pred izloženom slikom Srca Isusova i sv. Euharistijom sakupilo veliko mnoštvo od 80.000 ljudi. Zvukovi glazbe, koji su raznosili himnu presv. Srcu, glasovi gotovo 100.000 ljudi koji su u dubokoj vjeri pjevali: »Isukrste srcu Tvom s nama naš se kune dom«, ono mnoštvo barjaka, što su bili poredani oko žrtvenika, – sve je to bilo od tolikog utiska, da će neizbrisivo ostati svakome, tko je sve to vidio.«[1]

1 »Euharistijske svečanosti u Zagrebu«, u: *Katolički list* (dalje: KL), 74. (1923.), br. 34, str. 407.–413.; usp. *Vrhbosna*, 37. (1923.), br. 15. i 16., str. 126.–127.

Pritužbe i pohvale prigodom Euharistijskoga kongresa

Očevidac je unatoč dobrim uspjesima zabilježio i pritužbe:

1. »Crkve su prigodom propovijedi bile tako dupkom pune, da preko polovice učesnika nije moglo uopće u crkve, a na tri zborovanja imali su koristi samo oni, koji su se bliže smjestili, jer je naroda bilo previše, pa je trebalo barem prva dva zborovanja razdijeliti.«

2. Nemamo svoje dnevne katoličke štampe, pa su ljudi kupovali nekatoličke i protukatoličke novine, da bar u njima čitaju o kongresu i da to ponesu kući. A što su tu sve našli? *Horribile dictu*! Pa ipak se nijedan molitvenik, nijedna nabožna knjiga, nijedan vjerski list nije prodavao ukupno u toliko egzemplara, koliko su naši kongreslije kupovali nekatoličke novine ovih kongresnih dana. I tako će mnogom učesniku kongresa uz euharistijsku medaljicu i eventualno uz koji molitvenik biti možda najdraža uspomena oni brojevi »Novosti« i »Jutarnjeg lista«, u kojima se opisuje sve, što je bilo na kongresu. Treba li toj štampi ljepše reklame. A što ona nosi u katoličke kuće?«

3. »Učesnici kongresa bili su željni, da tu što više i vide. Crkvene priredbe same, pa i ona veličanstvena procesija, još tu nijesu dostajale. Tražilo se nešto i izvan crkvenih priredaba. Neka kina su znala izrabiti priliku te namamiti publiku na takva prikazivanja, nad kojima su se mnogi od onih, koji su bili, škandalizovali.«

4. »Neobično sretna je bila misao dr. Velimira Deželića ml., tajnika Hrvatskoga Katoličkoga Narodnog Saveza, da se u nadbiskupskom vrtu daju kazališna prikazivanja u prirodi, pod vedrim nebom. I izbor 'Žrtve Abrahamove', djela starih hrvatskih pisaca Mavra Vetranića i Marina Držića, nije mogao biti ljepše pogođen. Ideja je stare crkvene drame odgovara baš euharistijskoj ideji. I bio je za ta prikazivanja doista silan interes, te se nije moglo ni udovoljiti svima, koji su željeli ulaznice, da ta prikazivanja dođu vidjeti. Mirne duše moglo je dakle još takvo što biti priređeno bilo u kazalištu ili gdje drugdje, pa bi bio i tamo ovako obilan posjet (...). Prikazivanjem »Žrtve Abrahamove« uzveličana je sama svečanost euharistijskoga kongresa, da se ljepše nije moglo poželjeti. A nama svima to pokazuje, kako bi trebalo prigodom većih vjerskih svečanosti imati na umu i religioznu umjetnost, koja je kadra mnogo pridonijeti, da se svečanosti uzveliča i da se što većma omili srcu prisutnih, pa da odatle dođe što veća dispozicija, ljubav, oduševljenje i korist za katolički život.«[2]

Nitko se nije mogao oteti dubokim utiscima, koje im je utisnulo euharistijsko slavlje. Ljudi, koji već davno ne htjedoše čuti za Boga, bili su sretni, što su doživjeli ovaj dan.

* Svećenstvo u teoforičkoj procesiji

Rezolucije Prvoga hrvatskog nacionalnog Euharistijskog kongresa

Rezolucije koje je donio Prvi hrvatski nacionalni Euharistijski kongres u Zagrebu potpisao je dr. Dominik Premuš, pomoćni biskup zagrebački i generalni vikar; bile su podijeljene u tri dijela, a sažeto glase ovako:

I. Euharistija i Crkva

1. Prvi opći euharistijski kongres u Zagrebu svečano ispovijeda živu vjeru u presv. Sakrament Tijela i Krvi Isusa Krista.

2. Iz dna duše zahvaljuju tisuće Hrvata sabranih na ovom kongresu iz svih hrvatskih krajeva, što je vječni Kralj Isus Krist pozvao i hrvatski narod u svoju Katoličku Crkvu.

3. Hrvatski katolički narod (...) najsvečanije očituje svoju iskrenu odanost i srdačnu ljubav svetoj Katoličkoj Crkvi kao svojoj majci, koja mu pruža nebesku hranu za život vječni.

4. Euharistijski kongres poziva sve Hrvate vjerne katolike, neka zaborave svoje razmirice, neka se svi slože na odlučnu obranu Katoličke Crkve i obnovu vjerskoga života.

II. Narod prema svećenstvu

5. Čvrsto vjerujemo da je Božanski Spasitelj ustanovio katoličko svećenstvo da nas ono vodi put neba, da nas uči vječne istine te nam dijeli sv. tajne. Stoga u ime hrvatskoga katoličkoga naroda odlučno izjavljujemo da ćemo

2 ANDRIĆ, Josip, »Jedna divna priredba prigodom Euharistijskoga kongresa«, u: KL., 74. (1923.), br. 34., str. 407.–413.

* Papa Pio XII.

* Teoforička procesija prolazi ulicama grada Zagreba

biti vjerni i odani svojim biskupima i svećenicima, koji su u jedinstvu s temeljem, na kojem je Isus sagradio svoju Crkvu, sa Svetim Ocem papom.

6. Dobro znamo da valjanost svećeničkoga djelovanja ne zavisi od toga da svi svećenici budu uzor kršćanskih krjeposti. Zato od svega srca molimo Boga da bi njihov život odgovarao uzvišenom zvanju njihovu.

7. Euharistijski kongres veoma žali, što su se u zadnje vrijeme neki katolički svećenici odmetnuli od sv. Crkve, pa ih ljubazno poziva, neka muževno priznaju svoju zabludu, neka poprave sablazan, što su je dali narodu, neka prestanu rušiti vjersko jedinstvo hrvatskoga katoličkoga naroda te se vrate u krilo blage majke Crkve.

8. S velikom bojazni gledamo, kako silno pada broj svećeničkog podmlatka u našim biskupijama.

III. Obnova kršćanskog života po Euharistiji

9. S velikom žalošću priznaje prvi opći euharistijski kongres u Zagrebu da je ćudoredni život u nas zadnjih godina oslabio i čvrsto naglašava da nam je potrebna ozbiljna obnova.

10. Euharistijski kongres živo želi da bi hrvatski katolički narod ispunio veliku težnju Božanskog Spasitelja koji hoće da se često s nama sjedini u sv. pričesti.

11. Naše crkve treba da su dostojan hram euharistijskom Spasitelju i ugodan dom vjernicima.

12. Jednu važnu točku duhovne obnove moramo osobito istaknuti. Ružni se običaj psovke i kletve ne samo ne umanjuje, nego se sve više širi. Neka nitko ne propusti ljubazno opomenuti one, koji psuju i proklinju (...). a pred presv. Otajstvom molit ćemo se usrdno, neka milosrdni Bog ne kazni narod radi tolikih psovaka i kletava, a grješnicima neka udijeli milost, da se obrate.

IV. Provedba obnove

13. Za preporod hrvatskoga katoličkoga naroda sasvim je potrebno, da se revni katolici čvrsto udruže. Sva su katolička udruženje pozvana da suzbijaju vjersko nehajstvo i probude katolički svijest i katolički život.

14. Katolički narod dobro znade, da mu je Presv. Oltarski Sakrament izvor svih milosti i sigurno sredstvo za unutarnju obnovu. A da bude ova obnova trajna i potpuna, odlučujemo, da ćemo odsele stalno držati euharistijske kongrese na različitim mjestima naše domovine.[3]

Epilog Euharistijskoga kongresa

Prvi hrvatski nacionalni Euharistijski kongres je sve sudionike ispunio radošću, ponosom i žarom. Taj uspjeh je dokaz jake religioznosti, »neustrašive katoličke svijesti širokih masa našeg naroda«. Suvremenik je, nakon što se zapitao: »Da li je netom minuli kongres bio smotra čvrstoće naših bojnih redova i organizacija u našem kat. narodu?«, odgovorio: »Odgovor na to važno pitanje ovisi o tome, kakva je naša vjerska, prosvjetna i socijalna organizacija! A tko će moći ustvrditi da je kat. naš narod u tom pogledu jedna čvrsta falanga; da su u nas vjerske i kulturne tekovine vjerska obuka u školama, sloboda kat. Crkve itd. izvan pogibli? Mnogo je već učinjeno, no još više toga manjka! Katolicizam u nas, kakogod je nepatvoren i očevidan, ne prožima još čitavog čovjeka u životu tako, te bi sav naš narod organiziran kao jedan ustao na obranu svojih svetinja. Ako je tome tako, onda je i

3 Usp. »Rezolucije euharističkog kongresa u Zagrebu«, KL, 74. (1923.), br. 33., str. 397.–404.

* Vjernici iz Remeta i Šestina u teoforičkoj procesiji

* Mons. Janko Segarić, sudionik Euharistijskog kongresa u Benkovcu 1938. godine

katolička svijest u narodu jedno zakopano blago, onda je ona izvrgnuta pogibli, da je razni bezvjerski i demagoški agitatori – a najviše slobodoumna štampa – izbrišu hrvatskom seljaku iz srca.

Ako to uočimo, osvanut će nam netom minula euharistijska slava u pravom svijetlu: ne kao kruna i završetak našega rada, ne samo kao lijepa uspomena ili početak slatkoga sna; već kao talenat Gospodnji, s kojim treba brzo raditi, kao trublja, koja poziva na rad! Uspjeh kongresa valja u mnogočem pripisati ljudskom trudu, no ipak je takav i tolik uspjeh doista blagoslov s neba, djelo Providnosti nama na opomenu, da obnovimo sav narod u Kristu.«[4]

Uz brojne pozitivne plodove ovoga Prvog hrvatskog nacionalnog Euharistijskog kongres bila je i uspostava »Stalnog euharistijskog odbora« »pod nadzorom preč. Episkopata«.

***

O. Danijel Mihatov, jedan od rijetkih živućih svjedoka Euharistijskog kongresa u Preku 1925. godine, rođen je u Preku 1. ožujka 1916. O značenju toga kongresa on reče 17. rujna 2015.:

* O. Danijel Mihatov

»Kako ne? Još se živo sjećam kako smo s oduševljenjem dočekali biskupa Jerolima Miletu i pratili ga obalom do župne crkve. Taj kongres bio je jedinstvena manifestacija cijeloga mjesta. Svi smo iščekivali, pripremali se i slavili taj kongres. Bili smo kao jedna obitelj koja se silno veselila tom događaju. Zbivanja koja su prethodila samome slavlju i koje je ražarilo vjeru župljana u Preku značilo je mnogo za ono doba. Mjesto je živjelo jakim vjerskim životom. Ponajprije, zajednički molitveni život njegovao se u obiteljima i župnoj crkvi, a onda su taj život euharistijskim pobožnostima ražarivale bratovštine i udruge, a to su bile: Bratovština svetog Ružarija, Kćeri Marijine, Pobožna udruga Počasna straža za klanjanje Presv. Sakramentu, Treći red, Orlovi i Orlice. Članovi tih društava redovito su sudjelovali u misnim slavljima i pobožnostima, a nastojali su se barem jednom na mjesec pričestiti. Znate, u ono doba bila je malo drukčija disciplina glede slavljenja i časćenja Euharistije, a od velikog značaja za život mjesta bila su česta klanjanja presvetom Sakramentu.«

***

Sudionik Euharistijskog kongresa u Benkovcu 1938. godine bio je i mons. Janko Segarić rođen 12. siječnja 1923. u Istu. On je o Euharistijskom kongresu u Benkovcu 5. rujna 2015. posvjedočio:

»Došao sam zajedno s nekoliko sjemeništaraca i prefektom iz Šibenskoga sjemeništa. Moja su sjećanja vrlo blijeda ali se sjećam da nas je s Ista išlo lijepi broj župljana i da je na kongresu vladalo veliko veselje i bilo puno pobožnosti.

No, pripovijedao mi je mons. Srećko Diomartić (r. 2. studenoga 1914.) da je on tada bio kapelan u Vodicama te da je s više župljana posebnim autobusom išao na kongres. Bilo je opasno, pa na povratku nisu htjeli otići dok im nije bio dodijeljen jedan žandar koji je s puškom i bajonetom stajao na prvom mjestu u autobusu. I tako su se sretno vratili.«

4 XAVERIUS, »Epilog euharistijskom kongresu«, u: KL, 74. (1923.), br. 39., str. 465.–466.

Blaženi Alojzije i redovništvo

Uz Godinu posvećenog života (redovnici) donosimo svjedočanstva Marijinih sestara o zbrinjavanju Židova u Drugom svjetskom ratu i poraću.

* S. Avelina Kadija

* Logo Godine posvećenog života

Dolazak Marijinih sestara u Zagreb

Prve dvije sestre ove Družbe došle su iz Ljubljane u Zagreb godine 1932. Došle su na praksu kao bolničarke instrumentarke (pomoćnice kod operacija). Iste godine došle su još četiri sestre. Odmah nakon dolaska pohađale su najprije medicinsku školu na Zvijezdi, a potom kod sestara križarica na Vrhovcu u Zagrebu. Usavršavale su se radom u bolnicama.

Početak je bio težak. Stanovanje otežano, a civilne školske kolegice u njima su gledale konkurenciju. Premda su radile dan i noć, nisu se mogle uzdržavati od svoga rada. Ponajprije zato što mnogi bolesnici nisu imali čime platiti njihov rad.

U pomoć im je priskočio nadbiskup koadjutor Alojzije Stepinac. On je imao veliko razumijevanje za njih i njihov rad.

Kad je 18. svibnja 1938. tadašnja predstojnica s. Genoveva Poljšak izvijestila upravu Družbe u Ljubljani da je na prodaji kuća sa šest soba i vrtom na Srebrnjaku te predložila da se ta kuća kupi, nije se zbog prevelike cijene odmah moglo kuću kupiti. Tada je Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu posudio sestrama veću svotu novca koju su sestre pomalo vraćale, a pomogao im je i sâm nadbiskup Stepinac.

Uz rad u bolnicama Marijine sestre su, na preporuku nadbiskupa Stepinca, radile u židovskim staračkim domovima. Zahvaljujemo sestrama za pružena svjedočanstva o ljubavi bl. Alojzija Stepinca prema bližnjemu te preslicima pisama koja im je on uputio iz sužanjstva i one ih ponosno čuvaju.

Svjedočanstvo Marijinih sestara reprezentativno je za gotovo sve redovničke zajednice u Zagrebačkoj nadbiskupiji i u Crkvi u Hrvata. Zato je bl. Alojzije s pravom ustvrdio: »Objektivan čovjek mora nam priznati, da su naši crkveni redovi slava naše Crkve, koji rječito govore, da je ona djelo Božje, pa je ni vrata paklena neće nadvladati! (usp. Mt 16,18).«[1]

Čitateljima *Glasnika* prenosimo tri svjedočanstva Marijinih sestara o njihovu radu te sadržaj jednog pisma bl. Alojzija iz sužanjstva, koje je sestrama bilo ohrabrenje i utjeha u vremenu kad su zbog odijela bile šikanirane od komunističkih vlasti.

a) Svjedočanstvo s. Aveline Kadije

»Nadbiskup Stepinac je 1941. g. po svim samostanima tražio dvije sestre da preuzmu njegu starih i bolesnih, te progonjenih Židova u Trenkovoj ulici. To je bilo za vrijeme rata te se sestre ni iz koje družbe, zbog straha, nisu usudile to prihvatiti. Onda je nadbiskup Stepinac telefonirao s. Genovevi Poljšak da to ne smije odbiti. I tako je ona poslala s. Demetriju Semenič i s. Rozinu Matko. Bolesnici su bili stari, jadni, bez obje ruke ili noge, šlagirani, teški srčani bolesnici ili šećeraši. I sama sam bila tamo. Zamjenjivala sam s. Rozinu koja se razbolila. U kući je bio i rabin

1 STEPINAC, Alojzije, nadbiskup zagrebački, *Propovijedi, govori, poruke (1934.–1940.)*, priredio i predgovor napisao BATELJA, dr. Juraj; proslov MATELJAN, dr. Ante, Zagreb, 2000., str. 137.–141.

* S. Aleksandra Lokovšek

* S. Demetrija Semenič

* S. Florjana Boljka

* S. Nada Markelj

* S. Karitas Pirman

koji je rekao sestrama, ako se meni što dogodi odmah javite nadbiskupu Stepincu. I zaista jedne noći su došli po rabina. Isto tako po noći su došli po te jadnike. Strašno su zvonili. S. Demetrija je upitala, tko je? Odgovorili su: 'U ime zakona otvaraj!' Onda su brzo spremili te jadnike, bilo ih je teško nositi. Jednostavno su ih valjali s trećeg kata i ubacivali u kamione. Kada je to bilo gotovo, došli su sa džipom po sestre. One su se bojale, branile su se i rekle da će same otići kući. No oni su bili uporni i obećali su da im se ništa neće dogoditi. To je bilo ujutro oko 4 sata, ipak su to neki ljudi vidjeli i rekli da vode sestre u Maksimir na strijeljanje. Ali oni su sestre odvezli na Srebrnjak 15.

Dne 1. 02. 1952. preuzela je s. Karitas Pirman službu bolničarke u Zagrebu u židovskom domu u Palmotićevoj ulici. Tamo je bilo 50 bolesnika koji su preživjeli rat. Sljedeće godine je isto toliko bolesnika preuzela u židovskom domu u Mlinskoj ulici s. Florijana Bolko. Nakon dvije godine došla je u pomoć s. Aleksandra Lokovšek, da zamijeni susestre u slobodne dane. 1958. oba doma su se preselila u novoizgrađeni dom u Bukovačkoj ulici, gdje se nalazi i danas. U početku su radile samo dvije sestre: s. Karitas i s. Florijana, zatim je došla s. Aleksandra, s. Roberta Kavčič, s. Vivencija Lacko, s. Silvija Zemljak, s. Ljiljana Čibarić itd. – s. Avelina Kadija«

b) Svjedočanstvo s. Demetrije Semenič

»Ja sam bila prva poslana u židovski dom. To nas je molio kardinal Stepinac. Početak je bio 22. kolovoza 1942. g. Smješteni smo bili u Rapskoj ulici br. 2. To je više ličilo na baraku nego na kuću. Točno se ne sjećam koliko smo ostali u toj kući, možda mjesec dana. Onda su nas preselili u grad u Trenkovu ulicu br. 9. Tu smo bili do 19. 05. 1943. g. Tada je i prestao moj rad u domu. Došli su noću i sve bolesnike odvezli. Bili su pošteni te su nas noću iza 3 sata odvezli kući na Srebrnjak. Ujutro sam odmah otišla kod kardinala Stepinca da ga obavijestim što se dogodilo te noći, jer mi je to još prije rekao njihov rabin. Nešto posteljine i odijela sam još te iste noći skupila i zamotala te donijela na Srebrnjak. Dom je bio zapečaćen, ali smo bili još u vezi sa Židovima koji su ostali živi. Kad su ga otpečatili molio je predstojnik njihove općine da dođemo te pokušamo spasiti što se još može. Ono što je još bilo dobro prenijeli smo na Srebrnjak, oprali, očistili i pospremili. Nakon oslobođenja oni koji su se vratili iz logora, došli su po preporuci predsjednika židovske općine s listićem na Srebrnjak i mi smo im predali ono što je pisalo na listiću. Tako se mnogima pomoglo. To su bili teški dani, ali smo s Božjom pomoću sve izdržale. – S. Demetrija Semenič«

c) Osobna svjedočanstva Marijinih sestara o pomaganju Židovima i bl. A. Stepincu

»Godine sužanjstva u Krašiću kardinal Stepinac strpljivo provodi u žrtvi, molitvi i hrabri sve druge u Katoličkoj Crkvi, pa i u redovničkim zajednicama i družbama. Rado odgovara na pisma i čestitke koje je dobivao za imendane i blagdane. Družba Marijine sestre ponosno čuva Stepinčeva pisma i dopisnice u kojima on sestrama zahvaljuje na upućenim čestitkama, na molitvama i žrtvama.

Na njegovu molbu Marijine sestre prve počinju raditi u Židovskom domu u Zagrebu, u Palmotićevoj ulici, gdje časna sestra preuzima službu bolničarke, a u Domu je boravilo pedesetak bolesnika. Slijedeće godine isto toliko bolesnika preuzima druga Marijina sestra, također u Zagrebu, u Židovskom domu u Mlinskoj ulici. Kasnije dolazi do udruživanja oba doma i to na lokaciji u Bukovačkoj. Ovdje sestre do danas požrtvovno i s ljubavlju obavljaju svoj posao. U jednom od svojih pisama pedesetih godina nadbiskup Stepinac ih je pozvao da se ne boje nikakve oluje jer, ako danas proživljavaju tešku oluju, piše blaženik, doći će dan kad će Isus i ovoj oluji reći: »Zašuti, umukni!« Poticao ih je u nevoljama na hrabrost, jer, što su nevolje veće, treba rasti i pouzdanje. Znao je us-

porediti patnje s Noinom arkom. Što se više dizala voda, arka se više uzdizala prema nebu.

Bl. Stepinac je svakoga znao poticati na svetu strpljivost i ustrajnost u dobru. Znao je da Družbu Marijinih sestara prati Gospin blagoslov i snaga s neba, stoga je u svojim pismima ustvrdio kako im neće biti teško ostati u stalnoj vezi s Bogom, jer su one pod posebnom Marijinom zaštitom, kao Njezine službenice. U godinama poraća, kada su se nizala ubojstva i nestanak nevinih, od hrvatskih vojnika i časnika do svećenika, redovnika i časnih sestara, nadbiskup Stepinac konstatira kako se nastavlja križni put svete Crkve, ali i tada, u teškim trenucima, podsjeća sestre kako im prva i glavna briga treba biti vjerno služenje Bogu i vršenje svetih pravila njihove Družbe. U svojoj sobi, s pogledom na Hrvatsku koja je »pocrvenila« i stenjala pod petokrakom, njegova pisma su podsjećala svakog da je Bog izvor svake dobrote, ljepote, mudrosti, svake miline i vječnog života. Za takvog Boga Stepinac je želio živjeti, trpjeti i umrijeti, u svakom trenutku i spremno. Stoga je i danas, ne samo Marijinim sestrama, ne samo svećenicima, nego svima na ovim prostorima on 'Dragocjeni Božji dar Crkvi u Hrvata!'«

Pismo iz sužanjstva bl. Alojzija Stepinca Družbi Marijine sestre, Krašić, 27. lipnja 1952.

Krašić, 27. VI. 1952.

Drage časne sestre!

Primio sam Vašu čestitku k Imendanu, na čemu Vam od srca zahvaljujem. No još više Vam zahvaljujem na velikom daru molitava, koje su mi tako potrebne u ovim teškim danima.

Kako vidim, Vaša Družba radi i dalje u Zagrebu. Neka bude hvala dragom Bogu, koji Vas čuva, i Presvetoj Djevici, pod čijom zaštitom stojite! Ostanite uvijek vjerne svojoj nebeskoj zaštitnici i pune pouzdanja u dragog Boga, koji nikada ne ostavlja onoga, koji se u Njega uzda, ako čovjek prije ne ostavi Njega. A tko bi bio tako lud, da ostavi Boga, u kom je izvor svake dobrote, svake ljepote, svake mudrosti, svake miline, života vječnoga!

Ako danas proživljavate tešku oluju ne zaboravite nikada, da dolazi čas, kad će Isus reći i toj oluji, kao nekad onoj na Genezaretskom moru: »Zašuti i umukni!« I doći će tišina velika. Isprosit će je svojim zagovorom Presveta Djevica Marija, pod čijom zaštitom stoji i Vaša Družba. To govore svi znaci zbivanja u svijetu, da dolazi vijek Majke Božje.

Ustrajte dakle revno u svetome zvanju svome i Bog će biti jednom Vaša prevelika plaća.

Uz sveti biskupski blagoslov

+ Alojzije nadbiskup.

Sve čitatelje *Glasnika* i štovatelje bl. Alojzija Stepinca koji su se pismenim putem preporučili u zagovor bl. Alojzija Stepinca i zatražili molitvu na njegovu grobu, potičemo da se u molitvi sjedine sa svim njegovim štovateljima koji sudjeluju u svetoj Misi svakog 10. u mjesecu u zagrebačkoj prvostolnici u 18 sati.

Zahvaljujemo svim dobročiniteljima i suradnicima, čijom molitvom i darom napreduje postupak za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca.

BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC - Svjedok Evanđelja ljubavi

U izdanju Postulature blaženog Alojzija Stepinca objavljena je prošle godine knjiga: *BLAŽENI ALOJZIJE STEPINAC – Svjedok Evanđelja ljubavi. Životopis, dokumenti i svjedočanstva – prije, za vrijeme i nakon Drugoga svjetskoga rata* (Juraj BATELJA); riječ je o trilogiji: Knjiga 1 – Životopis; Knjiga 2 – Dokumenti I, br. 1. – 399. (1933. – 1943.), i Knjiga 3 – Dokumenti II, br. 400. – 691. (1944. – 1998.).

Ova zbirka predočuje javnosti 691 dokument nadbiskupa Stepinca iz razdoblja od 1933. do 1998. godine i svjedočanstva o njegovu spašavanju ugroženih ljudi, koji su bili žrtve represivnih režima, žrtve gladi i vremenskih nepogoda, stradalnici i žrtve rata. Među njima je velik broj Hrvata, Poljaka, Roma, Slovenaca, Srba, Židova, ustaša, komunista (»crvenih«), muslimana, pravoslavnih i drugih.

Trilogija se može kupiti u Muzeju bl. Alojzija Stepinca, Kaptol 31, 10000 Zagreb, ili naručiti na adresi: Postulatura bl. Alojzija Stepinca, Kaptol 18, p. p. 949, 10001 Zagreb (450 kn + poštarina) ili na telefon **(01) 48 94 879** te na **e-mail adresu** jbatelja@gmail.com. Čitatelji mogu nabaviti i samo prvu knjigu troknjižja, koja je životopis bl. Stepinca nastao na temelju dokumenata objavljenih u ostalim dvjema knjigama.

DAROVI ZA POKRIĆE TROŠKOVA U POSTUPKU PROGLAŠENJA SVETIM BL. ALOJZIJA STEPINCA

Nakon objavljivanja zadnjega broja Glasnika svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca uručili su ovi darovatelji: **Jure DŽAJA – Kambelovac; Irena SLIŠKOVIĆ – Trilj; N. N.; Dragica GRLIĆ; N. N.; Rudolf BANEK; Dr. Ivan KILIĆ – Imotski.; Ivka ČUBRIĆ – Zagreb; Stanko ĆIRJAK; N. N.; Valter Francesko BELETIĆ; Jelka VEČERINA – Rijeka; Župa BRCKOVLJANI (preč. Milan PUŠEC, župnik); Anica i Ive MRAKOVČIĆ.**

***

Uplatu i pretplatu za *Glasnik* i svoj dar za pokriće troškova u postupku za proglašenje svetim kardinala Alojzija Stepinca možete poslati preko Zagrebačke banke na ime:
Postulatura kard. Stepinca i kunski račun: 2360000–1101605758
ili iz inozemstva i domovine u devizama na sljedeći konto:

ZAGREBAČKA BANKA d. d. – ZAGREB
SAMOBORSKA 145 – HRVATSKA

SWIFT: ZABAHR 2X
KORISNIK: NADBISKUPIJA ZAGREBAČKA
POSTULATURA BLAŽENOG ALOJZIJA STEPINCA
KAPTOL 31 – ZAGREB

IBAN: HR 40 2360000 1101605758

»Muško i žensko stvori ih«

* Djeca i mladi uvijek su radosno dočekivali svoga nadbiskupa, slugu Božjega Franju Kuharića

Nakon što sam primio dekret zagrebačkoga nadbiskupa kardinala Josipa Bozanića o imenovanju za postulatora u kanonskom postupku proglašenja svetim zagrebačkog nadbiskupa kardinala Kuharića, nakon provjere spisa koji su mi bili dostupni, posebnim pismom zatražio sam od njega da pokrene spomenuti kanonski postupak, koji se još uvijek iščekuje.

dr. Juraj Batelja

Misli iz propovijedi kardinala Franje Kuharića na proslavi »Branimirove godine« u Ninu, 3. rujna 1989. godine

Branimirova godina, braćo i sestre, hodočasnici, bila je za nas jedna povijesna postaja. Malo smo zastali, malo smo se zamislili, malo smo ušli u svoju vlastitu savjest da ispitamo svoje prošle putove i da se usmjerimo u budućnost, ali da u sadašnjosti ponovno ocijenimo koje vrijednosti života vrijede uvijek, koje su vrijednosti života vrijedile za sva pokoljenja Crkve u Hrvata, koje vrijednosti života vrijede danas, koje će vrijediti sutra; i na kojem temelju graditi život, od čega živjeti i zašto živjeti. Hoćemo li preživjeti?

U susretu s mladim vjernicima ovoga proljeća jedan me mladi vjernik zapitao: Što biste vi danas kao zagrebački nadbiskup poručili hrvatskom narodu? Odgovorio sam, što mogu ja kao i svaki biskup i svaki svećenik, što mi možemo poručiti svome narodu? Možemo poručiti ono što Crkva poručuje u svakom narodu, što Crkva naviješta svakom pokoljenju, što ona vjeruje u svakom vremenu i povijesnoj situaciji, u svakoj prilici i neprilici života. To je: ako budemo imali zdravu mladost, ako budemo imali zdrave obitelji, preživjet ćemo i živjet ćemo!

Ovo veleslavlje, ovaj pobožni zbor vjernika Hrvata u Ninu danas neka bude usredotočen na jedno središte koje smatramo bitnim da bismo živjeli i da bismo preživjeli. Znate koje je to središte, koja je to ustanova, koja je to zajednica? To je obitelj. Da bismo progovorili o obitelji, moramo se, braćo i sestre, spustiti duboko u Povijest spasenja, na prvu stranicu Svetoga Pisma u kojoj reče Bog: »Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori, muško i žensko stvori ih« (Post 1,27). Kako velika objava!

Što bismo mi mislili o obitelji? Kakve misli imamo, kakve ocijene o obitelji? Ne možemo pravo odgovoriti na to pitanje ako ne odgovorimo na pitanje tko je čovjek, što je ljudska osoba, čime se čovjek uzdiže iznad svih stvorenja. Vrjedniji je od zvijezda, vrjedniji više nego sva zemlja. Sva živa bića i sve što postoji u njegovoj je misli. On sve promatra, sve proučava. Traži istinu svakog bića, od onog crva u zemlji do galaksija, i šalje svoje satelite među zvijezde, da bi nešto doznao, da bi nešto spoznao. Traži svoje izvore, traži svoje uzroke. Tko je čovjek? Po čemu je čovjek misaono biće? Po čemu čovjek ima savjest? Zašto je on etičko biće? Zašto on razlikuje što je dobro a što je zlo?

Bog reče: »Na svoju sliku stvori Bog čovjeka, na sliku Božju on ga stvori« (Post 1,27), dakle neki božanski odraz neka božanska misao odsijeva u čovjekovu biću. Tu je temelj čovjekova dostojanstva. Čovjek nije izišao iz slijepih kozmičkih sila kao neki slučajni proizvod u evoluciji života, nego je čovjek stvoren od Stvoritelja ljubavi i Objavitelja istine, od darovatelja života, na sliku Božju. Tu je temelj, tu je dostojanstvo ljudske osobe nepovrjedivo. Tu je

* Kardinal Franjo Kuharić s prvim sestrama karmelićankama nakon osnutka Karmela u Mariji Bistrici

Čovjek nije izišao iz slijepih kozmičkih sila kao neki slučajni proizvod u evoluciji života, nego je čovjek stvoren od Stvoritelja ljubavi i Objavitelja istine, od darovatelja života, na sliku Božju. Tu je temelj, tu je dostojanstvo ljudske osobe nepovrjedivo.

izvor svih onih prava s kojima se čovjek rađa. Gdje je taj izvor života, gdje je to svetište? To je obitelj. »Muško i žensko stvori ih« (Post 1,27).

Braćo i sestre, Bog je po svojoj naravi jedan, neizmjerna punina života, punina ljubavi, radosti, svemoći i mudrosti. To je ta jedna jedina Božja bit, Božja narav, jedan jedini Bog. Ali u svom unutarnjem životu, u bujnosti neizrecivoj svoje samospoznaje i svoje ljubavi Bog je zajedništvo, u sebi je On Trojstvo: Vječni Otac, Vječni Sin i Vječni Duh Sveti su jedno.

Bog je stvorio obitelj da bude odraz toga zajedništva. Tu se susreću muž i žena, dvije ljudske osobe jednakoga dostojanstva jednake uzvišenosti, jednako slika Božja, da budu jedno, ali jedno u ljubavi, jedno u neraskidivom zajedništvu, jedno u suputništvu kroz život. Bog posvećuje i blagoslivlje to zajedništvo. On ga povezuje. Zato će za to zajedništvo Isus Krist reći:...»Što je Bog sjedinio, neka čovjek ne rastavlja«! (Mt 19,6). Ako je obitelj utemeljena na ljubavi, ljubav ne prolazi, ljubav ne može trajati na određeno vrijeme. Kad bi jedan zaručnik rekao svojoj zaručnici da će je voljeti samo godinu dana, a onda će izmijeniti »robu«, zar bi to bila

U svom unutarnjem životu, u bujnosti neizrecivoj svoje samospoznaje i svoje ljubavi Bog je zajedništvo, u sebi je On Trojstvo: Vječni Otac, Vječni Sin i Vječni Duh Sveti su jedno.
Bog je stvorio obitelj da bude odraz toga zajedništva. Tu se susreću muž i žena, dvije ljudske osobe jednakoga dostojanstva jednake uzvišenosti, jednako slika Božja.

ljubav? Zato ljubav ima trajno živjeti u srcu muža, u srcu žene. A zašto Bog hoće da oni budu jedno tijelo, tako duboka i tako intimna povezanost osoba? Zato da budu suradnici samoga Boga stvoritelja u darivanju života, koji doziva iz ništavila nova ljudska bića kao što je napisao sv. Ćiril: »Nisam postojao, sada postojim i vječno ću živjeti« (Časoslov 5. srpnja). Zato je bračna ljubav. Bogom stvorena i Bogom blagoslovljena da bude suradnička ljubav muža i žene u dostojanstvu bračnog života, i suradnička ljubav sa živim i vječnim Bogom da se rodi novi čovjek, novo ljudsko biće. Tako si Bog zamišlja čovjeka i tako si Bog zamišlja obitelj.

Objava Božja je objava te istine. Ali znamo da je čovjek slab, da je u sebi ranjen, da ga je lako razoriti jer posljedica grijeha je u njemu trostruka požuda, kako kaže apostol Ivan: požuda tijela, požuda očiju i oholost života (usp. 1 Iv 2,16). Isus Krist dolazi da izliječi čovjeka od te trostruke požude da čovjek bude gospodar a ne rob; da bude slobodan, a ne okovan zlom, da bude vrijedan Boga, kao što nam Papa reče: »Postali ste dostojni Boga«.

Tko je nosio terete povijesti? Tko je nosio taj veliki križ naših dugih i mučnih stoljeća? To je nosio narod, a u narodu obitelj. To su te naše obitelji. I ako danas živimo i ako danas jesmo na ovom našem »dragom tlu lijepe domovine« i na obalama našeg mora, za kojeg sinoć rekoše u recitalu: »Ne damo našeg mora!«, onda to moramo zahvaliti našim očevima, našim majkama, koji su imali hrabrost biti roditelji brojnoga potomstva uz križ, uz odricanje, ali s vjerom, s poštovanjem života.

Iskažimo danas poštovanje svim pokoljenjima naših hrabrih očeva i naših pobožnih požrtvovnih majki i zahvalimo im, ali ne samo onima, u prošlosti! Zahvalimo našim očevima i majkama danas koji imaju hrabrost, da daruju život Crkvi i da daruju život narodu, jer Crkva i narod rađaju se u obitelji. I naša sudbina, naša budućnost odlučuje se u tom zajedništvu.

Iskažimo poštovanje svim pokoljenjima naših hrabrih očeva i majki i zahvalimo im, ali ne samo onima, u prošlosti! Zahvalimo našim očevima i majkama danas koji imaju hrabrost, da daruju život Crkvi i da daruju život narodu, jer Crkva i narod rađaju se u obitelji. I naša sudbina, naša budućnost odlučuje se u tom zajedništvu.

Riječ Božja nas potiče da ponovno utvrdimo svoju vjeru u živote. Ako gledamo čovjeka u svjetlu riječi Božje i njegova vječnog poziva, onda gledamo i obitelj u svjetlu riječi Božje i njezina čudesnog poziva, ali ne samo u horizontali vremena nego i u vertikali vječnosti.

Zato mi vjernici moramo drugačije razmišljati, drugačije govoriti, drugačije prosuđivati nego što to čini svijet kad ga zarobi grijeh. Jedan vjernik iz Bosne doselio je sa svojom brojnom obitelji u jednu našu župu u Slavoniji. Inače radio je u Njemačkoj da bi nešto zaradio za svoju obitelj. Kad smo se susreli ove godine, rekao mi je: »Vratio sam se na odmor i našao sam svoju ženu zabrinutu, žalosnu. Pitam je, što je, što se dogodilo? A ona mi odgovori žalosno da je trudna. Taj hrabri otac kaže: »›Pa što onda?› Da, braćo i sestre, ja se sjećam iz svoga djetinjstva da su žene u trudnom stanju nazivane blagoslovljenima. Govorilo se: ta i ta je u blagoslovljenom stanju. To je prava vjernička, hrabra kršćanska riječ, poštovanje prema ženi koja nosi novi život. I taj naš mladi vjernik je smatrao da je to blagoslovljeno stanje i rekao je: »Nema straha, živjet ćemo!« Ali ona kaže da je nešto drugo muči. Susjede su joj kazale da će sabrati novac da ode k liječniku da je on oslobodi trudnoće, jer je sirotinja i ima brojnu djecu. To je porazno, braćo i sestre. Ta je obitelj došla u sredinu koja se smatra kršćanskim. Možda, te žene koji put dođu i u crkvu, možda uzmu i krunicu u ruke, ali platile bi ubojstvo čovjeka. Muž vjernik ohrabrio je svoju ženu da se raduje djetetu koje dolazi. Poštovanje prema čovjeku! Zaista je žena u blagoslovljenom stanju slična svetohraništu. Nikada ona nije tako ponižena i tako obešćašćena kada služi samo kao stvar da bi se zadovoljilo požudi tijela. Ona je uzvišena svojim djevičanstvom prije braka, ona je uzvišena svojim majčinstvom u braku. Ali, ako roditelji misle da bi bio pretežak teret brojnijeg poroda za njihove mogućnosti, a znamo da su danas tolike nemogućnosti, onda ima samo jedan moralan način, samo jedan način u skladu s dostojanstvom braka, bračnog zajedništva i ljubavi, a to je periodična suzdržljivost od bračnog života u vrijeme plodnih dana. Papa apelira na znanstvenike da proučavaju taj tajanstveni ciklus žene da bi se na dostojan način moglo živjeti odgovorno roditeljstvo, ali ne obeščašćujući osobu nego čuvajući njezino dostojanstvo.

Braćo i sestre, »Glas Koncila« je pisao za ovaj susret »Jedno dijete više, jedna obitelj više«. U velikom dijelu naše domovine ugrožava nas to da ima sve više mrtvih a sve manje rođenih. I da su pobačaji nadmašili brojem rođene. Mnogi mladići rastu i odrastaju i ne sklapaju brak, ne ulaze u obiteljski život. Zašto? Da li se boje odgovornosti? Doživljavamo iseljavanje i preseljavanje! I o tome treba voditi računa! Što je to da čovjek napušta svoje rodno ognjište i da odlazi nada naša. Bog neka bude ljubav naša. Zato, živjet ćemo!

Povjeravam sve zagovoru Majke Božje koju štujemo. To nam priznaju i pape i biskupi i svi stranci kad prolaze našom domovinom i kad nas vide u našim svetištima kako molimo i pjevamo i plačemo i nadamo se! Njoj, Kraljici Hrvata, povjerimo svoju sadašnjost, svoju mladost, svoje obitelji, svoju budućnost.

Pjesnik reče: »Dok je srca, bit će i Kroacije!« A mi možemo reći: Dok je vjere u našim mislima, nade u našim srcima i ljubavi prema Bogu i ljudima, prema svakom čovjeku u našoj savjesti, živjet će, bit će i Kroacija![1]

1 *Vjesnik zadarske nadbiskupije*, XXXIV. (1989.), br. 9.–10., str. 178.–183.

Svjedočanstvo Kristine Mikšić o sluzi Božjemu Franji Kuhariću

Kristina Mikšić rođena je u Zagrebu 10. prosinca 1932. Krštena je u župi sv. Petra. Njezini roditelji Petar i Josipa r. Kereži tada su živjeli Kustošiji. Tu je Kristina završila osnovnu školu. Nakon što je godine 1945. Kustošija bombardirana obitelj Mikšić preselila se u Horvate, u župu Rakov Potok. Otuda je Kristina pohađala gimnaziju časnih sestara milosrdnica u njihovoj gimnaziji u Savskoj cesti u Zagrebu. Završila je tri razreda gimnazije, potom položila potrebne ispite i zaposlila se u banci. Sjeća se dolaska vlč. Franje Kuharića u župu Rakov Potok godine 1946. Češće je dolazio i u kuću njezinih roditelja. Njezin tata radio je kao trgovac u Rakovom Potoku.

Dok je stanovala u Horvatima Kristina je s nekoliko djevojaka više puta išla u Krašić posjetiti bl. Alojzija Stepinca. Duhovnu povezanost s bl. Alojzijem Kristina je posvjedočila u pismu Postulaturi 3. prosinca 2014.: »Otkako sam ponovno u Zagrebu išla sam svaki mjesec 10. u katedralu. Međutim, u siječnju 2000. godine sam pala i slomila bedrenu kost.« O sluzi Božjemu Franji Kuhariću dala je sljedeće svjedočanstvo:

»Vlč. Kuharić je u početku stanovao u Rakovom Potoku, a kad je ubijen župnik u Sv. Martinu pod Okićem, mladom župniku Franji Kuhariću dodijeljena je i ta župa. Tada se on nastanio kod obitelji Ivana Razuma u Konšćici.

Ljudi su mladog župnika Kuharića dobro prihvatili. Ispočetka je propovijedao sklopljenih ruku, a kasnije je riječi pratio skladnim gestama. Išla sam sa župljanima na hodočašće pješice u Mariju Bistricu. Rado je s vjernicima molio krunicu, često je govorio o Majci Božjoj. Bio je sveta života. Zračio je dobrotom i ljubavlju. Jako je štovao euharistijskog Isusa. Često je molio pred svetohraništem. Uvelike se brinuo za bolesnike. Nije čekao da ga se pozove, nego je, čim je čuo da je netko bolestan, dotičnoga pohodio. Osvajao je blagom naravi. Bio mi je ispovjednik i duhovni vođa.

Mislim da je kardinal Kuharić zavrijedio da bude proglašen svetim. On je lik modernog svećenika, vrlo zauzetog u pastoralnom djelovanju. Obilazio je prostranu župu pješice ili na biciklu. Zračio je dobrotom i ljubavlju u svakom pogledu i prema Bogu i prema ljudima, prema dušama. Radi pričesti je održavao post i ostajao nedjeljom cijeli dan bez jela. Osobito nakon što su bezbošci u nakani da ga ubiju metcima ranili vlč. Lovru Galića, župnika u Sv. Mariji Okićkoj, neko vrijeme vlč. Kuharić vodio je tri župe. Jednog uskrsnog ponedjeljka povjerio mi je, prije odlaska u Sv. Martin, shvaćajući opasnost da bi ga u šumi Brezovici mogli ubiti, da je Isus uskrsnuo i to je dovoljan razlog da se i mi ne bojimo položiti život za pobjednika nad smrću.

Kad sam odlučila zavjetovati doživotno djevičanstvo savjetovao mi je da to učinim na Tijelovo i da svoj zavjet stavim u srce euharistijskog Isusa. Taj zavjet obavila sam pred glavnim oltarom crkve sv. Martina pod Okićem. Sjećam se da mi je rekao da se on u mislima svaki sat pokloni euharistijskom Isusu. Volio je djecu. Iz dobrote bi ih povukao za uši, ali je s njima obavljao križni put. Preko djece je u onom kraju i u ono teško vrijeme za vjeru osvajao ljude.

Pohvalno je govorio o kardinalu Stepincu, često ističući da je bio nevino optužen. I ja bl. Stepinca doživljavam kao sveca. Molim se Stepincu i Kuhariću. Reknem Kuhariću da mi izmoli milost da strpljivo živim i blaženo preminem, da mi izmoli pomoć Duha Svetoga da spoznam Božju volju i milost da je ispunim.

Jednom sam ga molila milost za jednog susjeda da ozdravi. Taj se čovjek osjećao bolje. Vraćajući se jednom iz crkve rekla sam mu da sam se molila blagopokojnom Kuhariću za njegovo zdravlje. Srdačno mi je zahvalio. Kasnije je umro od infarkta, predan u volju Božju.

Kristina ljubomorno čuva dvadesetak pisama koja joj je, počevši od Koncila godine 1964., uputio sluga Božji Franjo Kuharić. Ona je ta pisma spremno ustupila Postulaturi radi pripreme postupka za proglašenje svetim kardinala Kuharića, a o njemu je 15. veljače 2015. dala sljedeće svjedočanstvo:

»Sluga Božji kardinal Franjo Kuharić je bio dobar pastir. Uvijek je mislio samo na to kako će najbolje koristiti dušama. Gajio je osobitu ljubav prema Isusovoj i našoj Majci, Bezgrješnoj Djevici Mariji. Redovito je molio krunicu. Sjećam se da je propovijedi o Bezgrješnoj Djevici govorio u zanosu. Meni je na dar dao tri krunice, jednu kao biskup i dvije kao kardinal, a na sličicama je uvijek napisao: 'Povjeravam Vas zagovoru Majke Božje i blagoslivljam u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen'«

Pismo sluge Božjega Franje Kuharića gospođici Kristini Mikšić o kršćaninovoj prosudbi događanja u Crkvi poslije Drugoga vatikanskog koncila, Zagreb, 13. svibnja 1968.

Zagreb,13.V.1968.

Poštovana Kristina!

Razumijem Vaše poteškoće u vezi s nekim obrednim promjenama. Ništa Vam ne zamjeram. Samo to nije razlog ni najmanji da gubite povjerenje u Crkvu i Sv. Oca. Ono što je Crkva uvijek učila o njegovoj nepogrješivosti kao Učitelja vjere uči i danas. Što nije prije učila, ne uči ni danas. Treba razlikovati kada on nastupa s puninom svoje vlasti – *ex cathedra*, i kada uči redovitom vlašću. U prvom slučaju ima nakanu vezati cijelu Crkvu na vjerovanje, jer proglašuje dogmu i tada mu je osigurana zaštita Duha Svetoga da ne pogriješi. Vjerovati u tu prisutnost Duha Svetoga u tom nastupu također je dogma. A kad tumači nešto redovito, onda nema nakane proglašavati dogme, ali mi ipak i to primamo s punim povjerenjem, da nam govori najautentičniji tumač Riječi Božje. Klečati ili ne klečati kod sv. pričesti ne spada nimalo na nauku vjere. To su posve obredni propisi koji se mirne duše mogu mijenjati prema okolnostima vremena.

U nekim narodima klečanje uopće nije uobičajeno kao izraz osobitog poštovanja. Oni imaju druge načine izražavanja. Nekad su ljudi ležali ničice pred vladarima, danas to više ne čine. Dosta gesta ušlo je i u ritual Crkve iz svijeta onoga vremena. Morate znati, da je Isus rekao svojim apostolima, da sve štogod razriješe, bit će razriješeno, a štogod svežu, bit će svezano. Vidite, to se odnosi i na takve propise obreda, discipline itd. Ne mijenja se vjera. Ne mijenja se vjera ni onda kad Crkva dublje uđe u Božje istine i tumači im sadržaj s dubljom spoznajom vođena Duhom Svetim. A da je bilo uvijek u povijesti Crkve njezinih predstavnika, koji su mogli pogriješiti ne samo moralno, nego i upravno, tj. da u pravo vrijeme nisu uočili pravo što bi trebalo učiniti i kako postupiti, to je također istina. Nije Crkva pogriješila u vjerovanju, ali su njezini odgovorni ljudi kadkad pogriješili propustom i načinom. Ako danas opet Sv. Otac izražava kajanje u ime Crkve, ne kaže: Krivo smo vas učili, nego nismo uvijek na pravi način radili. To je samo poniznost Crkve, a ne promjena vjere. Vas vodi sadašnje po-

glavarstvo Crkve, i sadašnjem poglavarstvu Crkve dugujete povjerenje. I to je poniznost. Ne bojte se, Duh Sveti neće ostaviti svoju Crkvu ni danas, ni sutra, ni nikada. Što se tiče stajanja kod sv. pričesti, to nije ni zapovijeđeno ni zabranjeno. Negdje to diktiraju praktične okolnosti. Može biti pogrješaka u taktici. Taktički nije ispravno, ako svećenik nalaže stajanje, a nije radi mnoštva nikakva potreba za to. Za to nije dobio nalog ni od Sv. Oca ni od biskupa. A ako misli, da su njegovi župljani shvatili ispravno njegovo tumačenje, i ako je uvjeren, da to nimalo ne umanjuje njihovu vjeru ni ljubav ni poštovanje prema Isusu, onda mu nema nijedan poslušan vjernik što zamjeriti. Zašto ne bi čovjek i u stavu stajanja pred Isusom mogao izražavati puno poštovanje prema Njemu? Bitno je unutarnje raspoloženje. Sigurno ima vjernika koji ga pobožnije primaju makar i stojeći, nego gdjekoji klečeći, ali rastresen i kleči samo iz običaja. Nitko nije ukinuo genufleksiju pred svetohraništem. Ona je propisana i dalje kao izraz vjere u Isusovu prisutnost. Ako ministranti to ne čine, to je njihova rastresenost, koja uostalom nije nova, a ne propis ili promjena vjere. Dobro biste učinili, kad biste župnika na to upozorili i time mu pomogli, da posveti više pouke svojim ministrantima.

Što se pak tiče onog redovnika u inozemstvu, to je žalosni primjer, ali ne bi bilo pravedno generalizirati i onda sve drugo trpati u njegov koš, ili primati kao da dolazi iz njegovog koša. Ima još i gorih ekscesa, ali time nećemo optužiti cijelo gibanje liturgijske reforme u Crkvi, koja je već, uostalom, donijela i divnih plodova. Vjerojatno ćete priznati da je Isusu drago, kad cijela crkva zajednički prati sv. Misu i razumije što moli. Sigurno ćete priznati, da je Isusu drago, da nam Misa bude bliža i razumljivija. Nismo li mi Božja obitelj? Nije li sam Isus na posljednjoj večeri rekao: Više vas ne zovem slugama nego prijateljima! Zašto ne bismo bili oko oltara kao djeca oko Očevog Stola! Ako mladi dožive Isusa kao svoga Prijatelja i Brata, imat će više dispozicije da mu budu vjerni iz ljubavi nego što bi to bili iz straha. Crkva Božja nije nikakva okamina, nego živa zajednica Božjeg naroda koji putuje kroz mnoge promjene povijesti. Nepromjenljivom mora sačuvati samo svoju Božju Baštinu, a ljudsko se može mijenjati baš zato da Božja Baština postane pristupačnija i bliža i draža.

Ne bojte se, Crkva neće mijenjati ni moralnih zakona, samo joj ostaje pravo da autentično tumači što je moralno, a što nije. Što je bilo čedno i ostat će čedno, a krivo tumačenje kojeg svećenika ne treba generalizirati. Moda na pr. može biti čedna i nečedna! Kad je u jednom kraju ili vremenu čedna ili nečedna, tu Crkva daje načela, ali ne proglasuje dogme. Ne kani mjeriti na centimetre ženskih haljina. Kad bi se u vrijeme krinolina ili haljina do zemlje koja žena pojavila na ulici obučena onako kako se danas smatra posve čednim, onda bi je bili proglasili nemoralnom. Onda biste i Vi bili takvom tada proglašeni u svojoj sadašnjoj haljini, a danas ste potpuno čedno obučena. Svaka prava kršćanka znat će prosuditi po načelima Crkve što je danas čedno, a što nečedno u odijevanju. Ja svakako ne smatram osobito čednima djevojke u kratkim mini suknjama, ali tko nam jamči da će se one dugo održati u modi i tko nam jamči, da bi se odmah povukle iz mode, da Sv. Otac izda encikliku protiv njih. Isto tako mislim, da bi svaki svećenik znao savjetovati čednu modu, da ga pitaju i da sigurno ne odobrava, da mu crkvena pjevačica oblači mini suknju. Sigurno nećemo Crkvu optužiti radi nečedne mode.

Molite se za Crkvu i svu svoju braću, vjernu i nevjernu, grješnu i nevinu. Autentičnost Evanđelja je vršenje ljubavi!

Primite pozdrav i blagoslov
† Fr. Kuharić

* Mladi biskup Franjo Kuharić upisuje se u Spomenicu župe Vinagora prigodom podjeljivanja sakramenta krizme, 29. srpnja 1966.

Župnik Augustin Holi ovim je riječima u *Spomenici župe Vinagora* predstavio slugu Božjega Franju Kuharića prigodom njegove posvete za pomoćnog biskupa u Zagrebu:

»Novi pomoćni biskup: dne 3. svibnja posvećen je novi pomoćni biskup zagr. nadbiskupije, preuz. Franjo Kuharić. Rođen je u Pribiću kao 13. dijete. Zajedno smo u istom tečaju polazili bogoslovni fakultet i zajedno zaređeni 15. srpnja 1945. Već smo na teologiji naslućivali, da će ga Gospodin pozvati, jednog dana, nama za Pastira. Sunce iz Krašića osvijetlilo je i zagrije plodno tlo mjesta Pribić. Geslo mu je 'Bog je ljubav!' – Neka tom ljubavlju grije, pali, osvjetljava zamrzla i nesretna srca vjernika Zagrebačke nadbiskupije čiji je brat, pastir.«

Kuharić, kao generalni vikar na Vinagori dijelio je sv. Potvrdu 29. srpnja 1966.

MOLITVENA ZAJEDNICA BLAŽENOGA ALOJZIJA STEPINCA

Već sedmu godinu u Zagrebu djeluje Molitvena zajednica blaženoga Alojzija Stepinca. To je skupina katoličkih vjernika koja nastoji živjeti evanđelje nadahnuta primjerom bl. Alojzija Stepinca. Do sada se u zajednicu uključilo oko 5000 molitelja. Ta naša braća i sestre nastoje molitvom, praćenom savjesnim kršćanskim životom, pridonijeti vlastitoj osobnoj duhovnoj formaciji, a time i duhovnoj i moralnoj obnovi Crkve u Hrvata i samoga hrvatskoga naroda, na temeljima četrnaeststoljetne katoličke baštine.

Tko može postati članom i što čini član Molitvene zajednice bl. Alojzija Stepinca?

Svaki se kršćanin može uključiti u Molitvenu zajednicu blaženoga Alojzija Stepinca, koja promiče molitveni život, duhovne vrijednosti i širi Kristovu ljubav u sva područja javnoga života, kako je to činio i bl. Alojzije.

Prijavnica se može naručiti na sljedećoj adresi:

Zajednica štovatelja
BLAŽENOGA ALOJZIJA STEPINCA
10000 Zagreb, Kaptol 31
tel. (01) 4894 879

Svaki štovatelj blaženoga Alojzija Stepinca uključen u ovu molitvenu zajednicu moli:

- za čast i proslavu Isusa Krista i Katoličke Crkve
- za čvrstoću osobne vjere i vjernosti Isusu Kristu i Crkvi
- za svoje osobne nakane i potrebe
- za domovinu Hrvatsku i svakoga čovjeka
- za očitovanje i potvrdu svetosti bl. Alojzija Stepinca u postupku njegove kauze za proglašenje svetim.

Uz molitvu svaki štovatelj bl. Alojzija Stepinca uključen u ovu molitvenu zajednicu svojim radom nastoji:

- savjesno obavljati svoje svakodnevne obveze
- svjedočiti kršćanske istine u privatnom i javnom životu
- surađivati s Postulaturom u promicanju blaženikova glasa svetosti
- sudjelovati svakoga 10. dana u mjesecu u slavlju svete Mise ili na molitvenom sastanku
- darom i žrtvom pridonositi uspješnom dovršetku postupka za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca.

S vjerom u Općinstvo svetih članovi »Zajednice štovatelja blaženoga Alojzija Stepinca« mole za svoje potrebe i potrebe braće ljudi, osobito za ozdravljenje bolesnih i obraćenje nevjernika. Posebna nakana njihovih pobožnosti je molitva da blaženi Alojzije Stepinac bude što prije proglašen svetim.

»Krjepostan u herojskom stupnju«

* Sluga Božji Josip Lang bio je osobito pobožan Majci Božjoj od Pohoda čiji je lik dragocjena baština crkve Majke Božje na Dolcu u Zagrebu

Čitateljima *Glasnika* poznato je da je u tijeku kanonski postupak za proglašenje svetim sluge Božjega Josipa Langa, pomoćnog biskupa zagrebačkoga. Taj izvanredni apostol kršćanske ljubavi i navjestitelj kršćanske vjere zauzima ugledno mjesto u oblikovanju Hrvatskoga katoličkog pokreta, bio je neumorni pronositelj časćenja Presvete Euharistije i promicatelj vjerodostojnosti svećeničkog života.

Uređuje dr. J. BATELJA

Godina: 1922.
Dne 22 siječnja ov. umro je [illegible] papa Benedikto XV, koji je za svoga života se mnogo [illegible], da ublaži strašne posljedice rata.
Njegovim nasljednikom izabran je Pijo XI.
Vidio prigodom kan. vizitacije.
Kraljev vrh, dne 14. rujna 1922.
+ Dr. Josip Lang, pom. bisk.

* Sluga Božji Josip Lang osvjedočio je svoj kanonski pohod i dijeljenje sakramenta Krizme u župi Kraljev Vrh, 14. rujna 1922.

Svjedočanstva o sluzi Božjemu Josipu Langu

1. O Langu, duhovniku, posvjedočio je 1925. godine dr. Franjo Šimečki:

»K njemu poniznomu i ljubeznomu lako si došao i otkrio mu svoju nutrinu, svoje neznanje i svoju zloću (...). Znamo svećenika koji priznaje da ne bi valjda nikad bio svećenik, da nije u sjemeništu našao tako svetog i dobrog duhovnog vođu. Kolike je bogoslove, kojima i nije bio ispovjednikom, zadržao u sjemenišnim zidinama i danas su revni radnici na njivi Gospodnjoj.«[1]

2. Svjedočanstvo č. s. Amonarije Durlen:

»Bilo je to godine 1910. U dvorani 'Kolo' (iza kazališta) bilo je neko predavanje. Poslije predavanja atmosfera se zaoštrila. Došlo je do gungule i do tučnjave između studenata organiziranih u katoličkoj organizaciji i socijalista. Bogoslovima, u crnim reverendama nije preostalo drugo nego da se što prije razbjegnu. Mjesto da dođu natrag u sjemenište dva po dva, u redu, kako su običavali, došli su pojedinačno ili u grupicama, kad koji. A Lang? Što je bilo s njim u toj gunguli? Nije bježao niti je kušao bježati. Budući da je predavanje bilo gotovo, mirno se udaljivao. Neki od socijalista, kad je već došlo do tučnjave, htjeli su ga napasti, jer ga nisu poznavali, nisu znali da je to Lang. Ali onda se čula oštra i prigušena komanda socijalističkih vođa i onih socijalista koji su poznavali Langa: 'Ovoga ne dirajte, ovo je svetac!' I nitko ga nije dotaknuo.«[2]

1 KATALINIĆ, Ante, *Naš veliki Lang*, Zagreb, 1970., str. 161.

2 KATALINIĆ, Ante, *Naš veliki Lang*, str. 246.

Molitva za proglašenje blaženim sluge Božjega Josipa Langa

Gospodine, Bože naš, ti si svome sluzi Josipu Langu udijelio milost da tvoju ljubav posvjedoči u žarkoj pobožnosti prema Presvetoj Euharistiji i prema Blaženoj Djevici Mariji te pomaganjem siromaha i odgojem budućih svećenika, i tako ga učinio sredstvom svoga milosrđa. Udijeli i nama milost da nas njegov život i primjer vode putem nasljedovanja tvoga jedinorođenoga Sina. Uzdigni, dobri Oče, svoga slugu na čast oltara i učini ga zaštitnikom našega puta prema tebi. Po Kristu Gospodinu našemu. Amen.

***

Pozivam stoga svakog čitatelja *Glasnika* da bude pronositelj glasa svetosti ovog Sluge Božjega i moli da Bog na njegov zagovor učini koji čudesan znak kao potvrdu da se Bogu u potpunosti svidio.

Izdanja Postulature

Donosimo popis knjiga koje je o blaženom Alojziju Stepincu objavila Postulatura za njegovo proglašenje blaženim i svetim, a svaki ih čitatelj *Glasnika* može naručiti na adresi Postulature: Kaptol 18, pp 949, 10001 Zagreb

- Alojzije STEPINAC, nadbiskup zagrebački, **Propovijedi, govori, poruke** (1934.-1940.) Priredio i predgovor napisao: dr. Juraj BATELJA; proslov: dr. Ante MATELJAN, Zagreb, 2000. (*100 kn + poštarina*)
- BATELJA, J., **Euharistijska evangelizacija nadbiskupa Alojzija Stepinca,** izd. Postulatura za proglašenje svetim blaženoga Alojzija Stepinca i Glas Koncila, Zagreb, 2006. (*100 kn + poštarina*)
- BATELJA, J., **Blaženi Alojzije Stepinac i grad Jastrebarsko. Euharistijski kongres 1939. i pohod ratnoj siročadi 1943.,** Zagreb, 2008., (*30 kn + poštarina*).
- Alojzije kard. STEPINAC, **Propovijedi o lurdskim ukazanjima;** pozdravno slovo: mons. Juraj Jezerinac, vojni ordinarij; priredio te uvodnim slovom i bilješkama popratio dr. J. Batelja, Zagreb, [2]2008.; (*50 kn + poštarina*)
- Alojzije kard. STEPINAC, **Propovijedi bl. A. Stepinca o sv. Josipu,** Mala knjižnica Postulature blaženoga Alojzija Stepinca: Propovijedi iz sužanjstva, sv. 2.; pozdravna riječ: kard. Tomáš Špidlik; uvodne misli, bilješke, biblijska kazala i kazalo imena sastavio J. Batelja; Zagreb, 2009. (*50 kn + poštarina*)
- Alojzije kard. STEPINAC, **Propovijedi Presvetom Srcu Isusovu;** proslov: mons. Valentin Pozaić, pomoćni biskup zagrebački; priredio te uvodnim slovom i bilješkama popratio dr. J. Batelja; Zagreb, 2009. (*50 kn + poštarina*)
- Blaženi Alojzije STEPINAC, **Propovijedi na Magnificat. »Veliča duša moja Gospodina!«** (Lk 1,46–55), Zagreb, 2012. (*20 kn + poštarina*)
- Juraj BATELJA, **Blaženi Alojzije Stepinac - uzor svećenik**, Priručnik za državno natjecanje iz Vjeronauka – vjeronaučne olimpijade osnovnih i srednjih škola u Republici Hrvatskoj, za školsku godinu 2009./2010., Zagreb, 2012. (*50 kn + poštarina*)
- Alojzije kardinal STEPINAC, nadbiskup zagrebački, **Propovijedi, govori, poruke (1941. – 1946.)**, Zagreb, 2012. (*100 kn + poštarina*)
- Blaženi Alojzije STEPINAC, **Propovijedi o Deset zapovijedi Božjih**, Zagreb, 2013. (*75 kn + poštarina*)
- Blaženi Alojzije STEPINAC, **Katehetske propovijedi, sv. 1. i 2.**, Zagreb, 2015. (*150 kn + poštarina*)
- Juraj BATELJA, **Poruke Stepinčeva groba**, Zagreb, [2]2015. (*30 kn + poštarina*)
- VRANEKOVIĆ Josip, **Dnevnik. Život u Krašiću zasužnjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca.** Pozdravno slovo za knjigu napisao je zagrebački nadbiskup i kardinal Josip Bozanić, uvodne misli i bilješke dr. Juraj Batelja; ilustracije su iz arhiva Postulature (*200 kn + poštarina*)

Ljubav prema bližnjemu

Brojna su svjedočanstva o glasu svetosti i mučeništva bl. Alojzija Stepinca. Ona očituju udivljenje vjernika, inovjeraca i nevjernika nad svime što je on učinio za stradalnike Drugoga svjetskoga rata, i za koje je kao sužanj u Krašiću svakodnevno molio i prikazivao svetu Misu. Za ovaj broj *Glasnika* izabrao sam nekoliko takvih svjedočanstava koja su zapisana u različito vrijeme, ali iz poštovanja prema njegovoj časnoj osobi i u potvrdu istine.

* Bl. Alojzije razdragan među mladim članovima Križarske organizacije

J. BATELJA

1. Ljubav prema bližnjemu bila je najprepoznatljivija značajka pastoralnog djelovanja bl. Alojzija Stepinca. Svjedok su tome i brojni domovi u koje su bila smještena mnoga djeca i katoličkih i srpskih, židovskih i muslimanskih roditelja te stariji ljudi različitih vjeroispovijesti.

POPIS KATOLIČKIH KARITATIVNIH ZAVODA koji su nakon osnutka Karitasa pristupili Karitasu kao članovi te su:

1. primali smjernice središnjice Karitasa o smjeru rada, o stručnom odgoju djece itd.,
2. izvještavali Karitas o svome radu, a Karitas ih je nadzirao u ime crkvene vlasti,
3. primali stalne i povremene potpore prema potrebi, a napose u minulo ratno vrijeme.

	Ime zavoda i vrsta	Sjedište	Osnov.	Čl. K. od god.	Kapacitet mjesta	Do sada primio djece
1.	»Antunovac« – dječji dom	Zgb. – Maksimir	1917.	1935.	40	415
2.	»Dom sv. Terezije M. I.«	Zgb. – Vrhovac	1925.	1933.	91	660
3.	»Dom sv. Josipa i Mihov.«	Hrv. Leskovac	1920.	1933.	75	310
4.	»Orlovac« – sklonište sv. Franje	Zagreb	1935.	1943.	34	
5.	»Nazaret« – dječji dom	Šestine	1938.	1940.	49	360
6.	»Brezovica« – dječji dom	Brezovica	1943.	1943.	40	70
7.	»Sirotište Kćeri B. Ljub.«	Koprivnica	1925.	1943.	10	100
8.	»Dom naučnica – Gospe L.«	Zagreb	1938.	1940.	64	300
9.	»Dom biskupa Langa«	Zagreb	1934.	1939.	45	12000
10.	»Dom sv. Ivana Krst.«	Samobor	1933.	1935.	15	
11.	»Mirovni dom« za gospodj.«	Zagreb	1863.	1935.	65	

12.	»Dječje sklonište«	Zagreb – Miramarska	1934.	/	62	
13.	»Pučka kuhinja za neimućne«	Zagreb – Sv. Blaž	1933.	1943.	Prema potrebi	
14.	»Pučka kuhinja za neimućne«	Trešnjevka	1945.		Prema potrebi	
UKUPNO					590	14.215

2. Dopis »drugarici Meliti Singer, glavnoj i odgovornoj urednici tjednika *Vjesnik u srijedu*«, u Zagrebu, u kojem se pobijaju klevete protiv kardinala Alojzija Stepinca:

Drugarica Melita Singer glavni i odgovorni urednik VUS-a, Zagreb

Mnogopoštovana drugarice Singer!

Pošteno se zapitajmo, kakvu svrhu imaju Vaše klevete u VUS-u na davno preminulog kardinala Stepinca? Rođen sam (pisac ovih redaka) četiri godine pred početak II. svjetskoga rata, dakle, rat gotovo nisam ni zapamtio, a kada je vođen proces protiv pok. kardinala /1946./ imao sam 9 godina. Naravno, o tome sam procesu tek sada nešto saznao. Da Vam pravo kažem, iz Vaših članaka u nastavcima stekao sam čitajući ih dojam da je pok. kardinal nevin stajao pred sudom. Osnovno je u optužbi i zapravo i jedina »razumljiva krivica« pok. kardinala što su ondašnje vlasti za vrijeme rata vršile pritisak na neke Srbe u Hrvatskoj da se iz pravoslavlja prekrštavaju na katolicizam. Pa što se na koncu dogodilo tim prekrštenicima? Pa ništa, ostali su živi i zdravi i u miru prebrodili rat. Druge optužbe su zapravo beznačajne. Na koncu, u ono vrijeme nije ni postojala narodna vlast u ovim krajevima.

Vašim napisima o pok. kardinalu Vi zapravo sijete mržnju među našim svijetom. A čemu to nakon toliko godina? Vi ovim klevetama nećete odvratiti hrvatske vjernike (80 % naroda) od iskazivanja poštovanja prema pok. kardinalu. Pa njegov grob u katedrali, počam od njegove smrti, stalno dnevno posjećuju mnogobrojni vjernici, mole se i pale svijeće. A sada, nakon kleveta još i više. Možete se uvjeriti.

Ne valja Vam što sijete otrov mržnje. Nije važna Blaževićeva knjiga, koju, uostalom, kada izađe, malo će tko i čitati, nego je posrijedi Vaš časopis, koji ipak mnogi ljudi čitaju, pa i u inozemstvu.

Drugarice Melita i ostali drugovi iz VUS-a, nemojte se zavaravati iluzijama da će vjera odumrijeti (koliko hiljada ili milijuna godina će to odumiranje trajati?), pa je treba što više napadati i ismjehivati, a da su Vaši napisi upereni više i zapravo protiv vjere i Crkve nego protiv pok. kardinala, to je svakome razboritom čitatelju Vaših napisa potpuno jasno.

Da završim, drugarice Melita, doći će vrijeme, pa Vi i Vaši vjerovali ili ne, da će jednoga dana, naravno, kada neće više biti na životu ni poluobrazovanog pisca ovih redaka (iako je još relativno mlad), pa ni Vas, drugarice Melita, pa ni Vaših drugova nabrojavanih u svakom broju VUS-a na str. 2., pa ni Blaževića ni Mate Rajkovića, doći će, dakle, dan, kada će danas tako ruglu izloženi pok. hrv. metropolita i kardinal Stepinac biti proglašen svecem – mučenikom cijele Katoličke crkve. Dakle, historija će kardinala – mučenika ovjekovječiti, a o Vama, koji mu ni mrtvome ne date mira i koji ga tako strahovito i nehumano ponižavate, što će povijest o Vama reći? Ništa, neumitni zaborav.

Tempora mutantur!

Stalni čitatelj VUS-a

P. S. Nemojte misliti da ovo piše neki svećenik, ne, nego sasvim običan građanin-laik.

15. kolovoza 1976.

3. Svjedočanstvo Vere Wantur pl. Dolovčak iz Heidelberga u Njemačkoj o bl. Alojziju Stepincu:

Heidelberg, 25. srpnja 2015.

Visoko štovani gospodin dr. Batelja,

s moje 83 godine želim progovoriti o mojim sjećanjima o Drugom svjetskom ratu u našim hrvatskim područjima u vezi sa blaženim kardinalom dr. Alojzijom Stepincem.

U selu Vugrovec kod Kašine imala je Zagrebačka nadbiskupija imanje s kurijom – u selu zvanom »Biskupija« – i obradivu zemlju u okolici zvanu »Šalata«. Radovi na zemlji i oko kurije bili su ujedno izvor zarade za stanovnike u selu. Moj pradjed dr. Ivan Ružić, zastupnik Stranke Prava u Hrvatskom Saboru prije Prvoga svjetskog rata, kupio je kuću s posjedom u nizini u selu još koncem 19. stoljeća, koji su poslije njegove smrti preuzeli nasljednici iz obitelji Ružić, Krnic i Posilović.

Sjećam se, bila sam dijete, još prije Drugoga svjetskog rata, kako su na brežuljak i u nadbiskupsku kuriju dolazili u doba berbe grožđa dostojanstvenici iz Crkve i javnog života, jer je upravitelj imanja gospodin Vuković dolazio kadkada kod moje prabake i tete posuditi pribor za jelo. Kurija je bila vrlo dobro održavana, a oko gospodarskih zgrada povrh kurije, na brežuljku, bila je kalvarija.

Nastankom tzv. NDH i dolaskom dr. Pavelića u Zagreb i na vlast, dogodile su se strašne stvari, koje još danas terete Hrvatsku u svijetu. Tako se krivo predbacuje blaženom kardinalu mnogo toga, za što on nije niti odgovoran, a niti [zlo] učinio ili opravdavao.

Sjećam se, kako je nadbiskup Stepinac krajem kolovoza 1941. boravio više dana u Vugrovcu, u Nadbiskupskoj kuriji, jer je imao potpuno različit stav u gotovo svim događajima u Hrvatskoj od Pavelića, koji ga nije želio u Zagrebu niti je imao veze s njime. Moja majka Blaženka pl. Dolovčak i moje tete Vera Posilović i Ivana Ružić uvijek su govorile, kako je blaženi kardinal u neku ruku interniran i ne smije napustiti Vugrovec, o čemu ih je upravitelj nadbiskupskog imanja podrobno izvješćivao. Blaženi kardinal primao je u posjete u Vugrovcu poznate ličnosti i dnevno se šetao moleći do kalvarije.

Drugo moje sjećanje je dolazak časnih sestara s kamionom punim djece u Vugrovec 1942. godine. One su kod crkve – ondašnji župnik bio je gospodin Mitrečić – po nalogu blaženog kardinala spašavale djecu iz pravoslavnih ili srpskih obitelji u mjestima, gdje su državni organi NDH radili na žalost strašna nedjela. Tako su među tom djecom bila djeca iz sela Kusonje kod Pakraca [...]. Seljaci u Vugrovcu su dobrovoljno uzimali djecu na stan i hranu. Mojoj teti Ivani Ružić se smilila jedna 3-godišnja djevojčica, koja je pognuto držala glavu i nije ništa govorila i prihvatila ju je u kuću. Slijedeći dan došla je jedna veća djevojčica – oko 7 godina i kazala je da se zove Mica – do svoje sestre koja je bila kod nas. I ona je ostala u našoj kući. Treći dan je došla najstarija sestra, 11 godina stara, po imenu Mara – i ta je ostala kod nas. Moja baka Olga Krnic u razgovoru s djecom saznala je njihovo prezime – Damjanović iz Kusonja. Nadalje je saznala, kako otac djece nije bio kod kuće, pošto je otišao kupiti mlijeko u susjedno mjesto. Tamo je čuo za sudbinu svoje obitelji, ostao je priseban i sjeo je na vlak za Zagreb, gdje se prijavio na dobrovoljni rad u Njemačkoj i odmah tamo otputovao. Moja baka dobila je njegovu adresu u Njemačkoj i ostala u dopisivanju s njim. Tete su slale djecu dnevno u školu u Vugrovec i išla nedjeljom s nama na Misu.

Moja majka, međutim, nije im dozvolila primanje prve pričesti ili kasnije primanje hostije kod pričesti sve do konca rata, jer je slutila kako bi to kasnije neki ljudi mogli zlonamjerno tumačiti kao »prisilno pokrštavanje«, što se obistinilo kod poslijeratne hajke na Katoličku Crkvu i blaženog kardinala. Otac djevojčica je u ljetu 1945. došao po djecu i zahvalio se na svemu što su tete učinile za njegovu djecu. Zanimljivo je, kako taj čovjek nije vikao na Hitlera, već ga je ocijenio kao čovjeka bez osjećaja, ali kako je u Njemačkoj mogao preživjeti i zaraditi novac.

Još mi je jedna uspomena ostala u sjećanju. Dr. Gjuro Bezuk, nećak nadbiskupa Posilovića i bratić dr. Stjepana Posilovića, muža moje tete Vere Posilović, oženio se još prije rata sa Gizom A., iz čiste židovske obitelji, i on je govorio o velikom neslaganju blaženog kardinala s Pavelićem. S dolaskom Pavelića i postankom NDH došlo je do protjerivanja Židova i slanja u koncentracione logore. Tada je teta Giza donijela cijeli svoj nakit mojoj mami u Mesničku ulicu 39, koja ga je pohranila u svoj glasovir. Iz obitelji tete Gize, nitko se nije spasio. Sama teta Giza i njen sin, ostali uz muža i oca, te preživjeli rat, zahvaljujući pomoći blaženog kardinala. Nakon rata i zlih optužbi, kako je blaženi kardinal u nadbiskupiji skupljao i uzeo židovski nakit i zlato, došla je teta Giza mojoj mami po svoj nakit i kazala »Liebe Blaženka, ich will Dich von meinem Schmuck befreien, dass auch Du nicht in Verruf kommst, das jüdische Vermögen sich anzueignen!«[1]

Nadam se, kako sam Vam, kao svjedok vremena, iznijela zanimljive podatke o blaženom kardinalu dr. Alojziju Stepincu i gorkim godinama koje smo jedva preživjeli. I moga oca, dr. Petra Dolovčaka – a koji je i za Pavelića imao velikih neugodnosti i bio protjerivan iz Zagreba – odveli su »drugovi« koncem svibnja 1945. u jedan od njihovih logora, i to bez optužbe ili razloga (on koji je slabo vidio i imao šećernu bolest te povredu na desnoj ruci, nije nikada služio vojsku ili bio u ratu), oduzeli su mu inzulin i injekcije i pustili ga umrijeti gotovo na životinjski način. Ovih dana bilo je 70 godina od njegove smrti. Za njega ne postoji niti smrtni list – a tko bi ga izdao, zar ubojice?

Bit će mi drago, ako dobijem Vaš cijenjeni odgovor. Ostajem sa izrazima štovanja,

Vera Wantur pl. Dolovčak

[1] »Draga Blaženka, ja ću te osloboditi od moga nakita, da i ti ne bi bila krivo optužena, da si prisvojila židovsku imovinu.«

4. Vinko Barbiš osuđen je zbog prepisivanja i dijeljenja govora dr. Ive Politea kojim je branio nadbiskupa Alojzija Stepinca.

Vinko Barbiš rođen godine 1924. u Dubašnici – Malinskoj. Uz druge je dužnosti kroz 50 godina bio zborovođa i orguljaš župne crkve sv. Apolinara. Bio je ljubitelj i poznavatelj crkvene liturgije i pjevanja.

U nepoželjnim prilikama trpio je za vjeru, Crkvu i Hrvatsku. Iz ljubavi prema povijesti i istini prepisivao je na pisaćem stroju obrambeni govor koji je Ivo Politeo održao u obranu nevino optuženoga zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca i taj govor dijelio prijateljima. Jer je UDBA bila i njegova sudba, zbog prepisivanja i dijeljenja Politeova govora komunističke jugoslavenske vlasti uhitile su Vinka Barbiša, pa je i on godine 1947. i 1948. trpio za vjeru uz nevino osuđenog lepoglavskog zatvorenika bl. Alojzija Stepinca. Vinko je umro u Malinskoj godine 1999.

5. Uslišanje na zagovor bl. Alojzija Stepinca, koje je svome sinu Zvonku Čmarecu izmolila majka.

Zvonko Čmarec rođen je 16. rujna 1966. u Slanom Potoku u župi Gornja Stubica. Kad je bio star 6 i pol godina obolio je od tumora kože na licu. Bolest je prelazila u fazu zloćudnosti. Liječnici su održali nekoliko konzilija i bili neodlučni na koji način pristupiti liječenju. U međuvremenu su se savjetovali i s roditeljima u slučaju

* Zvonko Čmarec

neuspješnosti operativnog zahvata ili drugih posljedica po dječaka. Štoviše, više su puta spomenuli roditeljima da ne isključuju mogućnost da će dječak biti trajno narušenog zdravlja (defektan), unakaženog lica.

Odluka je ipak bila da će se izvršiti operativni zahvat. Zvonko pripovijeda: »Dok sam ja ležao na krevetu u bolnici u Vinogradskoj ulici u Zagrebu, a operaciju je vršio dr. Balog, moja mama je

molila na grobu kardinala Stepinca. Operacija je polučila izvrstan rezultat i pogledajte moje lice na kojem nema nikakvih posljedica niti brazgotina. Do dana današnjega ne osjećam nikakvih tegoba glede bolesti koja me zahvatila u djetinjstvu. Oženjen sam i imam sedmero zdrave djece. Svoje izlječenje i zdravlje zahvaljujem uslišanju bl. Alojzija Stepinca, koje mi je udijelio na molitvu moje majke. Želim posvjedočiti da mu se i ja molim.«

6. Svjedočanstvo Ivana Bešlića

Udbaši u Petrinji krojili javno mnijenje vrijeđajući i ponižavajući vjernike zbog njihove ljubavi prema bl. Alojziju Stepincu.

Ivan Bešlić rođen je godine 1913. u Petrinji. Na dan sprovoda kardinala Stepinca došao je na autobusnu postaju u Petrinji. Prolazeći pokraj njega jedan »špijun – Spitzel« pristupi mu i pred svima mu reče: »Lopov ide lopovu na sprovod!« Ivan se nije osvrtao na tu gestu svoga sumještanina niti mu je uzvratio riječima, nego je mirno ušao u autobus kao da ništa nije čuo i kao da se ništa nije dogodilo.

Kad se godine 1990., dakle nakon trideset godina, u Petrinji svečano proslavljao sv. Lovro (»Lovrenčevo«), prvi put nakon Drugoga svjetskoga rata u parku se okupilo veliko mnoštvo naroda, i bilo je to veliko vjerničko i narodno veselje. Kad je Ivan Bešlić ulazio na prostor blizu oltara, pristupi mu isti onaj »Spitzel« i, tapšajući ga po ramenu, glasno pred svima okupljenima reče: »Ovo je jedini pravi čovjek u Petrinji!«

Bio je to Ivan Bešlić koji se nije bojao posvjedočiti u neprijateljskom okruženju za hrvatski narod i Katoličku Crkvu da je vjernik i da ne može prihvatiti lažne optužbe protiv svoga nadbiskupa dr. Alojzija Stepinca. Bio je to karakteran čovjek koji nije tajio svoje katoličko uvjerenje niti se bojao iskazati svoje nacionalno osjećanje bez obzira na režim, političku vlast.

* Članovi KUD-a Luzor sudjeluju u obilježavanju 90. obljetnice Euharistijskog kongresa u Preku, 6. rujna 2015.

* Župljani iz Donje Kupčine hodočastili su u Krašić 10. svibnja 2015. Najprije su obavili pobožnost križnog puta, a onda su u crkvi imali klanjanje pred Presvetim. Predvodio ih je njihov župnik mons. Franjo Ćuk, rodom iz Krašića.

Svjedočanstvo o uslišanju na zagovor bl. Alojzija Stepinca popraćeno medicinskom dokumentacijom na ured Postulature poslali su: Marija PERKOVIĆ, Sanja VERVEGER, Jela ŽUPARIĆ, Mijo GRGIĆ, Slavica GRAHOVAC - Sisak.

Izumiru naše seoske župe

Lojzo BUTURAC

Suočeni s činjenicom izumiranja hrvatskog naroda i nestajanja čitavih sela u kojima više nema ni škola, ni liječnika, ni veterinara, a u nekima ni svećenika, u nastavcima ćemo donositi kraće prikaze o mjestima koja su nestala nakon Drugoga svjetskoga rata ili su na izdisaju. Ne može se za sve loše u Hrvatskoj tužiti strance. Krivac za takvo stanje državna je politika koja nije hrvatski državotvorna, pa uspostavlja društvenu i gospodarsku politiku u kojoj se hrvatski čovjek ne osjeća svoj na svome. Bit ćemo zahvalni svakom čitatelju i suradniku za prilog na ovu temu.
U ovom broju Glasnika donosimo prikaz o odumiranju Hrvatske koji je pripremio gosp. Lojzo Buturac, naš hvalevrijedni dopisnik iz Siska.

U članku „Nestanak žumberačkih sela", poziva nas pisac članka *Glasnika 'Bl. Alojzije Stepinac'* J. Batelja, da i mi čitatelji napišemo nešto na temu – nestanak hrvatskih katoličkih naselja. Prihvaćam poziv, pa navedenu temu, kao svjedok, prikazujem u dva slična primjera, jedan iz rodnog mi kraja, iz Požeške biskupije, i drugi iz sisačkog kraja, gdje živim već 60 godina.

Na krajnjem jugoistoku Požeške kotline postoji stara župa Ruševo, koja je postojala još prije turskih ratova. Obnovljena je tek 1778. godine i uskoro promijenila svoj titular sa župe sv. Nikole u župu Svetog Spasitelja. Obuhvaćala je preko 10 sela u kojima je bilo najmanje 5 filijalnih kapela. Nakon Drugog svjetskog rata odvojile su se od te ruševačke dvije nove župe: 1945. župa sv. Alojzija u Čaglinu i 1958. župa Gospe Lurdske u Zdenkovcu. U prvo vrijeme su te župe normalno djelovale i međusobno odlično surađivale. Prikazujemo statističko stanje tih župa 1970. godine:

Ruševo	br. vjernika 1463	krštenih 19	umrlih 26
Čaglin	br. vjernika 1956	krštenih 20	umrlih 12
Zdenkovac	br. vjernika 1420	krštenih 14	umrlih 12

Vidimo da je broj vjernika u Čaglinu veći od Ruševa, ali prema broju krštenih i umrlih, Čaglin napreduje i raste, a Ruševo opada i izumire. Današnje stanje je porazno. Istina je da postoji i nestašica svećenstva, ali danas niti u Ruševu niti u Zdenkovcu nema više svećenika, župe su bez župnika. Postoji samo župnik u Čaglinu, koji upravlja s tri župe. U Ruševu i Zdenkovcu nema više nedjeljnjih i blagdanskih, kako je narod govorio, „velikih" Misa. U filijalnim kapelama, gdje se nekada češće slavila Misa, sada se slavi samo jedanput godišnje, na seoski blagdan. Zaista žalosno!

A sada prikažimo stanje u Sisačkom kraju, gdje je stanje nešto drukčije, ali jednako žalosno. Posljednjih su godina seljaci napuštali svoja sela i selili u gradove ili bliže gradu. Rezultat toga je da nam u gradovima župe rastu, a u selima propadaju i nestaju. U Sisku od starine postoji župa Svetoga Križa, u najstarijim zapisima zapisana 1334. godine. Župa je obuhvaćala veliko područje, od kojega su se odvajale pojedine nove župe, tako 1702. župa Marije Magdalene u Selima kod Siska i 1789. župa Svete Katarine u Komarevu, nakon čega se 150 godina nije ništa novo događalo. Međutim, u posljednjih pedeset godina pojavile su se u Sisku i bližoj okolici nove župe, odvojene od župe Svetoga Križa:

1961. Sv. Marija u Sisku, bivši Caprag
1968. Sv. Josip Radnik u Sisak – Galdovo
1993. Sv. Kvirin u Sisku, Zeleni Brijeg
2004. Bl. Alojzije Stepinac Sisak – Budaševo
2004. Sv. Antun, Opat, Odra Sisačka.

Prošlih godina su osnovane još neke župe u bližoj okolici, u Petrinji, Lekeniku i Bl. Alojzija Stepinca u Kutinskoj Slatini. Sve je to za pozdraviti. Sve su te župe veoma aktivne u svom vjerskom djelovanju. Ali?! Postoji taj nesretni ali!. Ali je istina da na tom sisačkom području gotovo dvostruko župa nema više svećenika, postoje župe, ali bez župnika. Nabrojimo ih:

Sveta Marta u Šišincu
Pohođenje BD Marije u St. Farkašiću
Sv. Juraj u Maloj Gorici
Sv. Ilija u Maji
Ranjeni Isus u Maloj Solini
Sv. Nikola u Gušću

Sv. Rok u Kratečkom
Sv. Katarina u Komarevu
Sv. Bartol u Hrastovici.
Navedimo još dvije specifične župe:
Sv. Jakov u Gvozdanskom nema župnika od 1941. g.
Sv. Križ u Zrinu nema ni crkve ni župnika od 1943. g.

Niti u župi Divuša nema župnika nego župnik iz Dvora upravlja župama Divuša i Gvozdansko.

90-ogodišnji pisac ovih redaka sjeća se da su prije 50-ak godina sve te župe bile popunjene župnicima. Ne samo nedjeljom i blagdanom, i svakodnevno su se u tamošnjim župnim crkvama slavile Mise i obavljali svi potrebni obredi. Župnici su u svojim župama bili vjernicima na rapolaganju i danju pa po potrebi i noću. Nisu li te župe danas i tužne i jadne? Nestaju župe, ali nestaju nam i seoska naselja, za koja se nekada reklo da svojim proizvodima prehranjuju hrvatski narod. Što učiniti da se ovo nenormalno stanje zaustavi? Da nam opet ožive naša sela kao što su nekada bila puna pjesme i radosti, da se okupljaju oko svojih crkava i svojih svećenika?

Partizanski pokolj u Završju

Župa Završje ustanovljena je u 18. st. Ima prekrasnu crkvu rođenja Blažene Djevice Marije, sagrađenu 1794. godine. Godine 1973. župa je brojila oko 350 župljana i u župi je djelovala područna škola. Danas župa Završje ima 120 župljana, a škola je zatvorena.

Tako malen broj župljana posljedica je izumiranja uvjetovanoga i masakrom koji su nad nedužnim ljudima izvršili partizanska vojska i tajne službe Titova režima. Vijest o tragičnim zbivanjima u Završju čitateljima Glasnika prenosimo iz reportaže koju je napisao Tomislav MILOHANIĆ i objavio u vjersko-informativnom časopisu »Ladonja«:

»Međutim, ljudi su čekali oslobođenje od fašizma kao duša raj. A kad je komunizam došao, onda je tek počela tragedija ovoga kraja i ove župe. Kulminacija je bila kada su UDBA, OZNA i JNA 1949. godine namamile dvanaest mladića i djevojaka iz okolice Pazina da bi ih kraj završkog groblja svetog Andrije izmasakrirali, a oni nisu jedini. To su učinili kako bi zastrašili okolno stanovništvo da ne bježi preko granice. O tome se donedavno nije smjelo govoriti ni grob obilježiti. Bilo je ljudi (i još ih ima), kaže župnik Jukopila, koji su željeli da se taj zločin zataška i padne u zaborav. Zastrašivalo se i svećenike. Kada se očistilo groblje svetoga Andrije, prije ulaska u Završje, gdje su ta dvanaestorica pokopana, ja sam stavio drveni križ i trajao je tri noći. Stavio sam drugoga, za desetak dana i taj je nestao. Onda sam u crkvi rekao da Crkva sve mučenike i sve žrtve oplakuje i blagoslivlja, tako da ću i ja dok sam ovdje moliti i nad žrtvama fašističkog terora i nad žrtvama komunističkog režima koje su poslije rata nastradale, i da dok sam ja živ i dok su dvije grane drva u Istri, da će križ biti tamo. Ovoga trećega nisu nikad dirali. Križ je ostao. Kad sam, dolaskom demokracije, poticao da se taj spomenik napravi, onda je to učinjeno zahvaljujući dobroti 'Kamena' Pazin, odnosno direktora Karmela Krebela. Križ je postavljen na krivom mjestu; po njemu nitko ne bi znao što se dogodilo. Ja sam postavio jednu ploču da se zna istina. Taj križ i danas stoji. Još je tamo. Učinio je velik odjek. Razumije se, vremena su onda bila teška, sve je bilo u polurušenom stanju.«[1]

* Križ na mjestu gdje su UDBA, OZNA i JNA izmasakrirali dvanaestero mladića i djevojaka u župi Završje u Istri, 1949. godine

1 Usp. MILOHANIĆ, Tomislav, »Reportaža. Završje. Župa Rođenja BDM«, u: *Ladonja, vjerski informativno-kulturni list*, XXXII. (2013.), br. 10, str. 14.

Katolički kler stavljen izvan zakona

Zbog sustavne šutnje u hrvatskoj društvenoj javnosti, moguće i političkom moći nametnutoj, nastavljamo u našem *Glasniku* rubriku »Narod vam to nikada neće zaboraviti«. Bez ikakve namjere da se bilo koga ozloglašuje ili nerazumno optužuje, dužni smo čuvati svijest o ljudima koji su svoje živote utkali u slobodu Crkve i samobitnost hrvatskog naroda i slobodne njegove države. Naime, ti su svećenici vršili svoju dužnost prema Bogu i vlastitome narodu u razdoblju kad su tzv. »antifašisti« stvarali, prema riječima Josipa Broza Tita u razgovoru s nadbiskupom Stepincem 4. lipnja 1945., »južnoslavensku zajednicu naroda na temelju bratstva i jedinstva«. Bilo je to razdoblje kad su zastupnici hrvatske države i njezine samostalnosti bili proglašavani veleizdajicama i neprijateljima naroda, odvođeni na vojne i prijeke sudove, na dugogodišnja tamnovanja ili ubijeni.

Pripremio: dr. J. Batelja

Vlč. Matija CRNKOVIĆ

Rođen je 19. veljače 1890. u mjestu Apatiji. Gimnaziju je pohađao u Varaždinu i Zagrebu gdje je i zaređen 26. srpnja 1914. Najprije je službovao kao kapelan u Malom Ravenu, Novigradu Podravskom, a potom je, onemogavši nastaviti kapelansku službu u Petrinji (1919.), na molbu ludbreškog župnika Bočkaja postao kateheta u nižim školama u Ludbregu, Čukovcu i Slokovcu. Nakon umirovljenja Ivana Bočkaja, Matija je 4. srpnja 1937. imenovan ludbreškim župnikom. Odlikovao se radom oko duhovne izgradnje povjerenih vjernika, ponajviše mladeži. U njegovo vrijeme oživjelo je djelo Katoličke akcije, Društvo Srca Isusova, Društvo katoličkih žena i Hrvatsko srce. Za vrijeme rata udomaćio je bogoslove iz župe da ne budu u opasnosti zbog ratnih događanja, a zauzeto se brinuo za izgled svetišta Predragocjene Krvi Kristove. Djelatnici OZNE toliko su ga mrzili da su ga glačali užarenim peglama, i vlč. Matija je u besvjesnom stanju dovezen u Varaždinsku bolnicu. Nakon par dana odveden je u nepoznatom pravcu i ubijen 1945. godine.

Augustin DUKOVIĆ

Rođen je 11. kolovoza 1915. u mjestu i župi Mirna u Sloveniji od oca Stjepana i majke Antonije, rođ. Kramar. Pučku je školu završio u rodnome mjestu, gimnaziju i studij teologije u Zagrebu. Za svećenika je zaređen u lipnju 1942., a zaredio ga je nadbiskup Alojzije Stepinac. Bio je kapelan u Kutjevu i u Slavonskoj Orahovici, a poslije toga je imenovan upraviteljem župe Čačinci. Potkraj života, na prijedlog Bogoslovnoga fakulteta u Zagrebu, imenovan je asistentom biblijske struke na tom fakultetu. Komunisti su ga ubili potkraj kolovoza 1948. sa sedam hitaca iz revolvera u njegovu stanu u Čačincima.

Fra Eugen KUKINA

Rođen je 16. rujna 1893. u Varaždinu od oca Ivana i majke Marije, rođ. Kebl. U Varaždinu je završio gimnaziju. U franjevački je red stupio na Trsatu. Filozofiju je studirao u Varaždinu, a bogosloviju u Zagrebu, gdje je 1917. zaređen za svećenika. Obavljao je razne službe, kao i svi drugi franjevci. Bio je kapelan, kateheta, župnik i gvardijan, na Trsatu, u Cerniku, Našicama, Vukovaru, Bjelovaru i opet u Cerniku.

Zvjerski je ubijen 9. listopada 1945. u bolnici na Sušaku, po narudžbi Ozne iz Nove Gradiške.

Don Mitar PAPAC

Rođen je 25. listopada 1896. u Stocu od oca Nikole i majke Zorice, rod. Bilić. Završio je gimnaziju u Travniku i bogosloviju u Sarajevu. Uoči Božića 1919. zaređen je za svećenika. Služio je u Donjem i Gornjem Hrasnu, a nedugo zatim preuzeo je župu Gradac, gdje je ostao gotovo četvrt stoljeća – sve dok ga, potpuno nevina i bez ikakve krivice, nova komunistička vlast nije uhitila godine 1946. i osudila na osam godina strogog zatvora. Poginuo je 28. travnja 1951. u željezničkoj nesreći kod Slakovaca, u blizini Vrpolja, koju su izazvali udbaši kada su brzi vlak pustili na teretni, u kojemu su bili svećenici koje su iz zeničke tamnice sprovodili u kaznionicu u Srijemsku Mitrovicu.

Prof. dr. fra Bono RADONIĆ

Rođen je 12. veljače 1888. u Kotezima, u župi Vrgorac, od oca Mije i majke Jozefine rođ. Radić. Franjevačku klasičnu gimnaziju završio je u Sinju, bogosloviju u Makarskoj. Godine 1914. zaređen je za svećenika. Bio je prefekt sjemeništa u Sinju, a zatim je otišao na poslijediplomski studij u Innsbruck i u Fribourg, gdje je i doktorirao. Preostali dio života bio je profesor – u početku na gimnaziji u Sinju, a zatim na Franjevačkoj visokoj bogosloviji u Makarskoj. Preživio je Bleiburg, a zatim ga je Vojni sud u Zagrebu osudio na smrt 9. srpnja 1945. godine. Kada je, kako i gdje ubijen nije poznato.[1]

1 Anto BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, Zagreb, 2007., str. 547.

Don Ivan TIČIĆ

Rođen je 11. svibnja 1908. u Pagu, od oca Ante i majke Lucije, rođ. Špero. Osnovnu školu polazio je u Zadru, a gimnaziju u Šibeniku. Bogosloviju je studirao u Splitu. Za svećenika je zaređen 1933. u Sukošanu, a prvu Sv. misu slavio je u rodnome Pagu. Bio je upravitelj župa Radošić i Žirje, zatim župni pomoćnik u šibenskoj župi Dolac te katedralnoj župi sv. Jakova, pa upravitelj župe Vrpolje i kapelan u Preku na otoku Ugljanu. Godine 1939. premješten je u rodni Pag kao župni pomoćnik tamošnjem župniku don Anti Baniću. Ondje ostaje do svoje mučeničke smrti. Partizani su ga strijeljali 1943. godine.[1] Prema predaji krvnici su od njega tražili da isplazi jezik i da će ga pričestiti. Nasilno su mu otvorili usta, presjekli jezik, strijeljali i bacili u Paunovu lokvu. Bilo bi lijepo kad bi svijetli lik mučenika Tičića bio zaštitnik svećenika i svih pričesnika..

1 Anto BAKOVIĆ, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, str. 657.

* Paunova lokva uz cestu na ulazu u Podlapaču iz smjera Udbine, gdje su partizani ubili 14 uhićenika i bacili ih u lokvu, među njima vlč. Ivana Tičića, kapelana u Pagu

* Moćnik – dar mons. Jurju Batelji, postulatoru za proglašenje svetim kardinala Alojzija Stepinca, prinesen je i darovan za 40. – obljetnicu njegova svećeništva, u Rastokima, 12. srpnja 2015.

Nadbiskup Stepinac i župa Noršić Selo

J. BATELJA

Župa Noršić Selo osnovana je 1821. godine. Kao lokalna kapelanija utemeljena je 1789. godine. Područna kapela Svetoga Duha, koja je prigodom osnutka župe postala župnom crkvom, sagrađena je 1642. godine. Župa se nalazi u Zagrebačkoj nadbiskupiji i pripada Okićkom dekanatu.
Dana 5. listopada 1941. župu je pohodio nadbiskup Alojzije Stepinac. Došao je blagosloviti novi križni put. On se na župnikovu molbu »rado odazvao i dopeljao se prvi i po prvi put sa svojim autom u Noršić Selo!«; župnik Martin Prša dočekao ga je s brojnim vjernicima »na križištu novoga puta«.

* Bl. Alojzije Stepinac tijekom jednog pastirskog pohoda

On je u župnoj spomenici zapisao: »Tu je Nadbiskupa kratkim riječima pozdravio pred prvim slavolukom upravitelj župe Martin Prša, iza njega mu je održala deklamaciju djevojčica Franciska Jurčin iz Noršić Sela. Zatim se je procesija počela razvijati, a između toga vremena je domaća tamburaška glazba zasvirala i po prvi puta nastupila, pošto je malo prije toga događaja bila osnovana. U procesiji su farnici molili i popjevali crkvene pjesme. Došli smo do drugoga slavoluka, kojega su Jarušani napravili. Tu je najprije djevojčica Bara Jukovčić deklamirala, iza toga je predsjednik tamburaškoga zbora Božo Ivkovčić pozdravio Preuzvišenoga gospodina dr. Alojzija Stepinca nadbiskupa, zatim Glušić Pero, predsjednik Katoličke akcije za mladiće, zatim je tamburaški zbor zasvirao. Kod trećeg slavoluka koji je stajao kod župnog dvora nije bilo deklamacije. Zatim smo došli do četvrtog slavoluka. Tu je najprije pozdravila Preuzvišenog gospodina Katica Ivkovčić, sa dirljivim riječima. Iza nje je održao govor u ime cijele župe Franjo Tušinec iz Višnjevca, kao crkveni šekutor.

Nakon vanjskoga slavlja smo išli u crkvu, gdje je preuzvišeni gospodin najprije blagoslovio novi Križni put, te odslužio sv. Misu, preko koje je sav narod u velikom broju popijevao crkvene pjesme. Poslije sv. evanđelja Preuzvišeni je gospodin imao propovijed. Njegove riječi je narod velikom pobožnošću i pažnjom slušao. Iza sv. Mise preuzvišeni je podijelio svima apostolski blagoslov te počeo dijeliti djeci knjižice *Kruh nebeski*, *Dođi, Isuse* i sličice.

Iza svečane funkcije išli smo uz pratnju Preuzvišenoga k objedu u župni dvor. Upravitelj župe

Uoči svečanosti u pola noći zazvonila su zvona u župnoj crkvi i kapelama. Na sam dan narod se uputio s glazbom prema Velikoj Horvatskoj na doček nadbiskupa Alojzija Stepinca.

je po mogućnosti dao prirediti skroman objed. Kod objeda bio je Preuzvišeni, dr. Dragutin Nežić, duhovnik sjemeništa, poštovani pater Vladimir Bobek iz Samobora, koji nas je zabavljao svojim pripovijedanjem. Isto tako su prisustvovali g. Štimac, savjetnik na Ministarstvu bogoštovja u Zagrebu te Meštrović, umirovljeni učitelj iz Samobora sa svojim sinom, koji je lijepo svirao u crkvi i pratio narod u pjevanju.« [1]

Početkom 20. st. u župi Noršić Selo župnikovao je Ivan Sambolek, koji će kasnije biti župnik u Petrovini. U ratno vrijeme, nakon što je ujesen 1943. vlč. Martin Prša morao pobjeći pred razjarenim partizanima iz župe u Sv. Janu, župom je upravljao vlč. Karlo Malajner, svećenik Mariborske biskupije, a njega je iste

1 *Spomenica župe Noršić Selo*, str. 138.–139.

1945. godine naslijedio vlč. Antun Cafuta.[2] Potom je župom upravljao mladomisnik Josip Vraneković, kasnije domaćin bl. Alojziju na izdržavanju kazne u župnom dvoru u Krašiću.

Nadbiskup Stepinac blagoslovio je kamen temeljac i održao propovijed o Mariji Kraljici Mira. U ruke crkvenog odbora on je prvi položio svoj prilog za gradnju zavjetne crkve Kraljici Mira. Bila je to, vjerojatno, prva kapela u našoj Domovini koja je bila posvećena Kraljici Mira usred pustošenja II. svjetskog rata.

Nadbiskup Stepinac u župama Marinci i Vinagora

Župa Marinci nalazi se u Zagrebačkoj nadbiskupiji, u Taborskom dekanatu, na sjecištu putova između Pregrade i Tuhelja te Desinića i Krapinskih Toplica. Nekoć je bila dio župa Vinagora, Pregrade i Desinića, a od 1966. postaje samostalna župa. Župa Marinci sastoji se od nekoliko manjih sela: Pavlovec, Višnjevac, Stipernica, Gorjakovo, Zbilj Gornji i Zbilj Donji, te u središtu župe, mjesto Marinci po kojem je župa dobila ime. U Marincima se nalazi župna crkva, svetište Kraljice Mira i samostan sestara Družbe kćeri milosrđa. Nekoć su na području župe djelovale dvije osnovne škole do četiri razreda, jedna u Gorjakovu, a druga u Stipernici.

Dana 31. svibnja 1942. godine, na molbu vlč. Ivana Vukine i Marinćana, došle su u Marince časne sestre Kćeri milosrđa. Smjestile su se u kuću obitelji Karla Ćuka, a ta obitelj s osmero djece stanovala je u maloj drvenoj kućici u dvorištu; spavali su na sijenu, jer je bilo ljeto. Sestre su imale i malu kapelicu u kući, a dolazio im je misiti vlč. Leopold Kolenc, prognani svećenik iz Slovenije, starac od 75 godina, kapelan na Vinagori.

Gradnja kapele

Zbog udaljenosti od župne crkve u Vinagori vjernici iz Marinaca i Gorjakova tražili su izgradnju kapele radi lakšeg dolaska na Misu. Župnik Ivan Vukina o tome je zapisao u »Glasniku Majke Božje Vinagorske«: »U Marincima, selu vinagorske župe, gradit će se ovog proljeća kapela. Tu istu želju su izrazili i župljani iz sela Gorjakova, koje pripada pregradskoj župi. Oni su udaljeni cestom oko 10 km od crkve. U Gorjakovu je već šest godina pučka škola u koju dolaze i djeca iz Marinaca. Osim djeci i starcima će dobro doći kapela jer su daleko od crkve, a nekad nemaju ni u čemu poći tako daleko.

Kapela će biti posvećena Mariji Majci. Razlog je upravo jednostavan jer i selo Marinci ima ime po Mariji. A njezin blagdan će biti 11. listopada kad je blagdan Materinstva Blažene Djevice Marije.«[3]

Građevni radovi u izgradnji nove kapele započeli su na Pepelnicu 22. veljače 1939. godine. Taj dan zazvonila su sva zvona u župnoj crkvi na Vinagori te obližnjim kapelama u Sopotu i Pavlovcu. Gradnju kapele vodio je svećenik Leopold Kolenc, koji je bio kapelan u župi Vinagora.

Blagoslov kamena temeljca

Na svečanost blagoslova temeljnog kamena kapele u Marincima, zakazanu za 19. listopada 1941. bio je pozvan nadbiskup Alojzije Stepinac.

U župnoj crkvi na Vinagori i u kapelama u Pavlovcu i Sopotu obavljena je trodnevnica za taj dan. Molila se Gospina krunica i ostale pobožnosti. Uoči svečanosti u pola noći zazvonila su zvona u župnoj crkvi i kapelama. Na sam dan narod se uputio s glazbom prema Velikoj Horvatskoj na doček nadbiskupa Alojzija Stepinca. Poslije svečanog dočeka i pozdrava zajedno s nadbiskupom Stepincem krenuli su svi u Marince. Nakon pozdrava kod križa u središtu mjesta, svi su se uputili na mjesto gdje su već započeli radovi za gradnju kapele. Nadbiskup Stepinac blagoslovio je kamen temeljac i održao propovijed o Mariji Kraljici Mira. U ruke crkvenog odbora on je prvi položio svoj prilog za gradnju zavjetne crkve Kraljici Mira. Bila je to, vjerojatno, prva kapela u našoj Domovini koja je bila posvećena Kraljici Mira usred pustošenja II. svjetskog rata. Župnik Vukina je zabilježio da će »Crkva Kraljice

2 *Spomenica župe Noršić Selo*, str. 140.–141.

3 Glasnik Majke Božje Vinagorske, godina 1938., br. 11.–12., str. 7.

Mira ostati velik spomenik na te dane i ujedno zahvala Bogu da je naše Hrvatsko zagorje sačuvano od onih najgorih strahota rata«.

Blagoslov crkve Kraljice Mira u Marincima

Blagoslov još nedovršene kapele, privremene crkve u Marincima, posvećene Kraljici Mira, obavio je nadbiskup Alojzije Stepinac na blagdan sv. Kuzme i Damjana, 27. rujna 1942.

Nova crkva bila je privremena jer bi gradnja stalne crkve trajala predugo, a potreba je bila velika. Župnik je zabilježio: »U blizini naime od 2 km nalazi se škola Horvatsko, a na drugu stranu škola Gorjakovo. Potreba je dakle velika ne samo radi odraslih, nego i radi djece. U bližoj se okolici nalaze četiri velika sela, koja sva imadu vrlo daleko do svojih župnih crkava. Gradnjom dakle crkvice izašlo se u susret velikoj potrebi vjernika.«

Spomenute nedjelje u 10 sati nadbiskupu Stepincu je pred malom školom (obdaništem) priređeni svečani doček. »Na dočeku je bio velik broj vjernika, glazba, društva i školska djeca. Od svećenstva bio je na dočeku preč. Marcel Novak, župnik i dekan iz Tuhelja, vinagorski župnik i kapelan, te vlč. Leopold Kolenc, koji je vodio gradnju crkve. Nadbiskupa je kod slavoluka pozdravio župnik u ime župe, kotarski predstojnik g. Mirko Kovač u ime vlasti, načelnik Radek Horvat u ime općine Pregrada, Franjo Benc u ime Marinčana, jedan mladić u ime križara i jedna djevojčica u ime djece. Preuzvišeni je u procesiji pošao do crkvice i obavio njezin blagoslov, a onda odslužio sv. Misu, i pod Misom održao vrlo lijepi prigodni govor.«[4] Nakon toga, slijedilo je podjeljivanje sakramenta sv. Potvrde. Na izlazu iz crkve nadbiskupu se u ime svih župljana zahvalio Ivan Žnidarec iz Vinagore.

* Uništena freska Majke Božje Zaštitnice koja je krasila ulaz u hodočasničku i župnu crkvu Majke Božje na Vinagori

Blagoslovu nove crkve prisustvovao je veliki broj domaćih župljana te hodočasnici koji su u procesiji došli iz Tuhelja, Pregrade i Desinića.[5]

Bl. Alojzije Stepinac u Spomenici župe Vinagora

Gotovo sve župe zagrebačke nadbiskupije, koje imaju sačuvane spomenice iz vremena Drugoga svjetskoga rata i poraća, biranim su riječima i sa željom da se pokrene kanonski postupak za proglašenje svetim kardinala Alojzija Stepinca popratile njegov prijelaz u vječnost. Smrt bl. Alojzija Stepinca zabilježena je i u *Spomenici župe Vinagora* ovim riječima:

Eheu

tužni 10.II.1960.

Umro je najveći sin u povijesti Hrvatske.

Patnik, heroj Crkve, hrvatski metropolita, kardinal Eminens dr. Alojzije Stepinac.

Umro je u Krašiću, prevezen u Zagreb i pokopan!

Zvona su tužno zvonila...

Requiem za nj s tugom uz prisustvo mnoštva bilo je 16., 17., 18. veljače, a na sam dan Gospe Lurdske pjevana sv. Misa.

Tko je on za Crkvu Božju reći će historija – a njegov grob pun je cvijeća, svijetla ... suza.

Majko Božja Vinagorska učini da što prije bude proglašen svetim.

[Ispod slike:] *In te, Domine, speravi!*

Ime ovoga slavnog velikana vezano je uz ovo svetište Majke Božje Vinagorske.«[6]

Blaženi Alojzije Stepinac i župa Presvetoga Srca Isusova u bolnici Vrapče

U zapadnom dijelu Grada Zagreba nalazi se poznato naselje Vrapče u gradskoj četvrti Susedgrad. Naselje je možda najpoznatije po svojoj glasovitoj Psihijatrijskoj bolnici Vrapče, no manje je poznato da ta bolnica ima svo-

4 »Blagoslov crkve Kraljice Mira u Marincima«, u: *Katolički list*, 93. (1942.), br. 44, str. 526.

5 Usp. Isto.

6 *Liber memorabilium parochiae St. Mariae in Vinagora.*

ju vlastitu župu. Župu Presvetog Srca Isusova, koja obuhvaća mali i specifičan prostor i okuplja sve bolesnike i osoblje Bolnice. Još je manje poznato da je Župu osnovao blaženi Alojzije Stepinac prvog dana 1944. godine.

Znajući da je riječ o ratnom vremenu i o osobito teškom ekonomskom stanju, ovo je osnivanje župe bilo veliki događaj. Ponešto zapisa ostalo nam je u Spomenici Župe. Ti su nam zapisi od velike važnosti kako bismo si mogli predočiti ondašnje prilike. Tako se na prvoj stranici Spomenice nalazi prijepis Dekreta osnivanja Župe (ur/br. 10504/1943.). Dekret pojašnjava koji je teritorij Župe, tko su podložnici, te prostor bogoštovlja. Kako je dotad postojala kapelica, ona je ovim činom postala župnom crkvom. Dekret je razjasnio i koji su prihodi Župe i župnika. Tom prijepisu slijedi drugi (ur/br. 10601/1943.) kojim se imenuje dosadašnjeg duhovnika Bolnice prvim župnikom, a riječ je o vlč. gosp. Karlu Bubaniću. Upravo je taj župnik ostavio u Spomenici svoje dragocjene upise, koji nam pomažu pobliže upoznati blaženog Alojzija Stepinca, osnivatelja te nove župe.

Program na dan osnivanja nove župe, 1. siječnja 1944. godine, započeo je svečanom Euharistijom (s odlično primljenom i vrlo nadahnutom homilijom), nastavio se posjetom odjelima i na kraju svečanim objedom. No, na samom početku, nadbiskupa Stepinca dočekao je narod predvođen predstavnicima državnih vlasti, novim župnikom i ravnateljem Bolnice dr. Vladimirom Frankovićem. Zbor je otpjevao za dobrodošlicu *Ecce sacerdos – Evo [veliki] Svećenik*. Ravnatelj je u svom pozdravnom govoru među ostalim rekao: „...srdačno pozdravljamo... pogotovo Vas, Preuzvišeni, koji danas dolazite da nam u ovom danu otvorite župnu crkvu, da što tješnje povežete dušobrižje s našom kućom i njenim stanovnicima i da što obilnije poteku Kristove utjehe u duše bolne i ranjene." Novi župnik, vlč. gosp. Bubanić, spominje samog Nadbiskupa u govoru na ovaj način: „Vaša velika skrb, da se u Vašoj nadbiskupiji provede što veći i uspješniji pastoralni rad oko spasa duša, osnovala je već mnoge župe... Vaš osobni dolazak k nama pokazuje veliku očinsku skrb i ljubav prema župljanima ove župe, osobito bolesnicima. Naglasiti moramo koliko je bila velika briga i nastojanje Vaše, da se osnuje ovdje župa." Pozdravni su govori završili recitacijom ministranta, maloga Mirka:

* Mila Wood pred 8. postajom križnoga puta za svetište MB u Sinju; u Isusovu liku predočila je bl. Alojzija Stepinca (1963.)

„Hvala Ti! Hvala!
Mnogo ti hvala!
Bog nek ti plati za velik dar,
Župnika, župu, ti si nam dao
O, to je krasan, dragocjen dar!

Sad ćemo imati pastira svoga
I župni ured, župnikov stan
Maticu svoju i oca svoga
Životu našem dao si plan.

Bolnica naša odsad će cvasti
Vjerskim životom baš sviju nas
Mi ćemo molit blagoslov tebi
Bolesnoj braći, zdravlje i spas."

Spomenica se nastavlja s nizom podataka. Tako npr. spominje da je u godini osnivanja bilo 478 muških župljana, 507 ženskih, te 421 namještenika Bolnice, a danom osnivanja Župa Presvetoga Srca Isusova brojila je 1406 župljana. Treba svakako spomenuti da je onda, a i danas je takav slučaj, Jankomir bio ispostava iste bolnice. Susretljivošću uprave Bolnice podignut je ubrzo i mali toranj, koji je prvi put zazvonio na Veliku Subotu 8. travnja 1944. godine.

Ovo je dokaz da i u vrlo teškim trenutcima rata i neimaštine postoje stvari koje se mogu i moraju učiniti za brata čovjeka. Ovo je veliko djelo onoga tko je to prepoznao i učinio sve da se duhovno pomogne svima koji boluju i koji rade u Psihijatrijskoj bolnici Vrapče. Lijepo je znati da su tadašnji Stepinčevi suvremenici prepoznali to veliko djelo i imali mu priliku zahvaliti na tome.

Krešimir Žižek

Dr. Branko Vinek – suradnik nadbiskupa Stepinca u spašavanju Židova

* Prim. dr. sc. Branko Vinek, dr. med.

Dr. Branko Vinek rođen je u Kašini 22. rujna 1899. Završio je Medicinski fakultet u Zagrebu 1923. i zaposlio se u Općoj bolnici »Dr. Mladen Stojanović«, kako se do 1971. godine zvao današnji KBC Sestre milosrdnice, radio je od 18.7.1923. do smrti 22.9.1957. Prim. dr. Branko Vinek bio je specijalist kirurg i voditelj Kirurškog odjela u Bolnici sestara milosrdnica u Zagrebu od 1930. do 1939., a od 1941. do 1943. bio je voditelj jednog od dvaju odjela, jer je tada Kirurški odjel bio podijeljen na dva odjela. Zbog povijesti i kršćanske ljubavi prema bližnjemu ovdje ističemo da su nadbiskup Alojzije Stepinac i dr. Branko Vinek zajedničkim akcijama spasili i pomogli mnogim ratnim stradalnicima, među kojima su bili i Židovi i Srbi. U prilog tome govori i kratki dopis od 12. veljače 1943., kojim je nadbiskup Stepinac zamolio dr. Vineka da na svoj odjel uzme »poručnika Vojka Kotnika koji dolazi iscrpljen i ranjen iz Bosne«.

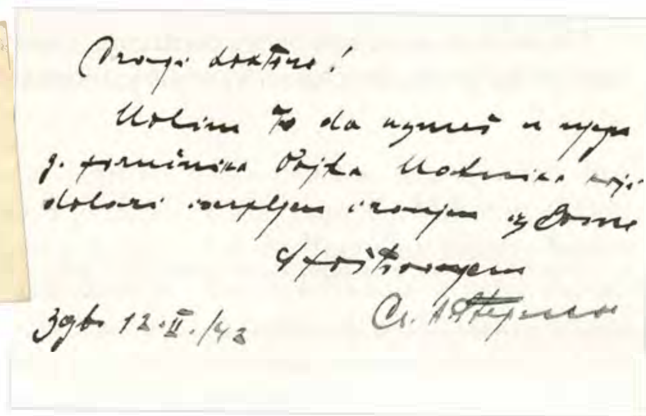
Povezanost nadbiskupa Stepinca i dr. Vineka vidljiva je iz želje da ga baš on operira, prigodom napadaja slijepoga crijeva. Ali budući da je 17. kolovoza 1943. dr. Vinek bio na odmoru, nadbiskupa je operirao Branislav Bogičević.[1]

Nadbiskup Stepinac je tijekom svoje službe više puta u posebnu audijenciju primio dr. Vineka. Bilo je to 6. prosinca 1938.,[2] zatim 30. listopada 1944.[3] i 15. studenoga 1943. godine.[4]

gospodin
Dr Branko Vinek
Zagreb

* Omotnica pisma bl. Alojzija Stepinca dr. Branku Vineku

Dragi doktore!

Zgb. 12.II./43

* Pismo nadbiskupa Stepinca dr. Branku Vineku, u kojem ga moli da namještanjem u Vinogradskoj bolnici zaštiti dr. Vojka Motnika [Srbina], 12. veljače 1943.

Zabilježena je i njihova pismena korespondencija i nakon Nadbiskupova utamničenja. Kad je kao sužanj u Krašiću 5. srpnja 1955. primio pismo preč. Šegudovića »da dr. Vinek dosta trpi i da mu je velika utjeha pismo koje sam mu poslao« – reče kardinal i nadoda: »Bogu hvala. Opet sam mu danas napisao pismo. Jasno je, da u pismu ne mlatim praznu slamu, nego želim, da svakome nešto kažem. Čemu inače pisati? Posebno, kad se toliki naši laici i redovničke kuće obraćaju i pitaju, što bi i kako bi? Samo ne gubiti pouzdanja. Kušnja ide kraju. Izdržati! Što bih drugo odgovorio! Dodam koji primjer iz prošlosti, kada su prije nas proživljavali slične časove... Mnogi mi odgovaraju, da su utješeni.«[5]

Dr. Branko Vinek umro je u Zagrebu, na svoj rođendan, 22. rujna 1957. Snaha dr. Vineka, Marijana Vinek, rođena u Krapini godine 1929., specijalistica u neuropsihijatriji, sačuvala je nekoliko pisama koje je bl. Alojzije Stepinac uputio njezinu svekru.

Zahvalni doktorici Marijani Vinek za uručenje spomenutih pisama, čitateljima donosimo preslik pisma supruzi dr. Branka Vineka, sažalnicu povodom njegove smrti.

1 STEPINAC, dr. Alojzije, nadbiskup zagrebački, *Dnevnik*, sv. III., str. 127.

2 Isto, str. 204.

3 STEPINAC, dr. Alojzije, nadbiskup zagrebački, *Dnevnik*, sv. V., str. 300.

4 Isto, str. 121.

5 VRANEKOVIĆ, str. 414.

Krašić, 27.IX.1957.
Velecijenjena gospodjo!

Primio sam obavijest o smrti Vašeg dragog gospodina supruga, a mog dobrog školskog druga, Dr. Branka Vineka.

Bolno me dirnula vijest o njegovoj smrti. Za Vas je dakako teški gubitak i teška bol. Izvolite primiti moje iskreno saučešće. Prema nauci materijalističkog naziranja na svijet, bilo bi dakako s time sve svršeno što je Vaš dragi suprug zaklopio oči. Ali svako razborito ljudsko biće osjeća instiktivno, htio ili ne htio, da je on nešto sasvim drugo od sveg ostalog stvorenja na zemlji, i da taj duh, koji je oživljavao njegovo tijelo, mora i dalje postojati. Ne govori uzalud Psalmist: »Neka mi nestane tijela i srca, ostaje ipak Bog još branik srca mojega, baština moja dovijeka!«

Kaže neka njemačka riječ: »Wohlgeboren ist Ehr' – Wohlerzogen noch viel mehr – Wohlgelebt ist Freud' – Wohlgestorben Seligkeit!«[6] A ja se čvrsto nadam, da je ovo posljednje palo u dio i Vašem nezaboravnom suprugu. Kroz dugi niz godina kao vrstan i uvažen kirurg otro je mnogo suza bijednicima, pa sam uvjeren, da Bog, koji ne ostavlja ni čaše hladne vode bez nagrade, kad se pruži u Njegovo ime, ne će ostaviti bez nagrade života vječnoga ni Vašeg supruga, koji je ostavio ovaj svijet. Za pokoj njegove plemenite duše, bit će i ovdje odslužena jedna sveta Misa.

Uz želju, da se nakon ovoga prolaznog i mučnog života na zemlji opet nađete s njime u pravom životu preko groba, izrazujem Vam još jadnom svoje iskreno saučešće! Uz duboko poštovanje

† Alojzije kard. Stepinac
nadbiskup zagrebački

6 »Dobro rođen je čast, dobro odgojen je mnogo više, dobro živjeti je radost, blago umrijeti je blaženstvo!«

Dr. Stanko Sielski – Pravednik među narodima

* Dr. Stanko Sielski

U utorak 14. travnja 2015. u palači Dverce veleposlanica države Izrael Zina Kalay Kleitman predala je Maji Juras, unuci postumno odlikovanog dr. Stanka Sielskog, odličje Pravednik među narodima. To je odlikovanje Yad Vashem potvrdio 7. listopada 2014. Dodjeli odlikovanja uz brojne poštovatelje prisustvovala je i predsjednica RH Kolinda Grabar-Kitarović.

Veleposlanica države Izrael Zina Kalay Kleitman u svom je govoru naglasila da je dr. Sielski 111. pravednik u Hrvatskoj, što puno govori o našoj maloj zemlji. Do svjedočanstava na temelju kojih se dodjeljuje priznanje pravednicima sve je teže doći jer je svjedoka zbog protoka vremena sve manje. No, glavni svjedok u slučaju dr. Sielskog bio je dr. Teodor Grüner, kojemu je dr. Sielski tijekom Drugoga svjetskog rata dva puta spasio život.

Predsjednica Grabar-Kitarović, prisjetivši se svih »hrvatskih pravednika«, među kojima su

ljudi različitih vjera, nacija, političkih i drugih uvjerenja, rekla je kako su to jedinstveni ljudi, koji su znali razlikovati dobro od zla i koji se nisu bojali stati na stranu dobra.

Gospođa Maja Juras u svom je govoru istaknula knjigu Esther Gitman *Kad hrabrost prevlada*, u kojoj je na temelju brojne dokumentacije i na stotinjak intervjua sa spašenim Židovima u NDH u vremenu od 1941. do 1945. godine javnosti ukazala na brojne vrijedne podatke o ljudima koji nisu podržavali ustaški režim i mržnju prema Židovima, nego su svojim postupcima i zalaganjem spasili živote mnogih Židova. Tu ubrajamo Alojzija Stepinca, dr. Antu Vuletića, dr. Sielskog i još mnoge druge.

Akciju spašavanja židovskih liječnika vodio je dr. Ivan Petrić. Bio je rodom sa Šolte. Žena mu je bila Zagrepčanka. On je u vrijeme Banovine bio direktor bolnice za infektivne bolesti u Zagrebu, a uspostavom NDH imenovan je prvim ministrom zdravlja. Prema svjedočanstvu dr. Sielskoga i dr. Krunoslava Draganovića, a prema svjedočanstvu i dokumentima iz pismohrane prof. Vjenceslava Topalovića, »tu akciju je svestrano podupro zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac. Ta je akcija brojila 83 člana. Namjera je bila dvostruka: da bi se spašavalo živote Židova liječnika i njihovih obitelji, a s druge strane liječenje mnogobrojnih oboljelih od endemskog sifilisa. Najvećim dijelom muslimana. Sastanak je održan u sastavu: dr. Ivan Petrić, ministar zdravstva NDH, prof. dr. Mile Budak, prof. na Medicinskom fakultetu, prof. dr. Krunoslav Draganović, prof. dr. Stanko Sielski i drugi. Taj sastanak je održan u zgradi Židovske općine u Zagrebu. To je bila dobrovoljna akcija. Za odlazak je svaki liječnik

Nezavisna Država Hrvatska
Zavod
za suzbijanje endemijskog sifilisa
Banja Luka
Broj: 3042-1944.

Banja Luka, dne 21. XI 1944.

Predmet: Dr. Sielski Stanko – odgoda službe u oružanim snagama.

MINISTARSTVU ZDRAVSTVA I UDRUŽBE
GLAVNOM RAVNATELJSTVU ZA ZDRAVSTVO

ZAGREB

Na tamošnji R. Z. Broj: 29696-1944. od 9 rujna 1944. priloženo vraća se C-list s uredovnom potvrdom [illegible] o odgodi službe u oružanim snagama g. Dr. Sielskog Stanka s razloga što je isti u međuvremenu premješten sa službe upravitelja ovoga Zavoda na službu Medicinskog fakulteta u Sarajevo za dekana istog.

Umoljava se to ministarstvo da učini potrebno kako bi g. Dr. Sielski Stanko došao što prije do navedene potvrde o odgodi službe u oružanim snagama.

ZA DOM SPREMNI!

V. d. Upravitelja:

* Pismo nadbiskupa Stepinca dr. Branku Vineku, u kojem ga moli da zapošljavanjem u Vinogradskoj bolnici zaštiti dr. Vojka Motnika [Srbina], 12. veljače 1943.

i njegova obitelj dobio jamstvo života, plaću i stan. Ova je akcija provedena u sjevernoj Bosni, srednjoj Bosni i nekim dijelovima istočne Bosne. Preko dvadeset liječnika s obiteljima otišlo je u Tuzlu, i tu je provedena najopširnija akcija liječenja. U Travnik je došao dr. Nahmias iz Osijeka (umro 1953.) sa suprugom, sinom i kćerkom. U Guču Goru iz Zagreba su tada došla tri liječnika, a jedan od njih bio je dr. Miroslav Dajč«.

Stanko Sielski, Hrvat, rimokatolik, rođen je 18. lipnja 1891. godine u Gračanici. Nakon položenog ispita zrelosti 21. ožujka 1910. na Nadbiskupskoj velikoj gimnaziji u Travniku upisuje studij na Medicinskom fakultetu u Beču, na kojem diplomira 16. lipnja 1919. godine. Istovremeno u Beču prve dvije godine studira slikarstvo i povijest umjetnosti.

Još kao apsolvent medicine vršio je liječničku dužnost na ratištu tijekom Prvoga svjetskog rata. Čitav svoj radni vijek proveo je u Bosni i Hercegovini. Svojim radom djelovao je u Konjicu, Prozoru, Glamoču, Mrkonjić-Gradu, Ključu, Travniku, Bihaću, Tuzli, u Banjoj Luci kao ravnatelj Zavoda za suzbijanje endemijskog sifilisa, te kratko vrijeme u bolnici u Sarajevu, gdje je 1944. godine obnašao i dužnost dekana novoosnovanog Medicinskog fakulteta i profesora povijesti medicine.

Dr. Sielski spasio je brojne židovske liječnike iz Zagreba i njihove obitelji da izbjegnu logore Jasenovac i Auschwitz. Povukao ih je u BiH, tvrdeći da su mu nužno potrebni u Zavodu za suzbijanje endemskog sifilisa u Banjoj Luci, s obzirom na masovnu pojavu pjegavog tifusa koji bi bio mogao zaraziti i njemačke vojnike, pa su izbjegli tragičnu sudbinu.

Bio je izuzetno široko obrazovan, govorio je nekoliko svjetskih jezika, a u slobodno vrijeme bavio se slikarstvom, kolekcionarstvom i istraživanjem kulturne baštine, pokazujući poseban interes za narodna vjerovanja,

stare turske i arapske medicinske rukopise, etnologiju i arheologiju. Bavio se znanstvenoistraživačkim radom na području epidemiologije zaraznih bolesti i povijesti medicine u Bosni i Hercegovini. Vršio je i arheološka iskapanja po cijeloj Bosni i Hercegovini, sakupljao je i tako spašavao od propadanja stare kodekse, povelje i dokumente. Mnogi muzeji, arhivi i biblioteke mogu se pohvaliti arhivalijama i knjižnim fondom, koje je dr. Sielski darivao tim ustanovama. Prvi je upozorio na važno neolitsko naselje Nebo na Bili, kasnije iskopano od strane Zemaljskog muzeja u Sarajevu, kao i na još neka važna arheološka nalazišta. Umro je u Zagrebu 30. listopada 1958. godine u 68. godini života i pokopan na groblju Mirogoj.

Vlada NDH zamolila je biskupa Jozu Garića da svim župnicima na području Banjolučke biskupije pošalje obavijest s preporukom da pronađu ili ustupe prostor u kojem bi liječnici sa svojim pomoćnicima liječili tu opaku bolest. Biskup Garić je svojim cirkularnim pismom obavijestio o rečenoj akciji sve župnike – i oni su se spremno odazvali toj biskupovoj molbi. Dr. Sielski je zamolio poglavnika da mu odobri za suradnika dr. Ernesta Grüna, prognanog Židova iz Njemačke. Poglavnik je toj molbi dr. Sielskoga odmah udovoljio.

Banjolučki biskup dr. Jozo Garić spremno je prihvatio spomenutu zamolbu i zatražio od svećenika da liječnicima stave na raspolaganje i dio slobodnih crkvenih prostorija:

Broj: 632
SUZBIJANJE ENDEMIJSKOG SIFILISA

Zavod za suzbijanje endemijskog sifilisa u Banjoj Luci, osnovan Poglavnikovom odredbom dne 27. lipnja 1941., ima da u roku od 2-3 godine iskorijeni sifilis kao endemiju na području Bosne i Hercegovine. Kobne su njegove posljedice, jer smrtnost dojenčadi i druge male djece do prve godine života u zaraženim krajevima iznosi oko 40%, a uzrok toj smrtnosti dobrim je dijelom u endemijskom sifilisu.

Likvidacija njegova jest prijeka narodna potreba i od velikog rasnohigijenskog značenja: Put za to postoji samo jedan, a taj je, da se na cijelom zaraženom području jednom velikom akcijom pronađu što prije svi izvori zaraze i da se izliječe odnosno učine neinfekcioznim za okolinu.

U tu svrhu upotrijebit će se oko 100 liječnika i 100 pomoćnih osoba, koje će raditi na terenu u BiH, i to najviše u selima. Zavod je poduzeo sve što je potrebno, da takova akcija uspije. Osigurao je lijekove i sav potreban drugi materijal. Treba samo da tu akciju sav narod pomogne te liječnike rada primi i pomogne im svladati sve poteškoće na terenu. - Liječenje je besplatno.

U svrhu što bržeg i uspješnijeg rada u tom pravcu pozivam sve vlč. svećenstvo, da liječnicima i njihovim pomoćnim osobama idu u svemu na ruku te

1) da izvoli prilikom svojih redovnih dužnosti opomenuti narod da se odaziva pozivu liječnika radi pregleda i liječenja;

2) da, ukoliko imadu na raspolaganju kakove stare ljekaruše ili druge podatke o toj bolesti, o tome obavijeste spomenuti zavod.

Banja Luka, dne 27. veljače 1942.

† Fr. JOZO, biskup.[1]

1 *Glasnik biskupije banjolučke*, 25. (1. ožujka 1942.), br. 1., str. 27.–28.

Preminuo isusovac o. Ivan Knafeljc

U četvrtak 26. veljače 2015. u Rimu je preminuo o. Ivan Knafeljc, isusovac. Smrt ga je zatekla u u 85. godini života, 65. redovništva i 55. svećeništva. Ivan Knafeljc je rođen 21. listopada 1930. u Beogradu. U novicijat Družbe Isusove u Zagrebu stupio je 7. rujna 1950. Nadbiskup zagrebački Franjo Šeper zaredio ga je za svećenika 28. srpnja 1960. Nakon studija teologije o. Ivan Knafeljc vršio je službu duhovnika u Dječačkom sjemeništu u Zagrebu, a od 1981. u Biskupskome sjemeništu u Dubrovniku. Početkom 1984. premješten je u Generalnu kuriju Družbe Isusove u Rimu gdje ostaje do smrti. Od 1984. do 2009., četvrt stoljeća, obnašao je službu regionalnoga tajnika isusovačke Asistencije za Istočnu Europu. Od 2009. do smrti bio je tajnikom središnjeg Rimskog povijesnog arhiva Družbe Isusove.

Zahvaljujemo o. Ivanu Knafeljcu za vrijednu suradnju u postupku proglašenja svetim kardinala Stepinca, osobito u prijevodima s hrvatskoga i njemačkoga jezika na talijanski, u dovršetku *Pozicije*, dokumenta na temelju kojih je kardinal Stepinac proglašen blaženim. Tijelo pokojnoga o. Knafeljca pokopano je 28. veljače 2015. na rimskome gradskom groblju Campo Verano.

Dokumentarni film »Oteto djetinjstvo - djeca iz Rame na prehrani u Zagrebu i okolici«

U dvorani »Vijenac« Nadbiskupijskog pastoralnog instituta u Zagrebu, u četvrtak 5. ožujka 2015. premijerno je prikazan dokumentarni film »Oteto djetinjstvo - djeca iz Rame na prehrani u Zagrebu i okolici«. U središtu filma je 686 djece: oko 400 njih bilo je prisiljeno skloniti se na sigurno nakon četničkog pokolja u Rami 18. listopada 1942., a 150 nakon 15. travnja 1943. uslijed zlodjela Titovih partizana i bitke za Prozor.

* Nadbiskup Stepinac hodočasti u Mariju Bistricu u srpnju 1938. godine

Okupljanje i prijevoz djece organizirala je tadašnja hrvatska vlast na čelu s narodnim zastupnikom Nikolom Kovačevićem i povjerenicima općina Šćit i Prozor. Osobita je bila uloga u spašavanju te djece tadašnjeg zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca. On je pozvao župnike iz svoje Nadbiskupije da po župnim Caritasima prime djecu i raspodjele ih po imućnijim katoličkim obiteljima. Dio njih, od kojih neka nisu znala ni svoje ime ni prezime ni datum svog rođenja, smjestio je u zagrijanom stakleniku uz Nadbiskupski dvor. Tako je od 686 djece samo 11 umrlo i 12 nestalo, a sva ostala djeca poslije rata vratila su se svojim domovima. Tek neznatan dio ostao je u domovima ili kod udomiteljskih obitelji po kontinentalnoj Hrvatskoj.

O filmu su govorili mons. Juraj Batelja, postulator kauze zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca, dr. Željko Tanjić, rektor Hrvatskoga katoličkog sveučilišta, fra Mijo Džolan, ravnatelj Franjevačkog instituta za kulturu mira, i autor filma don Pavao Crnjac, rektor kapele *Corpus Domini* u Zagrebu. Film je snimio Pavao Vranjicani. Sudionici premijere ovog filma mogli su pozdraviti brojne od protagonista filma i spašenih u ovoj humanitarnoj akciji.

Istina o Jasenovcu u Kathpressovu pisanju

Katolička austrijska tiskovna agencija (KATHPRESS) objavila je na svojem portalu 24. travnja 2015. podulji članak o bogoslužju što ga je u Jasenovcu predvodio srpski patrijarh Irinej 22. travnja 2015. o 70. obljetnici oslobođenja logora. Izvješće donosi tvrdnje i podatke iz komunističke i velikosrpske propagande te je Biskupski ordinarijat u Požegi smatrao potrebnim na njega odgovoriti sljedećim pismom:

Redakciji »Kathpress«
BEČ

Zakladi »Pro Oriente«
BEČ
PITANJE ISTINE
O KONCENTRACIJSKOM LOGORU U JASENOVCU

Uvijek nas raduje kada Katolička austrijska tiskovna agencija (KATHPRESS) objavi vijesti iz života Katoličke ili Srpske Pravoslavne Crkve u Hrvatskoj, koje služe istini i pravdi. No to nije slučaj s člankom »70 Jahre Jasenovac-Befreiung: Gedenkfeier mit Patriarch Irinej« koji je 24. travnja 2015. objavljen na web stranici Agencije. Izvor iz kojeg je autor članka preuzeo informacije nije bio dobro informiran ili je možda namjerno želio čitatelje lažno informirati. Nismo uspjeli konzultirati izvještaj zaklade »Pro Oriente« o spomen slavlju u Jasenovcu, na koji se članak u KATHPRESS-u poziva. Budući da se Jasenovac nalazi na području Požeške biskupije, da bismo spriječili štetu koju bi članak mogao prouzročiti, osjećamo se obveznima pisati redakciji KATHPRESS-a s molbom da naše pismo objavi na istoj web stranici.

Spomenuti članak izvješćuje o bogoslužju koje je 22. travnja 2015. prigodom 70. obljetnice bijega zatvorenika iz koncentracijskog logora Jasenovac u Hrvatskoj Njegova Svetost, patrijarh Srpske Pravoslavne Crkve Irinej, slavio u Jasenovcu s nekoliko biskupa svoje Crkve, na kojem je bio prisutan i predstavnik katoličke Požeške biskupije. Informacija boluje od površnosti, jer ona npr. kaže da je slavlje bilo u mjestu Mlaka, a ne u srpskoj pravoslavnoj crkvi u Jasenovcu, da je patrijarh German 1984. godine posvetio crkvu u Mlaki, a ne u Jasenovcu. Istina je da je crnogorski mitropolit gosp. Amfilohije Radović u predvečerje spomenutog dana slavio večernju molitvu u Mlaki, a patrijarh Irinej sutradan glavno bogoslužje u pravoslavnoj crkvi u Jasenovcu, koju je patrijarh German 1984. bio posvetio.

No problematičnije od toga jest što autor članka u svom opisu koncentracijskog logora u Jasenovcu zastupa propagandističku, komunističko-ideološku i velikosrpsku tezu da je hrvatski ustaški režim u ovome logoru ubio 700.000 ljudi, a od toga 100.000 djece. Ovaj broj žrtava smislila je Titova komunistička komisija nakon Drugoga svjetskog rata zbog dva razloga: s jedne strane da bi mogla od Nijemaca tražiti što veći novčani iznos ratne odštete, a s druge strane da bi za ta nedjela mogla optužiti cijeli hrvatski narod i Katoličku Crkvu te progoniti vlastite političke i ideološke neprijatelje. Broj stanovnika u tadašnjoj Nezavisnoj Državi Hrvatskoj nije moguće povezati s navedenim brojem žrtava, kako su potvrdila ozbiljna znanstvena istraživanja. Ta istraživanja su dokazala da bi broj žrtava ustaškog režima u Hrvatskoj, uključujući Srbe, Židove, Rome, Hrvate i druge narodnosti, mogao iznositi oko 80.000. Nitko tko danas na temelju činjenica govori o koncentracijskom logoru u Jasenovcu ne zastupa spomenutu brojku od 700.000, osim onih koji ne traže istinu, nego žele još uvijek djelovati s polazišta komunističke ili velikosrpske ideologije da bi postigli vlastite interese. Ne čudi stoga što autor članka u KATHPRESS-u u tom smislu nema poteškoću sa svojih 700.000 žrtava povezati riječi patrijarha Irineja u njegovoj propovijedi u Jasenovcu o »desetcima tisuća ljudi koji su morali ostaviti svoj život«.

Time nikako ne želimo pokušati umanjiti težinu zlodjela ustaškog režima na ljudima u jasenovačkom koncentracijskom logoru. Željeli bismo upozoriti na složenost jasenovačkog pitanja, založiti se za istinu i dostojanstvo žrtava, kako se s njima ne bi manipuliralo u različite svrhe, uobičajeno

u komunističko vrijeme. Katolička Crkva u Hrvatskoj i danas čvrsto zastupa mišljenje zagrebačkog nadbiskupa Alojzija Stepinca, koji je 19. veljače 1943. kazao da je koncentracijski logor u Jasenovcu »sramotna ljaga«, a ubojice osudio kao »najveću nesreću Hrvatske«. Požeška biskupija, na čijem se području nalazi Jasenovac, svake godine u petak prije Nedjelje Cvjetnice organizira posebno pokorničko bogoslužje u jasenovačkoj katoličkoj župnoj crkvi, da bi se spomenula žrtava svih nacija, religija i ideologija. Na takvom bogoslužju bio je ove godine prisutan i mjesni srpskopravoslavni episkop iz Pakraca, gosp. Jovan Ćulibrk. Željeli bismo da se i druge Crkve u Hrvatskoj ne spominju samo vlastitih žrtava, nego i žrtava hrvatskog naroda, napose onih koje je Titova vojska po završetku Drugog svjetskoga rata bez sudskih postupaka u velikom broju na tzv. »Bleiburškom križnom putu«, pogubila na različitim mjestima, djelomice nepoznatima do danas.

Željeli bismo poradi istine napose upozoriti da koncentracijski logor u Jasenovcu nije bio zatvoren 1945. godine, i da je jugoslavenski komunistički režim ondje, nakon Drugoga svjetskog rata, imao logor za svoje ratne i ideološke neprijatelje sve do 1948. ili do 1951. Nažalost, nije moguće pronaći dokumente iz ovoga vremena da bi se mogla temeljito istražiti komunistička zlodjela nad mnogim ljudima i imati punu istinu o koncentracijskom logoru u Jasenovcu.

Zahvaljujemo redakciji KATHPRESS-a što će kroz objavljivanje ovoga našeg dopisa omogućiti svojim čitateljima da dobiju bolju informaciju o koncentracijskom logoru u Jasenovcu.

Požega, 30. travnja 2015.

Hodočašće Svetonedeljskoga dekanata na grob bl. Alojzija Stepinca

Vjernici iz svih osam župa Svetonedeljskog dekanata, Sveta Nedelja, Kerestinec, Bestovje – Novaki – Rakitje, Kupinec, Klinča Sela, Rakov Potok, Lučko – Stupnik i Brezovica, zajedno sa svojim župnicima, predvođeni dekanom Božidarom Cindorijem hodočastili su 18. travnja 2015. u zagrebačku katedralu na grob bl. Alojzija Stepinca. Okupilo se oko tisuću vjernika, a među njima su bili i ovogodišnji krizmanici. Svečanu Misu predvodio je zagrebački pomoćni biskup mons. Ivan Šaško, pjevanje je animirao župni zbor »Bl. Alojzije Stepinac« iz župe Bestovje – Novaki – Rakitje.

Razgovori između Svete Stolice i SPC

Nakon što je *L'Osservatore Romano* objavio vijest da je mons. Dominique Mamberti, državni tajnik za odnose s drugim državama, boravio u Beogradu od 26. lipnja do 1. srpnja 2014. godine, svjetska javnost doznala je i za vijest da je Srpska Pravoslavna Crkva predala nadbiskupu Mambertiju posebno pismo za papu Franju u kojem je iznijela svoj stav prema kanonizaciji bl. Alojzija Stepinca. U posebnom razgovoru za *Politiku* patrijarh Irinej rekao je da su »najave iz Vatikana da bi kardinal Stepinac mogao biti kanonizovan do kraja ove godine, bile veliko iznenađenje za srpske arhijereje, jer – da neko bude svetitelj, to mora biti zaista svetla i sveta ličnost koju prihvataju kao takvu i drugi hrišćani«.

Uvažavajući potrebu za rasvjetljavanjem povijesnih činjenica, papa Franjo je u Beograd poslao svoga osobnog izaslanika kardinala Kurta Kocha, pred-

sjednika Papinske komisije za jedinstvo kršćana. Patrijarh SPC Irinej, u zajedništvu s crnogorskim mitropolitom Amfilohijem i zvorničko-tuzlanskim vladikom Hrizostomom te topličkim vladikom, primio je kardinala Kocha u Patrijaršijskom dvoru

u Beogradu u utorak 24. veljače 2015. U kardinalovoj pratnji bili su mons. Orlando Antonini, apostolski nuncij u Beogradu, i mons. Stanislav Hočevar, nadbiskup beogradski.

Đakon Aleksandar Sekulić dao je priopćenje iz Ureda njegove svetosti patrijarha Irineja da se »za vrijeme dvosatnih razgovora, raspravljalo o brojnim značajnim temama koje su trenutačno otvorene u uzajamnim odnosima između Rimokatoličke Crkve i Srpske Pravoslavne Crkve, s osobitom raščlambom na povijesna sagledavanja događajâ na teritoriju bivše Jugoslavije u razdoblju Drugoga svjetskoga rata«.

Dok iz sjedišta SPC nije bilo za javnost drugog komentara o ovome susretu, *Politika* je u navedenom broju, perom J. Čalije, objavila da je »Srpska pravoslavna crkva predočila svoje stavove u vezi sa događajima iz perioda Drugog svetskog rata visokom predstavniku Vatikana. Kako je juče objavljeno na zvaničnom sajtu SPC, patrijarh srpski Irinej sastao se u utorak sa kardinalom Kurtom Kohom, predsednikom Pontifikalnog saveta za unapređenje jedinstva hrišćana, a u dvočasovnom razgovoru naročito je analizirana istorijska perspektiva zbivanja na tlu bivše Jugoslavije u periodu Drugog svetskog rata«.

Štoviše, pozivajući se na izvore u SPC, novinar je ustvrdio: »'Gosti iz Vatikana su izneli svoje stavove i sa pažnjom saslušali i uvažili stavove Njegove Svetosti Patrijarha srpskog Irineja i članova Svetog arhijerejskog sinoda Srpske pravoslavne crkve. Objektivan pristup u sagledavanju istoriografskih činjenica može doprineti budućoj jasnijoj analizi kompleksnog istorijskog odnosa naročito dva naroda, srpskog i hrvatskog – i dalje aktuelne istorije', objavila je SPC.«[1]

Daleko smjera ovako sročeno izvješće o ovom susretu. Crkve moraju razgovarati o teološkim temama i dušobrižništvu Božjega naroda, a političari »o budućoj jasnijoj analizi kompleksnog istorijskog odnosa naročito dva naroda, srpskog i hrvatskog – i dalje aktuelne istorije›«.

1 http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/SPC-i-Vatikan-o-Drugom-svetskom-ratu.lt.html

Euharistijski dekanatski kongres u Biogradu na Moru

U subotu i nedjelju 3. i 4. svibnja te u subotu 9. i 30. svibnja 2015. održani su euharistijski kongresi u svim dekanatima Zadarske nadbiskupije kao priprava za nadbiskupijski euharistijski kongres, koji će se održati u Zadru 17. listopada 2015. Time će završiti Euharistijska godina u Zadarskoj nadbiskupiji kao vrhunac trogodišnjeg pastoralnog hoda u Zadarskoj nadbiskupiji, koji je počeo proglasom i proslavom Godine vjere 2012./2013. po odluci pape Benedikta XVI. uz obilježavanje 50. obljetnice početka Drugoga vatikanskog sabora. Po odluci zadarskog nadbiskupa mons. Želimira Puljića u Zadarskoj nadbiskupiji Godina vjere nastavljena je proslavljanjem Godine obitelji 2013./2014. te Godinom Euharistije 2014./2015.

Svečano misno slavlje na dekanatskom euharistijskom kongresu Biogradskog dekanata, koji sačinjavaju župe Biograd, Drage, Pakoštane, Polača, Radošinovac, Sv. Filip i Jakov, Tinj, Turanj, Vrana, Vrgada, u župnoj crkvi Sv. Stošije u Biogradu n/M, u nedjelju 3. svibnja, predvodio je postulator kauze za proglašenje svetim kardinala Alojzija Stepinca mons. dr. Juraj Batelja. Izražavajući radost zbog skorog proglašenja svetim kardinala Stepinca, koji je upravo iz otajstva euharistije branio živote ugroženih i nezaštićenih, u propovijedi je govorio o odnosu bl. Stepinca prema tom otajstvu. Istaknuo je niz Alojzijevih misli koje je izricao u prigodama euharistijskih kongresa u Zagrebačkoj nadbiskupiji, npr. da je misna žrtva sažetak Isusova života na zemlji, da za ljudski rod ima nade sve dok se na zemlji služi Misa kojom čovjek prinosi Bogu žrtvu za otkup svojih grijeha te da su euharistijski kongresi škola za navještaj i usvajanje vjerskih istina, osobito o stvarnoj Kristovoj prisutnosti u euharistiji. »Stepinac je u teškim vremenima, uz nerazumijevanje iznutra i protivštine izvana, u Zagrebačkoj nadbiskupiji pripremao sedamnaest euharistijskih kongresa. Ponekad nije imao potpore ni od najbližih, a državni režim se bojao katoličkih vjerskih manifestacija jer su učvršćivale nacionalno osvješćivanje. Ali on nije odustajao. Smatrao je da su ti kongresi najbolji lijek protiv vjerničke osrednjosti i malodušnosti«, rekao je mons. Batelja, istaknuvši misao Alojzija kako je »euharistija sakrament nepotkupljive Kristove ljubavi

koji nam on daje za okrepu i spasenje i kojeg je Isus izrezao iz svog srca«.

U želji da euharistijski kongres ražari u ljudima vjernost Ljubavi koja ne vara, nego posvećuje u istini, mons. Batelja je sa žalošću ustvrdio kako se i danas onemogućuje znanstveno istraživanje povijesnih činjenica po kojima je bl. Alojzije bio svjedok kršćanske savjesti, a ne pobornik nehumanog političkog sustava. Propovijed je zaključio Stepinčevim riječima na euharistijskom kongresu u Karlovcu 28. lipnja 1936. godine: »Kriste u Presvetom Sakramentu, ti si Bog. Nema te sile na ovom svijetu koja bi nas bila kadra pokolebati u tom našem vjerovanju.«

Nakon Mise ulicama Biograda uslijedila je procesija s Presvetim, sa župnicima i pukom Biogradskog dekanata s brojnim crkvenim barjacima. Mnogi vjernici bili su u narodnoj nošnji. Nakon slavlja predvoditelj je svima podijelio tiskom objavljen cjeloviti tekst propovijedi koja je sažetak nauka bl. Stepinca o Euharistiji.

Nadbiskup Stepinac u Biogradu na Moru 1938. godine

Kad se 12. listopada 1938. nadbiskup Stepinac nakon rehabilitacije u Supetru vraćao u Zagreb, najprije je prenoćio u Splitu pa 13. listopada ujutro nastavio teretnim parobrodom »Hrvatska« put po cijeloj Dalmaciji do Sušaka. Najprije se brod zaustavio u Šibeniku, gdje ga je dočekao šibenski biskup dr. Mileta kod kojega je bio i na ručku, a zatim proslijedio do Biograda na Moru. U Biogradu je parobrod noćio, i Nadbiskup u njemu. Rano ujutro, 14. listopada 1938., misio je u crkvi sv. Stošije, »koja bi imala biti katedrala novog ninskog biskupa«.

Gospodin Marko Strpić o tome je posvjedočio 3. svibnja 2015.: »Župnik Biograda tada je bio don Ante Šoša rođeni Prečanin. Moj djed Marko bio je tada poslužitelj i zvonar, pokojni stric Slavo bio je u sjemeništu u Šibeniku, a ostali stričevi i moj pokojni otac bili su ministranti. Don Ante je te večeri pozvao mog oca Milana-Dušana Strpića, rođenog 2.5.1922. i Vjekoslava (Vjeku) Urodu rođenog 12.5.1922., da ujutro poslužuju kod oltara Uzoritom kardinalu. Uzoriti kardinal Stepinac, svetu je Misu slavio na Gospinom oltaru u četiri sata ujutro, a put je nastavio u pet sati.«

Brod je prolazio uz dalmatinske otoke. U mnogim mjestima Nadbiskupa je srdačno pozdravljao okupljeni narod, a na otoku Olibu došao ga je na parobrod pozdraviti župnik don Ivo Pulišić, koji je usrdno molio Nadbiskupa da poradi oko osnutka Ninske biskupije. Nadbiskup je sišao s broda i otišao na groblje, gdje se pomolio na grobu pokojnog zadarskog nadbiskupa Vinka Pulišića.«

* Oltar Gospe od Ružarija u župnoj crkvi sv. Stošije u Biogradu na kojem je bl. Alojzije Stepinac slavio sv. Misu 14. listopada 1938.

Proslava sv. Florijana i bl. Alojzija Stepinca u Slavonskom Brodu

Na poziv domaćeg župnika Ivana Lenića župu Gospe Brze Pomoći u Slavonskom Brodu u ponedjeljak 4. svibnja 2015. godine pohodio je mons. Juraj Batelja, voditelj postupka za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca. On je dopodne predvodio duhovnu obnovu za svećenike brodske regije, a navečer misno slavlje na kojem su sudjelovali i brodski vatrogasci, koji su toga dana slavili svog nebeskog zaštitnika sv. Florijana, a nakon Mise je u Pastoralnom centru predvodio tribinu na temu »Bl. Alojzije Stepinac – svetac naših dana«.

S bl. Alojzijem pred Gospom Brze Pomoći u Slavonskom Brodu

Pod geslom »Kraljice Neba, pomoć nam daj!« proslavljen je u petak 8. svibnja 2015. godine hodočasnički dan Gospi Brze Pomoći u njezinoj župi i svetištu u Slavonskom Brodu, a u duhovnoj povezanosti s bl. Alojzijem Stepincem o danu njegova rođenja. Molitvena nakana cijeloga dana kod pet misnih slavlja bila je i za njegovo što skorije proglašenje svetim. Pristupajući sakramentu pomirenja, te sudjelujući u pobožnostima i euharistijskim slavljima, kroz svetište je toga dana prošlo mnoštvo vjernika grada i hodočasnika s različitih strana. Središnje popodnevno hodočasničko slavlje, kojem je prethodio bogati molitveni program ispunjen Blaženikovim razmišljanjima i riječima, predvodio je zagrebački pomoćni biskup Ivan Šaško. On je u nadahnutoj propovijedi sudionike slavlja pozvao »da se trudimo bolje upoznati lik bl. Stepinca, da se ponosimo tom dragocjenošću kakvu je teško naći u svijetu, dragocjenošću o kojoj bi trebale pjevati naše pjesme, govoriti naši udžbenici, a i mi s ponosom svjedočiti«. S posebnim osjećajem vjerničkog poštovanja primljene su relikvije blaženog Stepinca kako među vjernicima, tako i svećenicima. Predavši ih župniku Stepinčeve župe Tomislavu Ćuriću, biskup Šaško je poručio da »prisutnost Blaženikovih relikvija u toj župi i gradu bude poticaj da uvidimo kamo želi ući Božji Duh, koji – kao i Blaženika – vodi naše živote«.

Simpozij o odnosu nadbiskupa Stepinca i Srba u Hrvatskoj

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić pokrenuo je u utorak 5. svibnja 2015. godine inicijativu za organiziranje međunarodnoga znanstvenog simpozija o odnosu blaženoga Alojzija Stepinca i Srba u Hrvatskoj, osobito u kontekstu Drugoga svjetskog rata.

Na sastanku kojim je predsjedao kardinal, sudjelovali su zagrebački pomoćni biskupi Valentin Pozaić, Ivan Šaško i Mijo Gorski, generalni postulator za kauze kanonizacije Zagrebačke nadbiskupije mons. Juraj Batelja, rektor Hrvatskoga katoličkog sveučilišta dr. Željko Tanjić, voditelj Nadbiskupijskoga arhiva dr. Stjepan Razum i moderator Nadbiskupskoga duhovnog stola mons. Nedjeljko Pintarić.

Na sjednici je Hrvatskome katoličkom sveučilištu povjereno stvaranje organizacijskoga odbora za pripremanje simpozija koji će se održati u utorak 24. studenoga 2015. godine u Zagrebu.

Hrvatska predsjednica Kolinda Grabar-Kitarović u Zavodu sv. Jeronima

Papa Franjo primio je 28. svibnja 2015., u audijenciju predsjednicu Republike Hrvatske Kolindu Grabar-Kitarović, a potom se ona susrela s državnim tajnikom Svete Stolice kardinalom Pietrom Parolinom i tajnikom za odnose s državama nadbiskupom Paulom Richardom Gallagherom. U polusatnom srdačnom susretu sa Svetim Ocem razmotrena su brojna pitanja bilateralnog i međunarodnog značenja, a dotaknuto je i pitanje moguće skore kanonizacije blaženoga kardinala Alojzija Stepinca. Nakon razgovora s papom predsjednica Republike Hrvatske prenijela je javnosti papine riječi da glede kanonizacije blaženoga kardinala Alojzija »za njega nema oko toga nikakve dvojbe«. U sklopu pohoda Svetoj Stolici predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović posjetila je u srijedu, 27. svibnja Papinski hrvatski zavod sv. Jeronima i susrela se s hrvatskom rimskom zajednicom, gdje su joj domaćini bili rektor Zavoda mons. Jure Bogdan, vicerektor vlč. Marko Đurin i svećenici-studenti iz gotovo svih hrvatskih (nad)biskupija.

Hvala vam što čitate i drugima omogućujete primati *Glasnik blaženi Alojzije Stepinac*. Ako na vrijeme podmirite svoje obveze prema *Glasniku*, on će moći redovito izlaziti i biti vjesnik Blaženikovih vrlina, kojima ga je Bog proslavio za dobro svoje Crkve i hrvatskoga naroda. *Glasnik* može svaki čitatelj i svjedok obogatiti svojim dopisom i uspomenama na kardinala Stepinca ili fotografijom iz njegova života. Ako ste bili dionikom koje svečanosti priređene u njegov spomen, podijelite to u *Glasniku* sa svim prijateljima i štovateljima kard. Stepinca.

Nagrada Glasniku Postulature »Blaženi Alojzije Stepinac« za 20 godina izlaženja

U povodu 49. Međunarodnog dana sredstava društvenih komunikacija Hrvatsko društvo katoličkih novinara dodijelilo je na posebnoj svečanosti održanoj na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u ponedjeljak 1. lipnja 2015. nagrade i priznanja, koja je laureatima uručio predsjednik Vijeća za medije HBK riječki nadbiskup i metropolit Ivan Devčić. Nagrada za životno djelo dodijeljena je novinaru *Glasa Koncila* Tomislavu Vukoviću za višedesetljetno publicističko djelovanje i trag koji je ostavio istraživačkim novinarstvom, posebice feljtonima »Drugačija povijest«. Godišnju nagradu primila je Tanja Popec, urednica Vjerskog programa Hrvatskog katoličkog radija, za odabir tema, njihovu obradu, kreativnost i inovativnost. Za 50 godina izlaženja priznanja su dodijeljena Mjesečniku za kršćansku kulturu »Zvona« (Rijeka) i glasilu Pokreta fokolara »Novi svijet« (Križevci). Kršćanska obiteljska revija »Kana« (Zagreb) dobila je priznanje za 45 godina, a list franjevačkih zajednica »Brat Franjo« (Zagreb) za 40 godina izlaženja. Za 35 godina izlaženja priznanje je dobila »Crkva na kamenu« – pastoralno-informativni list hercegovačkih biskupija (Mostar), a za 20 godina izlaženja Glasnik Postulature »Blaženi Alojzije Stepinac« (Zagreb) i Katolički list »Zvonik« (Subotica).

U glazbenom dijelu sudjelovali su Valentina Mekovec, sopran, i Borna Erceg, klavir, a program je vodila Ivana Šimunić.

Spomenik bl. Alojziju Stepincu u Popovači

Svečanim euharistijskim slavljem Popovača je u nedjelju 21. lipnja 2015. godine proslavila svetkovinu nebeskog zaštitnika sv. Alojzija Gonzagu. Tom prigodom otkriven je i spomenik bl. Alojziju Stepincu, koji je prije 80 godina blagoslovio temeljac za izgradnju graditeljskim iskazom posebne crkve u Moslavini – u starohrvatskom stilu u moslavačkom kamenu granitu. Spomenik bl. Stepincu je djelo zagrebačkog kipara Ivana Durakovića. Ostvaren je suradnjom Župe Popovača i Ogranka Matice hrvatske Kutina – Popovača, zahvalno je naglasio mjesni župnik Mato Draganović.

Novi spomenik bl. Stepincu smirena i opuštena impostacija lika sa spuštenim rukama uz tijelo te odaje smirenost i kontemplativnost blaženikove osobe, poistovjećujući ga s njegovom rečenicom: »Moja je savjest čista.« Iskidana i izbrazdana epiderma skulpture upućuje na teška vremena, bure i oluje kroz koje je prolazio bl. Alojzije za svojega života prema svetosti. Skulpturu je blagoslovio i Misu predslavio biskup kotorski Ilija Janjić.

»Gaženje istine« Aleksandra Vulina, ministra u Vladi Republike Srbije

Klevetničke izjave srpskog ministra Aleksandra Vulina da ja »Alojzije Stepinca bio ustaški vikar« (Jadovno, 21. lipnja 2015.), potom i direktora Centra »Simon Vizental« Efraima Zurofa da je nadbiskup Stepinac bio »Pavelićev sveštenik, duhovni savetnik« (*Politika*, 15. srpnja 2015.), proizašle su iz istog mentalnog sklopa koji je protkan sustavnom mržnjom na Katoličku Crkvu i državnu samostalnost hrvatskog naroda. Čitateljima *Glasnika* prenosimo priopćenje o sramotnoj izjavi o blaženomu Alojziju Stepincu Aleksandra Vulina, ministra u Vladi Republike Srbije:

»Izjava o blaženomu Alojziju Stepincu ministra u Vladi Republike Srbije Aleksandra Vulina u Jadovnu, 21. lipnja 2015. godine, za katoličke je vjernike vrijeđanje najdubljih osjećaja, za Hrvate ponižavajuća, a za svakoga istinoljubivog čovjeka gaženje istine.

Nije vrijedno pozornosti miješanje ministra Vulina u pitanja o kanonizaciji kardinala Stepinca, ali je pozornosti itekako vrijedno sasvim neutemeljeno povezivanje Blaženika s ubojstvima ljudi i spominjanje njegova imena u kontekstu stra-

danja djece u koncentracijskim logorima.

Osim toga, ne samo da je vrijedna pozornosti, nego je pravo iznenađenje činjenica da odgovorni hrvatske vlade dopuštaju u Hrvatskoj iznošenje neistina i vrijeđanje hrvatskih građana i to od strane predstavnika vlasti druge države. Iznenađenje je još veće zbog toga što su poznati i raniji istupi toga istog ministra tijekom posjeta našoj zemlji.

Takav nemaran odnos hrvatskih vlasti prema istini o blaženomu Alojziju Stepincu i prema hrvatskoj prošlosti znak je nepoštovanja dostojanstva vlastitoga naroda i domovine. Nadamo se da stavove koje je u toj prigodi iznio ministar Vulin ne dijele ostali sudionici iste komemoracije, posebice ne predstavnici vjerskih zajednica.«

Umro don Josip Ćorić

U subotu 4. srpnja 2015. preminuo je u Obiteljskom domu za starije osobe Cor bonum u Podstrani don Josip Ćorić, svećenik Splitsko-makarske nadbiskupije i osobiti štovatelj bl. Alojzija Stepinca. Don Josip Ćorić rođen je 31. ožujka 1941. u župi Žeževica. Odluku za svećeništvo ostvarivao je u vremenu kad je komunistički režim vršio represiju protiv Katoličke Crkve u Hrvatskoj. Dao je zatvoriti sjemenište i nadbiskupijsku klasičnu gimnaziju u Splitu, a njihove zgrade privremeno je oduzeo. Radi toga je Josip Nadbiskupijsku klasičnu gimnaziju godine 1959. završio u Zadru, a teološki studij na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Nakon što je 29. lipnja 1966. u Splitu zaređen za svećenika imenovan je upraviteljem župe Medov Dolac, zatim župe Kraljice mira u Makarskoj, a neko vrijeme i ekskurzorom župe Makar-Kotišina. Nadbiskup Franić poslao ga je 1977. u Rim na poslijediplomski studij pastoralne teologije. Stanovao je u Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima i posjećivao predavanja na Papinskom učilištu Lateran te u Institutu Ivan Pavao II. za studije o braku i obitelji. Licencijat je postigao 1979. a doktorirao je 1983. o temi »Laički apostolat u Hrvatskoj od 1945. do 1965.«

Nakon povratka u domovinu don Josip je imenovan župnikom Kaštel Stari, a uskoro su mu povjerene službe u katehizaciji srednjoškolaca i visokoškolske mladeži. Godine 1991. premješten je u Split, gdje je imenovan sužupnikom u katedralnoj župi Uznesenja Blažene Djevice Marije i djelatnikom u nadbiskupijskim pastoralnim tijelima i programima. Predavao je i predmete iz pastoralne teologije, najprije od 1993. na Teološko-katehetskom institutu, a potom od 1995. i na Teologiji u Splitu, današnjem Katoličkome bogoslovnom fakultetu.

Don Josip je osobito bio angažiran u aktivnostima Nadbiskupijskog pastoralnog vijeća te u vijećima i uredima za pastoral braka i obitelji, čiji je voditelj bio u više mandata i u njima aktivno djelovao sve do umirovljenja. Animirao je i poticao rad predbračnih pouka, bračnih susreta i bračnih vikenda, sudjelovao na brojnim stručnim skupovima iz toga područja u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Osobito je značajna njegova knjiga Crveni je crveni, Split, 2003. u kojoj je pobilježio nepravde koje su njemu, hrvatskom narodu i Katoličkoj Crkvi nanosili korifeji »Marks-engels-lenjinovskih evanđelja« (str. 38.). Boljelo ga je što se ideolozi i operativci svemoćne Titove komunističke partije i bezbožne ideologije nisu ispričali za svoja nedjela, osobito zločinom nad golorukim hrvatskim narodom, od Bleiburga do službenog pada toga diktatorskog režima 1990. godine. Za istinu o tim žrtvama i radi traženja slobode mišljenja i izražavanja na vlastitoj je koži osjetio »blagodati« komunističke ideologije, dišući vlagu i pijući čemer komunističkih sudova i zatvora. Zato je razumljivo što su mu često bili na ustima stihovi Tina Ujevića iz Molitve iz tamnice: »A kada spane ova crna ljaga / i radost zblaži sveto lice Hrista / blažena bit će otkupljena vlaga / i kužna plijesan zasjati će čista.«

Jer je pravedan trpio i bio željan izgovoriti krik za slobodom nije se mirio s urednicima novinskih listova i televizijskih emisija, koje su propagirale bezboštvo i izrugivale Crkvu, pa je neumorno pisao prosvjede i tražio razumijevanje. Najčešće je ostajao razočaran. Znakovito je da su baš oni koji su mu zagorčavali život, u kasnijem životu nastojali steći razumijevanje crkvenih ljudi. Možda su za njega, kao intelektualca, ostala tri nerazmrsiva čvora: ideološko nasljeđe mladog skojevca Ivice Račana, uništeno školstvo Stipe Šuvara te razgrađivanje hrvatske državotvornosti Stipe Mesića. Kakva baština za proučavanje urušavanja hrvatskog društva, vjerskog i društvenog! Šteta što je svećenik Josip Ćorić u proročkom pretresanju hrvatskih stranputica često ostajao neshvaćen i osamljen.

Zbog bolesti umirovljen je 2013. godine. Sprovodne obrede u župnoj crkvi sv. Jure u Žeževici, u ponedjeljak 6. srpnja 2015. godine, predvodio je splitsko-makarski nadbiskup Marin Barišić, a u misnom slavlju i svečanostima ukopa sudjelovali su bogoslovi, redovnici i redovnice, članovi njegove obitelji i rodbina, prijatelji i župljani rodne mu župe, brojni župljani župa u kojima je služio i više od 150 svećenika.

Nadbiskup Barišić je u prigodnoj homiliji ocrtao don Josipov lik: »Bio je otvoren, izravan, spontan, iskren, znao je cijeniti male geste, iskazivati dobrotu. Važne su mu bile male stvari, koje su onda činile velike stvari i mijenjale raspoloženja, odnose, utvrđivale ljude u humanosti, dobroti, vjeri. Imao je i srce (...). U ona teška vremena u različitim župama i situacijama susretao se s uskom krutom ideologijom, diktaturom komunističkog ateizma. Nije se mirio i imao je hrabrosti suprotstaviti se. Pokušao je širiti taj prostor uskogrudnosti duhovno otvarajući nove horizonte. Izlagao se često poteškoćama, ali je bio postojan da može trpjeti za pravu stvar (...). Bio je prepoznatljiv po svojoj izrazitoj ljubavi prema obitelji, posebno mladim obiteljima koje je volio, jer je vidio da je zdrava obitelj temelj svega i čitav njegov pastoral bio je u pomaganju obitelji na različite načine.«

Svečanost ukopa don Josipa Čorića završila je prema njegovoj oporučnoj želji himnom »Lijepa naša domovino« i pjesmom »Zdravo, Djevo«, koje je u zajedništvu s nazočnima otpjevao župni zbor župe sv. Jure.

»Mi se ne bojimo istine!«

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić se u homiliji prigodom 284. zavjetnog hodočašća vjernikâ grada Zagreba i hodočašća mladih Zagrebačke nadbiskupije u Mariju Bistricu osvrnuo i na prigovore koji se čuju protiv proglašenja svetim bl. Alojzija Stepinca. Reče:

Braćo i sestre, ovogodišnje naše hodočašće u znaku je dviju prisutnosti: prisutnosti Majke Božje Bistričke i prisutnosti revnoga bistričkog hodočasnika, blaženoga Alojzija Stepinca. Hod s relikvijama blaženoga Alojzija po svim našim župama, koje smo započeli s ovogodišnjom korizmom, tijekom ljeta smo zaustavili ovdje, da bi se odavde ponovno u jesen nastavio po župama. Time je naglašeno naše zajedništvo vjere i svjedočanstvo života, poduprto zagovorom bl. Alojzija Stepinca.

Blaženi Alojzije, slijedeći Isusov primjer, prihvatio je trpljenje, prihvatio je udarce koji se od njegova života i smrti nisu odmaknuli do današnjega dana, ali je s pouzdanjem u Boga svladao svaku laž i svojom žrtvom postao svjedok istine. Mi, vjernici, osjećamo koliko je snaga i privlačnost njegova križa važna za naše živote, za našu Crkvu.

Zemaljska mu je vlast nudila razna rješenja po kojima bi mogao udobno živjeti zemaljske dane, ali je zauzvrat trebao zanijekati Boga, Krista i njegov križ, Crkvu i svoj narod. On je izabrao ići Kristovim putem. Odrekao se samoga sebe, darovao je svoj život, zlo je sebedarjem preobražavao u dobro i ljubav. Takav način života nikada ne ostaje bez plodova. Svjesni smo da živimo u vremenu kada se zaokružuje njegovo svjedočanstvo i zatvara krug koji je bio uzrok i izvor zla i neistina.

Naš hrvatski vjernički narod osjeća da smo dionici toga života; da se Blaženikovo trpljenje tiče svakoga od nas i treperi u našoj duši i tijelu. To svjedoče i mnogobrojni njegovi štovatelji diljem Europe i svijeta. Svetost života kardinala Alojzija Stepinca provjerena je i potvrđena od najviših instancija Svete Stolice. Stoga noseći s njime Križ Kristov, mi se ne bojimo istine i spremni smo na argumentirano suočenje s cjelovitom istinom tog tragičnog ratnog razdoblja. Svetost blaženog Alojzija neće biti zastrta nikakvim pokušajima zemaljskih interesa, iako ga se nastoji i dalje ocrnjivati.

To je, braćo i sestre, vidljivo i u okupljanju naše Crkve oko Blaženikovih relikvija. Vjernici koji ih dodiruju, pružaju ruke, promatraju u šutnji i molitvi, osjećaju blizinu onoga odbačenog i pogaženoga Sluge Gospodnjega koji se proslavlja po vjernosti istini i ne zaboravlja nas u našim potrebama.«

»Vjerujmo Svetome Ocu!«

U sklopu programa dvotjednih Dana sv. Marka Križevčanina i uz 20. obljetnicu svečeve kanonizacije u petak 11. rujna postulator kauze za proglašenje svetim bl. Alojzija Stepinca dr. Juraj Batelja u križevačkoj je župnoj crkvi sv. Ane, u kojoj je blaženi Alojzije 1936. godine izgovorio snažnu poruku: »U ljubavi prema hrvatskom narodu neću se dati ni od koga natkriliti«, održao predavanje »Vjera – najljepši dar hrvatske duhovnosti u baštini sv. Marka Križevčanina i bl. Alojzija Stepinca«.

Kako se predavanje dogodilo u vrijeme intenzivnih srpskih prigovara Stepinčevoj kanonizaciji i u danu kada je srpski predsjednik Tomislav Nikolić tim povodom u Vatikanu pohodio papu Franju, dr. Batelja je tijekom predavanja poručio:

»Nema potrebe nikakvom skepticizmu. Stepinčeva kauza je završena i više nema nikakve revizije. Već duže vrijeme traje jedna oporba i mislim da je stvar Papine dobrote da želi razgovarati sa sugovornicima koji ne razumiju i ne čitaju stvari pa ponavljaju mitologiju. Papa ima plemenitu nakanu, sjesti s njima i suočiti se s činjenicama. On ne želi mijenjati kodifikaciju Katoličke Crkve, odnosno proglašenje svetim, ali želi razgovarati jer je osvjedočen u valjanost dokumenata koji govore u prilog Stepinčeve kanonizacije. Pa nemojte nasjedati novinama i glasilima koja postoje kako bi zarađivali novce, a ne da nas uistinu informiraju.

Vjerujte svojim duhovnim pastirima, vjerujmo Svetome Ocu jer je kauza završena. Tu se više nema što reći. Čudo je potvrđeno! Ako se čudo dogodilo po Stepinčevu zagovoru, znači da je Bog na djelu, da je to Bog potvrdio. Pa nećemo u pitanje dovoditi Božju volju jer Nikolić ili netko drugi ima neke svoje planove. Mi rimokatolici poštujemo Svetoga Oca, poštujemo kao vrhovnu glavu.«

Euharistijski kongres u Preku 1925. godine

Povodom obilježavanja devedesete godišnjice euharistijskog kongresa koji je prigodom 1000. obljetnice hrvatskoga kraljevstva održan 8. rujna 1925. g. u Preku na otoku Ugljanu, u nedjelju 6. rujna 2015. u Domu na žalu na Preku održan je znanstveni simpozij o temi »Preko – čuvar vjere i narodne svijesti«. Moderator Simpozija prof. dr. Šime Mihatov uveo je mnoštvo sudionika u simpozij ovim riječima: »U vremenu snažnog odnarođivanja, ugroze vjerske i nacionalne svijesti, održavanje tog kongresa je bilo motivirano i snažnim vjerskim, nacionalnim i kulturnim razlozima. Preko je bilo domaćin više tisuća sudionika iz raznih krajeva, pristaništa su bila puna svečano okićenih gajeta, brodova i parobroda. I papa Pio XI. sudionicima kongresa osobno se obratio brzojavom. Snagom zajedništva, duhom vjere i nacionalnim ponosom, Preko se predstavilo kao čuvar vjere i nacionalne svijesti u tim teškim vremenima.« Društveni i crkveni kontekst tog vremena predstavili su izlagači mons. dr. Juraj Batelja (»Euharistijski kongres u Preku 1925. godine«), prof. Ive Livljanić (»Odnosi Svete Stolice i hrvatskog naroda iz perspektive Zadarske nadbiskupije«), dr. Zlatko Begonja (»Društveno političke prilike u Zadru i okolici u prvoj polovini 20. st.«) i prof. dr. Robert Bacalja (»Izdavačka djelatnost u Preku u prvoj polovini 20. st.«).

Na Simpoziju je s više pjesama nastupio i KUD 'Luzor' iz Preka, a nakon predavanja otvorena je izložba fotografija staroga Preka i fotodokumentacija održavanja Euharistijskog kongresa autora Davora Klarina.

U pandžama UDBE

Pripremio: dr. Juraj Batelja

Riječki nadbiskup mons. Josip Pavlišić

Budući da se u hrvatskoj javnosti sve češće humanizira Titov diktatorski režim i komunistička strahovlada, odlučio sam iz prikupljene dokumentacije u postupku za proglašenje svetim blaženoga Alojzija Stepinca hrvatskoj javnosti predočiti dokumente koji oslikavaju pravo stanje stvari. Činim to iz ljubavi prema svome hrvatskom narodu i njegovoj povijesti, koja se ne smije pisati na temelju »humaniziranih« deklaracija, »retuširanja« te »nesvrstanih« odnosa prema istini. Nije nakana ovog niza dokumenta da se bilo koga proziva, već da se na temelju činjenica donese istinit, pravedan i objektivan povijesni sud o vremenu progona Katoličke Crkve, u kojem je najprepoznatljivija žrtva blaženi Alojzije Stepinac.

Tekstovi se, radi potpunog dojma autentičnosti, tiskaju u neredigiranom obliku. Jezik i pravopis ostaju izvorni; izmijenjena slova dj u đ, Msgr u mons., Dok. u dok., te ujednačeno pisanje pojmova krizma (Krizma) i crkva (Crkva), itd.

U ovom broju *Glasnika* donosim pismo mons. Josipa Pavlišića, pomoćnog biskupa senjsko-modruškog gosp. Stevi Krajačiću, ministru unutarnjih poslova NRH u Zagrebu.

12. Pismo mons. Josipa Pavlišića,[1] pomoćnog biskupa senjsko-modruškog, gosp. Stevi Krajačiću,[2] ministru unutarnjih poslova NRH u Zagrebu

JOSIP PAVLIŠIĆ, pomoćni biskup
RIJEKA
Zagreb, dne 9. VII. 1953.

Gospodine Ministre!

Kao pomoćni biskup senjsko-modruški, a nakon bolesti preuzv. g. dr. Burića vršilac dužnosti Ordinarija na čitavom području Senjsko-Modruške i Riječke biskupije te apost. administrature Kastva, smatram svojom dužnošću da Vas obavijestim o vrlo neugodnim događajima, što sam ih protiv svakog očekivanja doživio od dana 3. VII. do 7. VII. 1953. prigodom vršenja crkvenih obreda i kanonske vizitacije u nekojim župama kotara Delnice, općina Čabar.

Crkveno područje naše biskupije jedno je od najtežih za upravljanje na čitavom području FNRJ i radi prostranosti - oko 12.000 km - i radi brdovitog tla: Velebit, Gorski kotar, Kapela, Plješevica, i zbog slabih prometnih putova i sredstava, zbog excentričnosti sjedišta biskupije. To

1 Josip PAVLIŠIĆ (Srbljani, župa Stari Pazin – Rijeka, 9. prosinca 2005.); posvećen je 13. siječnja 1952. za pomoćnoga biskupa dr. Viktoru Buriću, biskupu Senjsko-modruške biskupije i hrvatskog dijela Riječke biskupije. Rezidencijalni nadbiskup Riječko-senjske nadbiskupije bio je od 18. travnja 1974. do umirovljenja 5. siječnja 1989.

2 Ivan Stevo KRAJAĆIĆ (Poljane kraj Nove Gradiške, 29. kolovoza 1906. – Zagreb, 10. rujna 1986.); najtješnji Titov suradnik. Kao zagrižljiv djelatnik tajne policije bio vrlo omražen u narodu, a obnašao je i državničke službe i partijske zadatke.

najbolje pokazuje činjenica što biskupi nisu dospjeli kroz čitavih 20 godina da posjete nekoje župe, kao na pr. Crni Lug, Gerovo, Hrib, Tršće, Prezid i druge, dok crkveni zakonik nalaže biskupima da posjete i kanonski pregledaju sve župe barem svakih 5 godina.

Moju je malenkost sveta Crkva odredila kao pomoćnog biskupa, na osobni zahtjev preuzv. gospodina Burića, na tom teškom području. Kad je preuzv. Burić teško obolio prošle zime, povjerio mi je čitav teret brige i odgovornosti za taj, za mene preveliki posao, uz prosjačka ekonomska sredstva, s potpuno porušenom biskupskom zgradom u Senju i djelomično porušenom u Rijeci, a vrlo malim brojno pretežno starijeg i bolesnog klera, sa 75 posve uništenih što crkvenih zgrada, što župnih dvorova, s dobrim dijelom preostalih crkvenih zgrada u rukama kotareva, općina ili drugih ustanova, koje koriste te zgrade, a da biskupije nemaju od toga nikakve ili neznatne novčane koristi ukoliko nisu i pasivne.

Biskupska mi dužnost nalaže prema crkvenim propisima da dijelim sakrament potvrde i obilazim župe. To sam bez krupnijih smetnja vršio od dana svojega biskupskog ređenja do sada.

Kada sam dne 2. VII. 1953. poslije podne došao u župu Gerovo (kotar Delnice) tamošnji uprav. župe rekao mi je, da se pred narodnim domom kanilo spremiti biskupu doček, koji, prema onome što je upravitelj čuo, ne bi bio nipošto biskupu ugodan.

Dne 3. VII. 1953. posve privatnim načinom pošao sam tamo u crkvu obaviti svoju dužnost, neugodno mi je bilo samo to, što su nekoji kandidati za sakrament potvrde bili odsutni radi noćne uzbune, koja se je održala u Gerovu na sam dan potvrde. Na to nisam ništa primijetio.

Dne 4. VII. 1953. kada je svršila potvrda u župi Prezidu, nekoje su osobe upozorile župnika, da stanoviti elementi u selu Gorači, već par dana agitiraju, da se biskup mora napasti, jer da je biskup neprijatelj naroda, koji se je kao fašista dotucao preko granice, da je rukovodio nedjelima, što su ih okupatori izveli za vrijeme rata u tim krajevima.

Pošto bi te klevete bile smiješne kada ne bi bile i tragične, odlučio sam da na svom putovanju zaobiđem pripremljenu zasjedu i da odem u Čabar, što sam i učinio.

Kako bih izbjegao osjetljivost onih, koji su govorili: »Neka, biskup berma u crkvi, ali vani neka ne bude nikakove svečanosti«, došao sam u Čabar u tako privatnoj formi, da za moj dolazak nije znala ni župnikova kućanica, ni sakristan crkve.

Petog srpnja prije podne, nakon što sam zaobišao prvu zasjedu, postavljena je druga zasjeda na putu između Tršća i Čabra. Da izbjegnem i ovu, odlučio sam izostaviti posjet župi Tršće. Uza sve to što sam do svih mogućih granica nastojao izbjeći svaki incident, izvršen je napad na mene sa kamenjem i drugim predmetima te uvrjedijivim povicima u samoj župnoj crkvi u Čabru oko 12 sati 5. VII. 1953, kako je to Vama, Gospodine Ministre, javio - čim je mogao - kao i gospodinu ministru unutr. poslova Savezne vlade u Beogradu Al. Rankoviću, biskupijama na Rijeci i u Senju hitnim brzojavom, veleč. gosp. Kesler, uprav. župe u Čabru.

Kada je vlč. Kesler nakon prvog napada zatražio intervenciju milicije, jedan je milicionar rekao da nema komandira, a inače da je čuo, da se je već jučer, naime 4. VII. spremao zasjedni napad na biskupa kraj sela Gorači, te da je tamo bila poslana patrola.

U Čabru dne 9. VII. 1953 u 16 sati napadači, uz pojačanje nekih drugih, koji su stigli u Čabar nekim teretnjakom, ne znam od kuda, htjeli su ponoviti napad na biskupa za vrijeme sv. Mise, ali su vjernici spriječili svojim stavom upad u crkvu i do napada u samoj crkvi nije ovaj puta došlo. Iz riječi, koje su kolale okolo, znam da se je govorilo, da biskup ne smije izaći živ iz Čabra, da se njega mora svakako ubiti, zato sam se nastojao skloniti, da spasim život i da izbjegnem daljnje incidente. Grubi napad na župski dvor tako krupnim kamenjem, da su tu i tamo bili polupani sami okviri prozora, dokazao je, da to nisu bile samo demonstracije negodovanja prema crkvenim obredima, već da se je tu radilo o divljem, protuzakonitom, promišljenom, organiziranom bijesu koji se trebao iskaliti na samome biskupu Pavlišiću.

To je potvrdio sam milicioner, kojemu se po noći po drugi put utekao župnik za intervenciju, a taj mu je dao po prilici ovakav odgovor: »Što mi možemo? Biskup je neprijatelj naroda. Ako narod hoće da ga ubije, što možemo?« - Milicioner je rekao da znade, da je pala odluka, da biskupa treba svakako ubiti i da oni - milicioneri - ne mogu intervenirati posvuda. Rekao je također neka se župnik obrati u Delnice na kotar za intervenciju. Koliko mi je poznato međutim iz Delnica dolazila su samo pojačanja da se biskupa uhvati i ubije. Izgleda da su u tu svrhu bila upotrebljena pretežno motorna sredstva, a kako se je stvar vodila u detaljima, najbolje bi mogli pripovijedati, koliko sam mogao razabrati, Ožbolt Pavao iz Gorači, Ožbolt Franjo iz Prezida te još nekoji, koji se - ako se ne varam - zovu prezimenom Mulc iz samih Delnica, čijeg imena ne znam.

Bili su poslani također izviđači u okolna sela, da uhvate biskupa ako bi kušao pobjeći. Jedan od tih u pripitom stanju pitao je ljude, jesu li vidjeli biskupa; kad su ga ljudi upitali: 'ali, što će mu biskup', odgovorio je da ima nalog od UDB-e da ga ustrijeli.

Gospodine Ministre! Moje stenjanje pod režimom fašizma kroz 20 godina, a pod vodstvom katoličkog svećenika i hrvatskog narodnjaka te mojeg osobnog velikog dobrotvora Milanovića Bože, kao i drugih naših narodnjaka, naročito svećenika i katolika u Istri, naučilo nas je da ljubimo svoj siromašni i pošteni narod, da ljubimo domovinu za kojom smo tako dugo čeznuli i za koju nismo štedjeli ni žrtava ni ponižavanja, kao što ne štedimo ni danas. A sada u slobodnoj domovini ovakav nezakoniti, klevetnički, napadački stav prema biskupu i svećeniku, koji se ne mora stidjeti ni prošlog ni sadašnjeg rada za svoj narod, duboko ranjava ne samo mene osobno, koji sam bio bliži objekt grubih napada, već također sve prijatelje i znance, s kojima sam radio i s kojima radim na prosvjetnom, vjerskom i materijalnom uzdizanju naroda, bilo u Istri, Primorju, Lici ili Kordunu.

Nakon podnesenih patnja pod fašizmom morao sam doživjeti, da se traži moj život, da budem ubijen od Hrvata u hrvatskoj zemlji zato jer volim istinu, ljubav i pravdu bez okolišanja i pretvaranja kao katolički svećenik i biskup.

Opraštam napadačima i sažalijevam ljude, koji se trse da ubijaju bez suda, nezakonito, bez krivnje, bez obrazloženja - one koji ih vole.

Ovaj put sam pomoću Božjom izbjegao sigurnoj smrti. Ako bih jednoga dana ipak morao poginuti pod ovakvim sistemom, neka to bude za bolju, svjetliju i slobodniju budućnost našega naroda i svete Crkve.

Gospodine Ministre! Slobodan sam Vas upitati, kako će odjeknuti u inozemstvu, ako se sazna za ovaj najnoviji napadaj na katoličkog biskupa u FNRJ?,

a pogotovo jer fizički napadaji na katoličke biskupe u FNRJ nisu osamljeni: mons. Ukmar bio je strahovito istučen dne 24. VIII. 1947. god. u Lanišću, prigodom dijeljenja krizme. God. 1948. preuzv. gosp. Burić bio je tri puta napadnut isto tako kamenjem u Čabru, samo s tom razlikom, što je njega zaštitila narodna milicija, a mene nije. Preuzv. biskup Čekada bio je napadnut u svojoj biskupiji prigodom dijeljena krizme. Preuzv. Banić bio je također napadnut u svojoj biskupiji prigodom dijeljenja krizme. Zvjerski pokušaj spaljivanja preuzv. biskupa Vovka dne 21. siječnja 1952. god. uzbudio je cijeli pošteni i kulturni svijet. Vama je Gospodine Ministre dobro poznato, kako ovakvi slučajevi škode ugledu države ne samo u zemlji, nego i kod svih kulturnih i civiliziranih naroda.

Ovakvi slučajevi dokazuju da u FNRJ nemaju ni lične slobode, ni slobode kretanja, ni slobode nesmetanog vršenja svojih vjerskih obreda.

Sve garancije Ustava i Zakona o pravnom položaju vjerskih zajednica samo su na papiru.

Ali ovakvi slučajevi ne bi bili mogući, kada bi napadači znali da će biti primjereno kažnjeni, kada oni ne bi znali da su takvi napadaji nekome ipak potrebni, zato, da se onemogući i uništi djelovanje Crkve na narod, a da se odgovornost za to može lako prebaciti na tzv. »neodgovorne elemente«.

Gospodine Ministre, imam posve pouzdane dokaze, da je jedna od visokih ličnosti u našoj državi pred neko vrijeme stisnutim pesnicama i stisnutim zubima s izrazitim negodovanjem kazao: »Zašto je biskup Pavlišić morao biti dodijeljen kao pomoćni biskup preuzv. gosp. Buriću?!« - Svi međutim neka znadu da je preuzv. Burić sam tražio pomoćnog biskupa, a taj mu nije bio nipošto nametnut.

Znadem također da se je nedavno jedan visoki državni činovnik izrazio na račun moje malenkosti, da valjda poslije Torquemada nije bilo tako okrutnog čovjeka kao što sam ja.

Poznate su mi još i druge slične izjave nižih činovnika i članova UDB-e.

Zar su mi to »neodgovorni elementi«? Ne mislim time povezati žalosne događaje u Čabru i u okolici s ovim državnim službenicima makar nakon tih i takvih izjava, čovjeka ne moraju iznenađivati ti i takovi događaji.

S državne strane neprestano se naglašuje spremnost i dobra volja da se urede odnosi između Crkve i Države na obostranu korist i zadovoljstvo. Sa ovakvim izjavama i s ovakvim događajima međutim ne stvara se poželjna i povoljna atmosfera za uređenje tih odnosa. Krivnja za to ne leži na Katoličkoj Crkvi.

Gospodine Ministre, izvolite primiti izraze mojeg poštovanja.

+ Josip Pavlišić, v. r.
v. d. Ordinarija
pomoćni biskup senjsko-modruški

P. N. Gospodin Ministar
Stevo Krajačić
Ministar Unutr. poslova NRH
Zagreb

Vranekovićev dnevnik

Nastavljamo objavljivati izabrana poglavlja dnevnika vlč. Josipa Vranekovića, u kojemu je opisao život i stradanja blaženoga Alojzija Stepinca na izdržavanju kazne u Krašiću.

Bl. Alojzije Stepinac kao sužanj u Krašiću

10. IV. 1954.

Sjeća se staroga sluge – kretena – iz dvora: Dina-Pube.

– »Bio je više puta zanimljiv. Zvao me: Biša. Jednom sam ga, ali tip – top, obukao u novo od glave do pete, ali za tri dana nije se vidjelo, da je novo. I Nežića je volio. Zvao ga je: 'Neza'. Ljutio se je na staru sluškinju Filipinu, jer mu nije rado dala čaja. Grdio ju je: Pilina-fakina. Dok sam šetao u parku, rado mi se približio. Tu bismo razgovarali. To mi je bila mala razonoda. Pa i sv. Franjo Saleški volio je društvo ovakovih. I sâm sa ovakovima – rekao bih 'budalama' i malom djecom najradije nekako govorim.«

11. IV. 1954.

Cvjetnica je. Bez prestanka Eminencija je ispovijedao puna 4 sata. Pitam ga, da li je umoran?

– »Nimalo! Kako me ne bi to veselilo, kad vidim da vjernici u tako lijepom broju vrše svoju kršćansku dužnost. Hvala Bogu, ima vjere u tom jadnom našem narodu! Samo nikada ne zdvajati u radu oko vjerskog i moralnog podizanja. Ništa nije propalo, dok još toliko tinja svjetlo naše svete nam vjere.«

11. IV. 1954.

Dolaze: dr. Bogičević, dr. Šercer, dr. Sučić, dr. Riesner, dr. Popović, Pišonić i Stella.

– Zdravlje se pogoršalo i liječnici dolaze i sutra, da vade krv.

12. IV. 1954.

Sutra je u župi uskršnja ispovijed. Očekivao sam, da će svećenicima braniti pristup u crkvu, pa sam danas sporednim putovima doveo ovamo vlč. gg. Sajovića i Petrovića.

Dr. Bogičević, dr. Popović, Tajnik i Stella. Eminenciji vade krv. Meni neće kazati već nekoliko zadnjih mjeseci, kako je stvarno Eminenciji. Neka im bude. [...] se inače [...] Eminenciju, [...], a tako je i više puta [...]. Časne sestre u kući [...] su uredne, radine, ponizne. Čine sve kako bi Eminenciji bilo ugodnije i bolje. Eminencija je zadovoljan s njima. Divi se njihovom držanju. To je glavno! Čini mu se, da je nekomu krivo, što čč. sestre u kući potpuno suosjećaju s Eminencijom, kao i cijela njihova Družba, a to ne ide na račun onih, koji bi htjeli [...]

13. IV. 1954.

Uskršnja je sv. ispovijed. Eminencija ispovijeda od 5 do 10 sati. Htio sam, da ga prije smijenim u ispovjedaonici, pa da služi sv. Misu, ali on ne će:

– Pustite, kada bude sve gotovo, onda ću misiti. Vjerojatno će se naći više osoba, koje traže baš mene.

Pitam ga poslije, da li se umorio?

– Ni najmanje. Veseli me, da vjernici ovako shvaćaju uskršnju dužnost. Bog će dobri pogledati na narod, koji toliko strada, ali vjeru svoju čuva.

Izjutra od 5 sati ispovijeda on, Šimecki, Sajović, Petrović i ja. Kasnije uspiju se probiti Starčević i Pretnar. Vjernici su veseli, da je tako lijepa prilika za sv. Ispovijed unatoč tomu, što policija brani svećenicima dolazak u Krašić.

Oko 11 sati vlč. Pretnar ode do brijača, koji je do nedavno bio u kući blizu policije. No, isti je otišao u Karlovac, a da vrhovački župnik nije za to znao. Pristupi

mu policajac i reče: – U roku od 10 minuta ostavite Krašić.

– Zašto?

– Ne smijete do kardinala Stepinca.

– Pa ja sam došao u pomoć župniku, kako i on meni pomaže.

– Ne znam ništa, morate otići.

Sav zbunjen dođe na župni dvor bolesni ovaj starac i hoće da krene kući. Ne puštam ga. Neka dadu pismenu zabranu. Uostalom, što mu mogu! Nemaju fundamenta da ga osude. I starac se smirio i ostao. U 12 sati sjednemo za stol. Eminenciju je uznemirilo, što vlast pravi vjernicima i kleru ovakove smetnje.

– Neka im bude i to. Sami su svemu krivi – veli Eminencija. – Oni su me tu doveli. Ja ih nisam za to molio.

Za vrijeme objeda policija je zaposjela sve putove, ceste i staze, što vode iz Krašića. Svijet to opazi i odmah nam dojave i kažu da svećenici ne odlaze iz župnog stana, da ih ne napadnu. Vele: – Mi ćemo ih sami hraniti, neka samo ostanu tu – govorili su susjedi. Za vrijeme objeda nisam to htio saopćiti svećenicima, da se Eminencija ne uznemiri, a i oni. Kad je Eminencija otišao od stola, a bio je pri svršetku vedar i bodrio nas, odem na toranj do zvonova i otuda gledam, kako je raspoređena straža. Jednog opazim kod Ćuka, drugog kod stare pošte, a trećeg kod sv. Obitelji. Vlč. Starčevića pošaljem preko moje livade na Pastorkovića i dalje prema Brezariću. U to dotrči [...] i javi, da policajac ne pusti na cestu kod njegove kuće vlč. Jezerinca ovamo. Jezerinac ne popušta i hoće silom. Policajac uzme bicikl Jezerincu i u isto vrijeme predbaci: neka pazi, koga gura! Kao da je Jezerinac njega gurnuo. U lice izvrne istinu. Jezerinac će njemu: – Evo svjedoka i pokaže [...] koji će reći, tko je koga gurnuo.

– Za mene ne važi svjedok – bahato veli milicionar.

– Ja idem na svoje mjesto – reče Jezerinac i hoće mu pokazati dekret za Oštrc. Stvarno uputio se je biciklom za Oštrc.

– To se mene ne tiče – natrag!

Još se jedno vrijeme prepirali, i to glasno, a ljudi to sve promatraju. Policajac bjesni, a Jezerinac će konačno: – Ja se ne vraćam. Ja ću na biciklu sjediti, a vi ako hoćete stojite! Tako su zajedno bili 45 minuta. Kroz to vrijeme iskoristim priliku i pošaljem vlč. gg. Sajovića i Pretnara uz Šimatovića prema Hutinu. Pretnar će iz Hutina krenuti na Kućer i prema Vrhovcu i tako zaobići stražu, a Sajović u Pribić. Za njima pošaljem i Petrovića. Tada krenem do Jezerinca. Nađem ga podbočena na bicikl, a do njega policajac. Pozdravimo se. Pitam ga, što tu radi, a on se samo nasmije. Pitam policajaca: – Ne može dalje?

– Ne može!

– Dobro!

Primim ga ispod ruke i veselo krenemo uz Ćuka prema Hruškovcu, gdje se prebacio na Hutin, Pribić i Oštrc. Idući prema Hruškovcu opazimo Pretnara i Petrovića. Oni opaze nas, misle da smo policajci. Krenu brzo naprijed ispred nas. Ogledavaju se, a ja mahnem šeširom – i na to se Pretnar uputi prema nama. On mi veli da je sa Sajovićem sreo pred Hutinom dva policajca. Sajović se odmah spusti preko oranice na glavnu cestu za Pribić, a Pretnar i Petrović skrenuli naglo prema Hruškovcu. I tako su svi svećenici ostavili Krašić, a da nijedan nije uhvaćen. Narod to sve promatra izdaleka – i smije se. Pred večer susjedi stoje na cesti i veselo u grupi razgovaraju i pretresaju današnji dan, a sada redom pokunjeni policajci vraćaju se neobavljena posla u svoju stanicu.

* Bl. Alojzije Stepinac s obitelji Gligo i njihovom rodbinom i prijateljima na dan vjenčanja dr. Mladena Glige i gđe Hedvige pl. Tommaseo

15. IV. 1954.

Veliki je četvrtak. Eminencija opet propovijeda kao i sve ove dane. U 6,30 ima sv. Misu, a ja u 7 sati. Spomenem mu, da je ovo jedinstveni slučaj u Jugoslaviji, da su na današnji dan u jednoj crkvi dvije sv. Mise. A on će nato:

– Ali, mislim, da je jedinstveni slučaj i to, da je jedan kardinal zatočen u rodnom mjestu. Sjećam se,

kad mi je član uprave u Lepoglavi rekao: 'Ići ćete u Krašić' – i onda se zlobno i posprdno nasmijao. Ja to opazim, oštro ga mjerim očima. Bilo mu je neugodno; htio je nekako zataškati zlobni podsmijeh, ali ništa za to! Ni to me nije smelo. Jedno sam imao pred očima i molio sam Boga dragoga za milost, da ne popustim, da ga ne zatajim, da ga ne izdam!

***

Zvonar iz Jaske donosi sv. ulja i pismo od Kadleca. Javlja mi, da ga je prekjučer policija vratila od Sv. Obitelji. Od prošlog ljeta imao je olovkom ispravljeno u legitimaciji svećenik službenik, tako da lakše prođe na oporavku na moru. Zaboravio to izbrisati i sada policajac to opazi i javi UDB-i u Jaski. Već je preslušan i groze mu se zatvorom. Banković ga umiruje, da mu za to ništa ne

* Prvopričesnici i krizmanici župe Margečan predvođeni svojim župnikom Alojzijem Pakracom bili su na hodočašću u Krašiću 8. listopada 2015. i uključili se u euharistijsko slavlje u kojem je sudjelovalo više od 1000 hodočasnika, od kojih je najviše bilo članova »Molitvenog vijenca Kraljice Obitelji«

mogu. UDB-a ga ucjenjuje, da uđe u CMD. On o tome ni čuti. – Javlja mi, da je Komerički 23. III. o. g. na sastanku u Jaski zatražio pristupnicu u Udruženje – i pristupio. To mu je javio Livajušić, koji je bio prisutan. Eminencija:

– Sada vidim, da su sve sumnje bile opravdane. Nesretnik! A neka! Veliki je tjedan i Bog dragi dao mi je i taj križ. Neka se vrši njegova sveta volja. Nesretnik! Kajati će se za svoj čin, ali bojim se, da bude kasno! Ne znam, što da radim. Lach je znao, kako stoji s Komeričkim, da nije u redu, pa ga je ipak slao ovamo. Bojim se, da se tu ne krije nešto težega.

»Spašavajući Stepinčevo srce, postao sam hrvatski rodoljub«

Budući da se češće u hrvatskoj javnosti pojavljuju članci s ciljem da Titovu komunističku vlast oslobode od odgovornosti za smrt desetaka tisuća nevinih ljudi, a među njima i za preranu smrt nadbiskupa Stepinca, želim još jednom istaknuti da je radi spoznaja istinitih činjenica vrlo važna osoba dr. Petra Grünwalda (Našice, 6. lipnja 1919. – Essen, 1. prosinca 2005.). On je na obdukciju tijela bl. Stepinca pozvan naknadno, ali je postao glavni njezin protagonist. Naime, kako on sâm tvrdi za vrijeme obdukcije sav je šalatski brijeg bio popunjen policijskim ophodnjama, naoružanima i u stanju pripravnosti. Predstavnici policijske ambulante iz Zagreba budno su nadgledali sâm tijek obdukcije, kontrolirajući svaki čin i u velikom strahu da se ne bi otkrili »nepoželjni« uzroci prerane i iznenadne smrti kardinala Stepinca.

Kad je vlč. Mijo Pišonić, tajnik Zagrebačke nadbiskupije i njen predstavnik na obdukciji, uočio da obducenti unutarnje organe nadbiskupa Stepinca stavljaju na stranu i da su određeni za uništenje, što se i dogodilo, zamolio je dr. Bogičevića, dugogodišnjeg osobnog liječnika nadbiskupa Stepinca, da kao relikviju pokuša sačuvati jedan od organa, po mogućnosti srce. Dr. Bogičević je to odbio učiniti, ali je Pišonićevu želju prenio obducentu dr. Volariću. Taj bijaše u još većem strahu i nije bio u stanju udovoljiti zahtjevu. Tada je dr. Bogičević Pišonićevu molbu prenio dr. Peteru Grünwaldu.

Naime, osim obdukcije bilo je dogovoreno balzamiranje mrtvog tijela kardinala Stepinca i to je, kao usluga režima, upisano u gotovo sve Kardinalove životopise. Nažalost, balzamiranje nije izvršeno, a prilikom ekshumacije 1993. godine utvrđeno je da je umjesto balzamiranja izvršena loša konzervacija, bolje reći uništenje mrtvoga Kardinalova tijela.

Iz brojnih pismenih očitovanja dr. Grünwalda proizlazi sljedeće svjedočanstvo:

»Ja sam naknadno pozvan na obdukciju mrtvog tijela kardinala Stepinca. Sve se odvijalo u žurbi jer je Kardinalovo tijelo još

za mraka trebalo biti odvezeno i izloženo u crkvi u Krašiću. Ničim nisam mogao utjecati na sâm tijek obdukcije, ali kad mi je dr. Bogičević prenio molbu da za potrebe Crkve izdvojim jedan Nadbiskupov organ, po mogućnosti srce, ja sam taj izazov prihvatio.

Ponijelo me nekoliko motiva:

1. Ja s tim 'Balkanezima' nisam imao ništa i kao 'Hochdeutscher' sam mislio da mi nitko neće moći ništa prigovoriti zbog spašavanja Kardinalova srca.

2. Vidio sam koliko je hrvatski narod propatio poslije 2. svjetskog rata, a i sâm nadbiskup Stepinac sa svojim narodom. Stoga sam te noći, i bez posebne nakane, postao hrvatski rodoljub.

3. Kad mi je spomenuta riječ 'srce', ja sam se prisjetio Chopinovoga srca, koje je sačuvano u monstranci jedne varšavske crkve. Znate, mi obducenti svaki dan susrećemo različite oblike smrti i strahota uslijed kojih mnogi od nas počnu razvratno živjeti, odaju se piću ili drugim nepodopštinama. Da se sačuvam, ja sam se liječio svirajući klavir, osobito Chopina.

4. U najzgodnijem trenutku uzeo sam posudu s Nadbiskupovim srcem i ponio je u podrum Zavoda za sudsku medicinu. Na opomenu liječnika i predstavnika policijske ambulante dr. Miroslava Medura da ostavim zdjelu na stolu, ja sam odgovorio kako će sada slijediti balzamiranje i da treba sa stola ukloniti sve što bi tome smetalo. Zatim sam bez daljnjih objašnjenja odnio zdjelu u podrum, izdvojio srce i stavio ga u staklenku koju sam označio inicijalima Kardinalova imena: 'A. S.'.

* Dr. Petar Grünwald

Drugi sam dan Kardinalovo srce predao vlč. Miji Pišoniću, tajniku Zagrebačke nadbiskupije. Saznavši da je spašeno Stepinčevo srce, tajna je policija prisilila nadbiskupa Franju Šepera da joj se preda Kardinalovo srce. Nadbiskup Šeper je stoga naložio tajniku Pišoniću da iz samostana, u kojem je bilo čuvano, donese Kardinalovo srce u Nadbiskupski dvor i ono je predano tajnoj policiji koja ga je naredila spaliti u maloj peći policijske ambulante u Šarengradskoj ulici u Zagrebu.

Znate, srce je simbol ljubavi, a Stepinac je svjedok bezgranične ljubavi i zato mu se svaki dan molim. Podnio sam dosta hrabro preslušavanja na UDBI zbog svoje smjelosti u spašavanju Stepinčeva srca i prijetnje te šikaniranja na poslu. Zbog straha za život morao sam emigrirati iz Jugoslavije.

Živim ovdje u Njemačkoj, po različitim mjestima, u neprestanom strahu da me Udba progoni i da će me likvidirati. Sada se više ne bojim. Dapače, Stepinčeva snaga i meni daje jakost da mogu prihvatiti ovu bolest karcinoma koji izjeda i moje tijelo.

A Vi ste postulator, pa se pozabavite pitanjem što je bio stvarni uzrok Stepinčeve smrti, jer mi na obdukciji nismo mogli utvrditi da li je ugrušak trombus ili embolus, tj. da li je nastao prije ili poslije nastupanja smrti. Ako je pak nakon obdukcijskog tretmana nastupio proces saponifikacije, onda je očito da obdukcijski tretman kardinala Stepinca nije stručno izvršen.«

Brojna očitovanja dr. Grünwalda i njegova analiza obdukcije potpuno opovrgavaju tvrdnje Josipa Manolića, koje je objavio u svoj knjizi »Politika i domovina«. Štoviše, Manolić pokušava oblatiti tajnika Pišonića tvrdnjom da je želio potplatiti onoga koji bi spasio Stepinčevo srce, a zlоćudno se hvali kako je izvršen rodoljubni čin uništenja Stepinčevoga srca. Znakovito je da u hrvatskoj javnosti nitko nije podigao glas protiv toga zločina.

Impressum

Časopis **Blaženi Alojzije Stepinac** (skraćeno: Blaž. Alojzije Stepinac) glasnik je Postulature za proglašenje svetim blaženoga Alojzija Stepinca i časopis njegovih štovatelja, Kristovih vjernika i ljudi dobre volje.

God. XXII. (2015.), 11. listopada Broj 3.–4. • **Cijena**: 10 kn; za inozemstvo 4 eura ili 8 USD • *Glasnik* izlazi četiri puta godišnje s dopuštenjem crkvenih poglavara. • **Izdavač**: Postulatura blaženoga Alojzija Stepinca, Kaptol 18 – p. p. 949 10001 Zagreb

Uređuje i odgovara: dr. Juraj Batelja, Kaptol 18, p. p. 949, 10001 Zagreb

Adresa uredništva: Postulatura bl. Alojzija Stepinca, Kaptol 18, p. p. 949, 10001 Zagreb; **telefon i faks:** (01) 4814920 Spomen-zbirka iz ostavštine bl. Alojzija Stepinca, Kaptol 31, p. p. 949, 10001 Zagreb, telefon: (01) 4894879 ili

e-mail adresa: jbatelja@gmail.com **Kad se u našem *Glasniku* spominju riječi »čudo«, »svetost«, »svetac« i sl., u duhu je to crkvenih propisa i treba ih razumjeti u smislu običnoga ljudskog izražavanja. Konačan sud o tome izreći će Crkva.**

Lektura: akad. Ante Stamać, Marina Čubrić, prof. **Tisak:** DENONA

* Na 117. rođendan bl. Alojzija Stepinca, 8. svibnja 2015., u krašićkoj župnoj crkvi misno je slavlje predvodio domaći sin vlč. Ivan Torbar, sada župnik u Donjoj Lomnici. Došao je sa skupinom hodočasnika koji su zajedno s domaćim župljanima radosno proslavljali Gospodina za dar Blaženika i molili njegov zagovor.

* Vjernici iz Donje Lomnice obavljaju pobožnost križnoga puta, u Krašiću, 8. svibnja 2015.

* Župljani Krašića i hodočasnici, 8. svibnja 2015., na dan rođenja bl. Alojzija Stepinca, svrstali su se u procesiju kod rodne Blaženikove kuće te se s molitvom i pjesmom u procesiji uputili na slavljenje svete mise u župnoj crkvi u Krašiću

Kadeti Vojnog učilišta u Zagrebu posjetili su Krašić 14. srpnja 2015. U župnoj crkvi, kod oltara bl. Alojzija Stepinca, poslušali su prigodnu katehezu o Blaženikovom životu i njegovim uzničkim danima u Krašiću.

Vjernici župe Krašić hodočastili su na Dan domovinske zahvalnosti u Mariju Bistricu. Na povratku pošli su u katedralu gdje su na grobu svoga blaženika kardinala Alojzija Stepinca obavili prigodnu pobožnost. Tom prigodom katedralom je odjekivala i krašićka himna: »Krašić, Krašić, mjesto malo, mjesto malo, Bog te čuvao!«

Kip bl. A. Stepinca u Mississaugi

Torontski nadbiskup kardinal Thomas Collins pohodio je 20. lipnja župu Hrvatskih mučenika u Mississaugi te blagoslovio novopostavljeni kip bl. Alojzija Stepinca.

Na početku svečane koncelebrirane Euharistije, koju je predvodio kardinal Collins, župnik domaćin vlč. Ivica Reparinac zahvalio je nadbiskupu na dolasku među Hrvate u najvećoj hrvatskoj etničkoj župi u Sjevernoj Americi. Član župnog ekonomskog vijeća Bruno Mandić upoznao je kardinala Collinsa s poviješću župe Hrvatskih mučenika u Missassaugi te njezinim pastoralnim aktivnostima. Kardinal Collins oduševio je okupljeno mnoštvo započevši sv. misu izgovarajući riječi »U ime Oca i Sina i Duha Svetoga...« na hrvatskom jeziku.

U nadahnutoj propovijedi kardinal Collins naglasio je da ga motiv dolaska među Hrvate, blagoslov novog kipa bl. Alojzija Stepinca, postavljenog pored ulaza u crkvu, posebno raduje. »U vremenu kada nam iz raznih dijelova svijeta, naročito s Bliskog istoka dolaze strašne i uznemirujuće vijesti i slike progona naše braće kršćana, lik mučenika za vjeru bl. Alojzija Stepinca svijetli novim sjajem«, rekao je kardinal Collins.

Nadbiskup Toronta zahvalio je u homiliji hrvatskim vjernicima što od svoga dolaska u Kanadu aktivno sudjeluju u izgradnji mjesne Crkve i društva. »Poznata mi je vaša ljubav prema kardinalu Stepincu, tom svetom i vjernom sinu Katoličke Crkve. Utječite se i dalje njegovu zagovoru!«

Na kraju sv. mise je u ime zajednice mladih, koju vodi župni vikar vlč. Tomislav Kasić, kardinala Collinsa pozdravio Marko Bušić. Potom je kardinal Collins blagoslovio brončani kip bl. Alojzija Stepinca koji je izradio akademski kipar Vid Vučak iz velikogoričkog Starog Čiča. Nakon euharistijskog slavlja kardinal Collins zadržao se s vjernicima na svečanoj večeri u župnoj dvorani.